

Grau en
Educació
Social
4t curs
2012-2013

XARXA AAS

*Recull, a nivell internacional,
d'experiències d'Art i Acció Social*

Júlia Martí Pons

Tutoritzat per:
Anna Mauri

TFG 2012-2013

Estudiant

Cognoms	MARTÍ PONS
Nom	JÚLIA
Autoavaluació (sobre 10)	9

Marcar amb una creu en cas d'autoritzar l'ús del seu TFG amb finalitats docents:

☒	Autoritzo a ser servit el meu TFG amb finalitats docents, fent-lo públic als alumnes de Educació Social de la Universitat de Barcelona
-------------------------------------	--

Data i signatura:

05/06/2013

Tutor

Nom i cognoms (Tutor)	
Puntuació Mentor (sobre 10)	
Puntuació Tutor (sobre 10)	

Data i signatura

Tribunal

Nom i cognoms (Membre 1)	
Nom i cognoms (Membre 2)	
Puntuació Tribunal (sobre 10):	
Proposta de matrícula d'honor	

Data i signatura

(Afegir comentaris si cal al dors)

GRAU EN EDUCACIÓ SOCIAL
4t curs 2012-2013

XARXA AAS

---

*Recull, a nivell internacional, d'experiències s'Art i
Acció Social*

Júlia Martí Pons

**Tutoritzat per:
Anna Mauri**

DEDICATÒRIES I AGRAÏMENTS

El procés de realització d'aquest treball de fi de grau ha estat llarg i ple de moments d'incertesa i entrebancs que han dificultat el desenvolupament del projecte, però gràcies a tots vosaltres, al vostre suport, comprensió, orientació i recomanacions, ha estat possible tirar-lo endavant.

Gràcies a tu Yúrico, perquè a pesar de que no ens coneguéssim et vas obrir a mi, explicant-me la teva història, fent-me veure i confiar amb la força de l'art i les seves possibilitats per facilitar processos resilients. Encara que finalment el treball no s'hagi orientat cap aquesta direcció no puc deixar d'agrair-t'ho ja que ha contribuït en tots els aprenentatges adquirits al llarg del procés.

Gràcies Anna Mundet ja que a partir del teu suggeriment sobre el web d'Artibarri, vaig començar a descobrir un món més ampli on es treballava amb l'art des de diferents perspectives.

Gràcies Anna Mauri, Pere Roig, Rita Pons, Eugeni Martí Febrer perquè fins hi tot, en alguns moments, des de la distància m'heu acompanyat a nivell personal durant tot aquest procés; tenint paciència, ajudant-me a confiar amb mi mateixa, animant-me, donant-me força quan ho necessitava i estant al meu costat.

Finalment, gràcies a tu Josep Maria Aragay, pel teu temps, pels teus coneixements, per la teva predisposició i per tota l'ajuda que m'has ofert.

Gràcies de nou a tots.

RESUM I PARAULES CLAU

Actualment existeixen una gran quantitat de pràctiques artístiques que sota noms diversos com: Art Comunitari, Desenvolupament Cultural Comunitari, Desenvolupament Basat en les Arts, Acció Cultural, etc. actuen en la comunitat buscant un canvi i una transformació social.

Aquestes pràctiques poden proporcionar un gran impacte social i beneficis tant individuals com col·lectius, però cal que seguim investigant i compartint les experiències per poder crear, entre tots, el coneixement que farà possible que aquestes actuacions puguin esdevenir veritablement transformadores.

D'aquesta manera, en aquestes pàgines, es fonamenta i s'exposa el procés seguit en l'elaboració d'un recull a nivell internacional d'experiències d'Art i Acció Social (Xarxa AAS) ja que es considera que mentre estem investigant i construint nou coneixement, les experiències d'arreu del món poden resultar inspiradores.

Xarxa AAS pretén ser un espai on qualsevol persona o entitat interessada en l'Art i l'Acció Social, pugui aprendre de diferents experiències i projectes existents de tot el món, alhora que pretén promoure el coneixement entre les mateixes entitats que recull com a punt de partida per establir una connexió que ens permeti crear coneixement compartit i desenvolupar i millorar les nostres accions.

Paraules clau: *Art, Acció Social, Art Comunitari, pràctiques socioartístiques, educació social, transformació social, recursos.*

ABSTRACT AND KEYWORDS

Today there is a great number of community-based practices in the field of art under different denominations, such as Community Art, Community Cultural Development, Art-Based Community Development, Cultural Action, aimed at promoting social change and transformation.

These practices can have social impact and generate benefits at individual and collective level, but further research and exchange of experiences is necessary in order to create knowledge to ensure that these actions are truly transformative.

In the following pages, the process followed for developing a set of international experiences of Art and Social Action (AAS Network) is presented, based on the consideration that while we are investigating and constructing new knowledge, experiences from around the world can be inspiring.

AAS Network aims at being a place where any person or entity interested in Art and Social Action may learn from different existing experiences and projects around the world, while trying to promote understanding between the entities involved, as a starting point for creating shared knowledge and improving our action.

Keywords: *Art, Social Action, Community Art, social-artistic practices, social education, social transformation, resources.*

ÍNDEX DE CONTINGUTS

INTRODUCCIÓ	10
OBJECTIUS	14
1. Objectius del treball	14
2. Objectius del recull	14
MARC CONCEPTUAL I CONTEXTUAL	16
1. Educació Social i Cultura	16
1.1 Animació Sociocultural	17
1.2 Desenvolupament Comunitari	19
1.3 Relació entre ASC i DC	20
2. Art i Acció Social	20
2.1 Relacions amb l'Educació Social, el DC i l'ASC.	21
2.1.1 Art i Acció Social i Educació Social	21
2.1.2 Art i Acció Social, ASC i DC	22
2.2 Orígens de les pràctiques d'Art i Acció Social	23
2.3 Definicions i concreció	24
2.3.1 Diversitat de pràctiques i diversitat de termes	24
2.3.2 Punts en comú i diferències amb altres pràctiques	28
2.3.3 Una proposta de definició	30
2.4 Principis filosòfics i metodològics	32
2.5 Trets diferenciadors de les diverses experiències	35
2.6 Beneficis i impacte social	38
2.7 Estat de la qüestió a Catalunya	43
2.7.1 Nombroses experiències i poc reconeixement	43
2.7.2 Iniciatives al territori Català	45
3. Justificació	47
3.1 Justificació del recull en el marc de l'Educació Social	47
3.2 Justificació del propi recull	49
3.2.1 Revisió de propostes similars	49
METODOLOGIA I ORGANITZACIÓ	51
1. Metodologia prèvia acord amb els objectius del treball	51
2. Metodologia finalment seguida	52

2.1 Metodologia específica del marc conceptual i contextual	55
2.2 Metodologia específica del recull	56
2.2.1 Criteris de selecció de les experiències	57
2.3 Fases del procés	59
ÈTICA DEL TFG.....	61
RESULTAT I LÍNIES DE FUTUR.....	62
1. Descripció del resultat.....	62
1.1 Presentació del Web BasketBeat.....	62
1.2 Presentació del recull	62
1.2.1 Les tres parts del recull	63
2. Línies de futur.....	65
DIFUSIÓ, UTILITAT I TRANSFERÈNCIA	69
AVALUACIÓ.....	71
1. Avaluació del treball	71
2. Avaluació del recull	75
3. Autoavaluació.....	76
3.1 Assignatures integrades al llarg del procés	77
3.2 Obstacles i dificultats	77
3.3 Aprenentatges, consolidació de competències i oportunitats.....	78
FONTS CONSULTADES.....	84
1. Bibliografia	84
2. Webgrafia.....	85

ANNEXES

ÍNDEX DE TAULES

- *Taula 1 - Objectius generals i específics del treball.....14*
- *Taula 2 - Objectius del recull per nivells.....15*
- *Taula 3 - Relacions i diferències entre Animació Sociocultural, Desenvolupament Comunitari i Art i Acció Social.....23*
- *Taula 4 - Relacions i diferències entre les pràctiques d'Art i Acció Social i altres pràctiques artístico-educatives.....30*
- *Taula 5 - Metodologia d'acord amb els objectius generals i específics del treball.....52*
- *Taula 6 - Objectius del recull i tasques de difusió.....70*
- *Taula 7 - Utilitat i transferència del recull.....70*
- *Taula 8 - Avaluació del treball a partir dels objectius proposats.....74*
- *Taula 9 - Proposta d'avaluació del recull a partir dels objectius proposats, la utilitat i la transferència.....76*

ÍNDEX D'ESQUEMES

- *Esquema 1 - Procés de concreció del TFG.....12*
- *Esquema 2 - Beneficis i impacte social dels projectes d'Art i Acció Social..... 42*
- *Esquema 3 - Metodologia del marc conceptual i contextual.....56*
- *Esquema 4 - Metodologia del recull.....57*

INTRODUCCIÓ

El producte que es presenta amb aquest projecte, sorgeix com a resultat de la llarga i complexa trajectòria que ha seguit el meu Treball de fi de Grau (TFG), la qual intentaré exposar de manera clara i concisa sense obviar la seva complexitat. Així mateix, he trobat convenient realitzar un esquema, que es troba cap al final d'aquest punt que resumeix i explica més visualment i sintèticament aquest procés, el qual comprèn les diferents propostes que s'han iniciat, els elements que les han motivades així com les dificultats sorgides en el seu transcurs.

Des de sempre he tingut afinitat i contacte amb les arts; des de petita he realitzat classes de dansa i m'he format en els coneixements bàsics del llenguatge musical assistint també a classes de piano. Així mateix, he realitzat algun curs de teatre i la meva trajectòria formativa i acadèmica ha estat molt vinculada amb les arts visuals i plàstiques, realitzant el batxillerat artístic i cursant el primer curs de Belles Arts en la Universitat de Barcelona. Degut a aquesta trajectòria, des de que vaig iniciar el Grau en Educació Social he tingut interès en aprofundir en com es pot intervenir en aquest àmbit a partir de les Arts. D'aquesta manera, aprofitant l'oportunitat que ofereix el TFG, de treballar en algun tema d'interès personal, he optat per no desaprovechar-la i aprofundir en la relació entre aquests dos conceptes.

Al principi vaig decantar-me per realitzar una investigació, però no acabava de trobar l'orientació adequada i el fet de realitzar mig curs a Bolívia (realitzant pràctiques internacionals) i mig curs a Barcelona, incrementava les meves dificultats per decidir, concretar i orientar el que seria la meva investigació. Finalment, a partir del contacte amb una institució de Bolívia, (COMPA¹), la qual treballava a partir de l'art, i concretament a partir d'una noia de la institució que va explicar-me la seva trajectòria², vaig decidir que el meu TFG es centraria en investigar la força de l'art per facilitar processos resilents. Vaig començar a buscar informació sobre la resiliència, sobre projectes i experiències que la treballaven a partir de l'art, etc. Iniciant paral·lelament, una planificació d'un projecte el qual portaria a la pràctica i em possibilitaria realitzar la meva investigació. La idea es centrava en realitzar un projecte en el qual es busqués el desenvolupament d'habilitats resilents mitjançant l'art, i concretament a partir de l'autoretrat, per tal de poder aplicar, durant

---

¹ Comunidad de productores en artes, entitat Boliviana. <http://www.compatrono.com/>

² Aquesta noia, actualment voluntària i "ex-alumne" de l'entitat, em va explicar que el teatre l'havia ajudat, a pesar de totes les adversitats, a viure una "vida sana", a valorar-se i a adquirir les eines i la força suficient per afrontar i superar els problemes, de cara, sense por i amb confiança amb una mateixa. D'alguna manera l'havia ajudat a desenvolupar la seva resiliència.

la seva implementació, una investigació avaluativa i validar així, aquesta metodologia artística en el desenvolupament d'habilitats resilients.

No tenia temps d'aplicar el projecte a Bolívia, per la qual cosa vaig buscar una entitat de Barcelona que estigués interessada en oferir-me un espai per poder-ho realitzar. Vaig posar-me en contacte amb una entitat que va mostrar un gran interès per portar a terme la meva proposta, però quan vaig arribar a Barcelona amb la intenció de posar-ho tot en marxa, va resultar que el centre només podia oferir-me una o dues sessions, espais insuficients per poder-la realitzar. Vaig intentar buscar altres centres, però els resultats no van ser molt positius; el temps passava i em trobava perduda sense saber bé que fer i qüestionant-me també, quina seria la validesa de realitzar una investigació sobre un projecte que jo mateixa (sense ser una experta en resiliència ni en pràctiques artístiques per a la intervenció socioeducativa) havia elaborat. Així doncs vaig començar a valorar altres possibilitats i vaig continuar la meva recerca però des d'una perspectiva més àmplia, sense centrar-me amb la resiliència i vaig començar a conèixer experiències i projectes que d'alguna manera treballaven des de un enfoc diferent a l'art teràpia, àmbit des del qual havia trobat la majoria de informació en els inicis del meu TFG. Estava començant a descobrir un món immens i molt interessant, on existien una gran quantitat d'experiències i projectes artístics de caràcter social que fins aleshores havien restat desconegudes per mi. La cosa s'anava fent de cada cop més complexa; ara no sols havia de tornar a orientar i concretar el meu TFG, sinó que l'havia de concretar en un "món" més ampli i complex.

A partir d'aquí va néixer el meu interès per elaborar una pagina web que oferís un panorama general de les diverses perspectives, enfoc, línies de treball i experiències sobre art i intervenció social, ja que era inexistent i considerava que podia ser d'utilitat per qualsevol persona que volgués introduir-se, comprendre i saber més sobre aquest món. Amb la idea de saber més sobre aquestes diferents perspectives, vaig apuntar-me a un curs que oferia el Col·legi d'Educadors i Educadores Socials de Catalunya (CEESC) el qual es titulava: Arts i música comunitària com a eina d'intervenció social. Aquest curs va ajudar-me a aprofundir sobre l'enfoc comunitari de les arts per treballar socio-educativament, una de les perspectives que més veia lligada amb l'educació social. Vaig comentar al professor del curs, la meva proposta de realitzar una pagina web, la va trobar interessant però molt ambiciosa degut a la immensitat que pretenia abastar i per la poca concreció, consens i teorització que existeix sobre algunes d'aquestes perspectives o enfoc, per la qual cosa em resultaria difícil oferir aquesta visió general. De totes maneres em va facilitar diferents contactes a partir dels quals podia intentar clarificar les diferents línies de treball i la recerca d'experiències corresponents, però també em va presentar la possibilitat de col·laborar conjuntament amb la pàgina web que ell estava engegant. La proposta era més concreta i centrada en una de les diferents línies de treball, l'Art Comunitari i

consistia en realitzar un recull a nivell internacional (que es penjarà al seu web), de les experiències que responguessin a aquest concepte.³

Finalment després de valorar i contrastar les diferents opcions que tenia al davant, he optat per col·laborar amb el professor del curs, el Josep Mª Aragay Borràs, ja que considero que és una proposta molt interessant perquè l'Art Comunitari, comparteix molts punts en comú amb l'educació social, i el fet de treballar amb una persona que coneix el camp pot ser molt enriquidor i pot facilitar que el treball sigui de qualitat i pugui tenir una difusió, transferència i utilitat important. D'aquesta manera s'aconsegueix una relació de col·laboració la qual beneficia a les dues parts, recordem que el recurs es penjarà al seu web fet que podrà contribuir a donar una dimensió més global a la pàgina.

Esquema 1 - Procés de concreció del TFG

³ Finalment en lloc d'Art Comunitari, s'ha optat per Art i Acció Social per tal d'evitar confusions i poder incorporar al recull, un número ampli d'experiències que responguin també a altres termes existents com Desenvolupament Cultural Comunitari, desenvolupament Basat en l'Art, etc.

D'aquesta manera, el present projecte exposa l'elaboració d'un producte concret: un recull, a nivell internacional d'experiències d'Art i Acció Social que es penjarà a una web donant-li així un caràcter interactiu i virtual. De cada experiència s'exposarà la disciplina, el col·lectiu, el país i es buscarà un vídeo a partir del qual es pugui obtenir una visió general del projecte. Es tracte d'un recurs inexistent que pretén oferir una visió general de diferents projectes socioartístics que s'estan portant a terme a diferents llocs del món i que pot ser d'utilitat tant per qualsevol persona interessada amb el tema com per les mateixes entitats i projectes que es recolliran al llistat.

A les següents pàgines es presenten els objectius, tant del treball com del recull; es situa la proposta dins un marc conceptual i contextual a on es recullen les relacions que mantenen aquestes experiències socioartístiques amb altres àrees de l'educació social com són el Desenvolupament Comunitari i l'Animació Sociocultural, presentant també el seu origen, les definicions, els principis, els beneficis i l'estat de la qüestió a Catalunya, així mateix, es tanca aquest punt amb la justificació pròpia del recull i la justificació d'aquest treball en el marc de l'Educació Social. Seguidament, s'exposa la metodologia seguida en l'elaboració del marc conceptual i contextual i del mateix recull, anomenant les fases que s'ha seguit; es presenta també l'ètica del TFG, el resultat obtingut i les línies de futur, la difusió, utilitat i transferència i finalment s'hi troba l'avaluació, tant del producte realitzat com del propi procés seguit. Així mateix, al final del document, s'hi troba la bibliografia i webgrafia que s'ha utilitzat per realitzar el treball i els annexes on hi podem trobar tota aquella informació complementària i referenciada que ens pot ajudar a comprendre la proposta presentada.

Per altra banda, per facilitar la lectura i comprensió del treball, s'ha optat per introduir d'esquemes i taules que vaig resumint i exposant de forma més visual la informació que es presenta, de la mateixa manera que s'han anat introduint "requadres" a on es destaca alguna informació important o es clarifica algun concepte o idea exposada.

OBJECTIUS

En el treball que s'està presentant, es podria diferenciar entre els objectius propis del treball i els objectius que es pretenen assolir amb el recull; a continuació es presenten dues taules que recullen aquests propòsits.

1. Objectius del treball

OBJECTIUS DEL TREBALL	
OBJECTIUS GENERALS	OBJECTIUS ESPECÍFICS
Elaborar un marc teòric sobre l'Art i l'Acció Social	<ul style="list-style-type: none"> • Relacionar l'Art i l'Acció Social amb l'Educació Social. • Definir les pràctiques que engloba l'Art i l'Acció Social. • Exposar l'origen, els principis i els beneficis de les pràctiques d'Art i Acció Social. • Revisar la situació de les pràctiques d'Art i l'Acció Social a Catalunya. • Realitzar una revisió de projectes similars al recull que es proposa des d'aquest treball.
Elaborar un recull a nivell internacional d'experiències d'Art i Acció Social	<ul style="list-style-type: none"> • Recollir un número suficientment elevat d'experiències. • Mostrar la diversitat de pràctiques existents en el camp de l'Art i l'Acció Social. • Presentar les experiències de manera que es pugui obtenir una informació general sobre elles.

Taula 1 - Objectius generals i específics del treball

2. Objectius del recull

Per altra banda, el recull, tal i com s'ha esmentat a la introducció, pretén oferir una visió general de diferents projectes d'Art i Acció Social que s'estan portant a terme a nivell internacional. Aquest propòsit pot desglossar-se en diferents objectius els quals responen a tres nivells diferents.

OBJECTIUS DEL RECALL	
NIVELLS	OBJECTIUS
Entitats recollides al llistat	<ul style="list-style-type: none"> • Possibilitar la coneixença entre diferents entitats i projectes d'arreu del món.
Altres persones i entitats interessades	<ul style="list-style-type: none"> • Contribuir a la visibilització i difusió de les experiències d'Art i Acció Social
Grau d'Educació Social	<ul style="list-style-type: none"> • Apropar els projectes d'Art i Acció Social a l'educació social.

Taula 2 - Objectius del recull per nivells

MARC CONCEPTUAL I CONTEXTUAL

Per comprendre el recull d'experiències i poder entendre la seva justificació, cal exposar el marc conceptual i contextual dins el qual es situa, però abans d'això és important que fem un repàs per l'Educació Social i per alguns dels seus àmbits per poder situar, també, la proposta dins el seu context i marc d'actuació. Així doncs, en primer lloc es presenta la relació que sempre ha existit entre l'Educació Social i la cultura, una relació que es concreta clarament amb l'Animació Sociocultural i el Desenvolupament Comunitari; seguidament s'introdueix pròpiament el tema central del recull: l'Art i Acció Social, tema que s'ha desenvolupat àmpliament, exposant la seva relació amb els conceptes desenvolupats prèviament, l'origen, les definicions i concreció, els principis, altres trets diferenciadors de les experiències, els beneficis i l'estat de la qüestió a Catalunya. En darrer terme, per finalitzar aquest punt, s'hi troba la justificació del recull on s'exposa el perquè de realitzar-lo en el marc de l'Educació Social i els propis motius que han impulsat a elaborar-lo.

1. Educació Social i Cultura

Des dels seus inicis, l'Educació Social ha mantingut una forta relació i vinculació amb la cultura, reivindicant, tal i com exposa Caride (2005) una cultura més lligada als drets cívics i a la formació integral de les persones i de les comunitats per poder assolir una societat més cohesionada, integrada i democràtica. Una cultura que no es redueixi a divulgar, transmetre o recrear coneixements “en els escenaris de la socialització institucionalitzada” (“per molt importants que aquests siguin per a la inserció social”) (Caride i Meira, 2000 citat per Caride 2005: 86). Sinó que permeti el desenvolupament d'un pensament crític i creatiu.

ASEDES (2007), defineix l'Educació Social com a:

“Dret de la ciutadania que es concreta en el reconeixement d'una professió de caràcter pedagògic, generadora de contextos educatius i accions mediadores i

---

Apartats principals d'aquest punt:

- 1. Educació Social i Cultura**
  - 2. Art i Acció Social**
  - 3. Justificació**
-

L'Educació Social defensa una cultura que permeti el pensament crític i creatiu, allunyant-se de la simple divulgació i transmissió de coneixements “en els escenaris de la socialització institucionalitzada”.

---

formatives, que són àmbit de competència professional de l'educador social i que possibilita:

- *La incorporació del subjecte de l'educació a la diversitat de les xarxes socials, entesa com el desenvolupament de la sociabilitat i la circulació social.*
- *La promoció cultural i social, entesa com a obertura a noves possibilitats de l'adquisició de béns culturals, que amplii les perspectives educatives, laborals, d'oci i participació social.” (ASEDES, 2007: 35).*

L'Educació Social inclou la promoció cultural dins els seus objectius, on l'Animació Sociocultural i el Desenvolupament comunitari en són els àmbits privilegiats de la seva promoció

Així doncs, des de la pròpia definició de l'Educació Social podem veure la relació existent que manté amb la cultura, entenen la seva promoció com un objectiu essencial pel desenvolupament integral de les persones. Així mateix, la cultura, és considerada juntament amb el desenvolupament social, econòmic i ambiental sostenible, el «quart pilar» del desenvolupament (Hawkes, 2001 citat per Caride, 2005), i els drets culturals també estan consolidats dins els drets humans. (Caride, 2005: 73). L'Educació Social, integra aquests drets i objectius de desenvolupament en les seves pràctiques i com apunta el mateix autor, tant l'Animació Sociocultural com el Desenvolupament Comunitari, són els àmbits privilegiats on es concreta més clarament aquesta promoció cultural.

A continuació s'exposa una aproximació a aquest àmbits de l'Educació Social, introduint el seu origen, la seva definició, i exposant la relació entre els dos termes.

1.1 Animació Sociocultural

L'ASC es utilitza per denominar realitats molt diverses i existeixen discrepàncies en la seva definició

Tal i com exposa Morata (2013) en la seva tesi doctoral, el concepte “Animació Sociocultural⁴” es utilitza per denominar realitats molt diverses i existeixen discrepàncies en la seva definició, ja que al seu darrere hi ha una manera diferent d'entendre tant l'educació com la cultura.

Podem trobar els **orígens** de la utilització del terme als anys 60 a Europa en un

⁴ A partir d'ara i al llarg de tot el treball, per referir-se a l'Animació Sociocultural, s'utilitzaran les sigles ASC.

entorn marcat per una gran complexitat social, econòmica, cultural i política, molt vinculat a l'educació popular, l'educació d'adults, l'acció cultural i amb una finalitat clarament transformadora tant en la dimensió social com cultural. (Morata, 2013).

Trilla **defineix** l'ASC com *“el conjunt d'accions realitzades per individus, grups o institucions, sobre una comunitat (o un sector de la mateixa) i en el marc d'un territori concret, amb el propòsit principal de promoure en els seus membres una actitud de participació activa en el procés del seu propi desenvolupament tant social com cultural”* (Trilla,1997: 140).

Morata, 2013, a partir de les aportacions de diversos autors⁵ exposa que podem definir l'ASC com a:

“Una metodologia i un conjunt d'accions en les que es especialment rellevant:

- *El treball amb grup.*
- *La participació com a procés educatiu.*
- *La orientació cap el canvi.*
- *La transformació social de les persones i dels grups incerts en la comunitat.”* (Morata, 2013: 44).

Així mateix, és important dir que l'ASC, neix en el context de la **democratització de la cultura**, la qual cosa significa “elevant el nivell cultural de les masses” on la cultura es considera com alguna cosa ja establerta que s'ha d'apropar a la població. On la seva “producció continua estant en mans de sectors molt minoritaris del conjunt social”, fent així que la creació de la cultura continuï sent elitista. (Trilla, 1997: 136). Però l'ASC, no persegueix únicament aquest objectiu, sinó que dona un pas més; no es limita a la “difusió cultural”, sinó que pretén fer de les persones, “agents actius de la cultura”. (Trilla, 1997: 136), d'aquesta manera, en lloc de democratitzar la cultura, aposta per la **democràcia cultural**, la qual implica “fer de cadascú no solament beneficiari de la cultura adquirida, sinó, sobretot, amo de la definició d'aquesta cultura

En l'ASC és especialment rellevant el treball amb grup, la participació com a procés educatiu, la orientació cap al canvi i la transformació social de les persones i dels grups incerts en la comunitat. (Morata, 2013)

“L'Animació Sociocultural serà així l'instrument de la democràcia cultural més que de la sola democratització de la cultura. No es un medi per difondre-la, sinó una forma de catalitzar la potencialitat de les comunitats per generar cultura.” (Trilla, 1997: 136)

⁵ Calvo, A., De Miguel, S., Lopez de Aguilera, I., Merino, Petrus, A., Trilla, J., Ucar, X., entre altres

considerada com a moviment.” (Grosjean e Ingberg, 1980 citat per Trilla, 1997:136).

1.2 Desenvolupament Comunitari

El DC es va originar per fer front a les dificultats tant econòmiques, laborals, sanitàries culturals, socials com educatives.

L'origen del terme “Desenvolupament Comunitari”⁶, és confús, fet que contribueix a que existeixin diferents versions, però ens atindrem a l'origen exposat per Chacón, (2010), on s'afirma que el DC es va originar “després de la segona guerra mundial, (finals dels anys 40 principis dels 50) quan la UNESCO es va plantejar intervenir en el Tercer Món” en països d'Àfrica, Àsia i Amèrica Llatina per fer front a les dificultats tant econòmiques, laborals, sanitàries culturals, socials com educatives. A partir d'aquí, els mateixos països que havien dissenyat aquests programes, en veure que en els seus països també existien zones amb dificultats similars, van decidir aplicar, a les seves ciutats, la mateixa “metodologia” (Chacón, 2010: 1).

Pel que fa a la seva **definició**, també trobem divergències però tal i com afirma (Morata, 2013); podem establir diferents coincidències⁷

El DC, és un procés educatiu destinat a aconseguir uns canvis qualitius en les actituds i comportaments de la població. (Morata, 2013)

- *“És un procés educatiu destinat a aconseguir uns canvis qualitius en les actituds i comportaments de la població.*
- *És una tècnica social. Necessita per tant, de la intervenció o col·laboració d'agents amb cert grau d'especialització.*
- *Es dirigeix a aquelles comunitats que es troben en situació de subdesenvolupament econòmic o sociocultural.*
- *El seu objectiu consisteix en la consecució del benestar social; i, consegüentment, en la millora de la qualitat de vida de la població objecte de la intervenció.*
- *Requereix de la participació voluntària, conscient i responsable dels individus en la resolució del seus propis problemes.”* (Morata, 2013: 189).

Ander-Egg també defineix el DC com a “una tècnica o pràctica social que té por

⁶ A partir d'ara i al llarg de tot el treball, per referir-se a Desenvolupament Comunitari, s'utilitzaran les sigles DC.

⁷ Coincidències extretes per Morata, M. J., 2013 entre les diferents definicions d'autors com Calvo (2002), Caride, J. A. (2005), Marchioni (2004), Perez Serrano i Perez Guzmán (2005), Quintana (1993), entre altres.

objectiu fonamental la promoció de l'home, mobilitzant recursos humans i institucionals, mitjançant la participació activa i democràtica de la població en l'estudi, programació i excussió dels diferents programes comunitaris. És una acció de la Comunitat, que pretén canvis actitudinals i on la participació popular és l'element fonamental" (Ander-Egg citat per Chacón, 2010: 4).

En el DC, la participació popular és l'element fonamental.

1.3 Relació entre ASC i DC

Existeix una gran relació entre l'ASC i el DC, una coincidència tant gran entre els seus plantejaments que sovint resulten "difícilment diferenciables" (UCAR, 1992 citat per Morata, 2013: 343). Així mateix, a Anglaterra s'utilitza el DC com a terme equivalent a l'ASC (Morata, 2013: 189). Però la mateixa autora, exposa que els dos conceptes "no són equiparables" ja que el DC posa "*l'èmfasi en la finalitat del procés de intervenció -el desenvolupament integral-, mentre que l'animació sociocultural, si bé pretén també el desenvolupament de la comunitat en totes les seves dimensions, posa més èmfasi en la metodologia del procés destacant els mecanismes dinamitzadors de les persones i del grups.*" (Morata, 2013: 348).

Existeix una relació tant gran entre l'ASC i el DC que resulten difícilment diferenciables

D'aquesta manera, podríem dir que tant el DC com l'ASC pretenen la transformació de l'entorn sociocultural i comunitari, a partir de la implicació activa de les pròpies persones, però amb la diferència que el DC es concep com un concepte més ampli que inclou, l'ASC com a una metodologia de intervenció adequada per promoure i desenvolupar el model de desenvolupament comunitari. (Morata, 2013).

El DC es concep com un concepte més ampli que inclou, l'ASC com a una metodologia de intervenció adequada per promoure i desenvolupar el model de desenvolupament comunitari. (Morata, 2013).

2. Art i Acció Social

En aquest segon punt es desenvoluparà del marc conceptual i contextual del tema que ocupa a aquest treball, l'Art i l'Acció Social, fent un repàs pels orígens d'aquestes pràctiques, les seves definicions, els principis, altres elements importants, els beneficis i impacte social així com l'estat de la qüestió a Catalunya. Però abans d'això, és interessant veure les relacions, que les pràctiques que engloba aquest terme, mantenen amb l'educació social, el DC i l'ASC, relacions que ens ajudaran també a introduir algunes característiques i

trets fonamental d'aquestes pràctiques.

2.1 Relacions amb l'Educació Social, el DC i l'ASC.

2.1.1 Art i Acció Social i Educació Social

En primer lloc, trobem la primera relació entre l'Art i l'Acció Social i aquests termes (Educació Social, DC, ASC), en el fet que tots, busquen *“la promoció cultural i social”* (ASEDES, 2007) així com la cohesió, la integració social i la transformació individual i col·lectiva.

És per aquest motiu que té sentit parlar d'Art i Acció Social dintre el context d'Educació Social, considerant-la com a una metodologia molt relacionada amb el DC i l'ASC que pot ajudar a desenvolupar la tasca i assolir els objectius d'aquesta professió.

Així mateix, Baltà i Grimaldi (2011), exposen les relacions que poden haver-hi entre els impactes d'aquests projectes d'Art i Acció Social, i els plans de integració de Barcelona, demostrant que els projectes artístics i culturals poden ser un recurs per respondre a ells.

En primer lloc, el Pla Municipal per a la Inclusió Social: Barcelona Inclusiva (2005-2010), aprovat l'any 2005, exposa que s'ha d'actuar en diferents espais per garantir la inclusió: espais de l'econòmic i de renda, l'espai polític i de la ciutadania i l'espai relaciona i dels vincles. Els projectes d'art comunitari, poden respondre a tots aquests espais.

- **Espai econòmic i de renda:** la participació en projectes d'Art i Acció Social i a partir de la capacitació i desenvolupament d'habilitats tècniques i artístiques, pot contribuir al sorgiment d'aspiracions, ambicions i expectatives de futur a nivell professional obrint portes cap al món laboral.
- **Espai polític i de la ciutadania:** els projectes d'Art i Acció Social, partint de la participació i col·laboració entre tota la comunitat, faciliten el desenvolupament democràtic i participatiu per part de tots els col·lectius, fomentant també el sentiment de pertinença, de responsabilitat social, la inserció en el teixit social i els principis i valors com el respecte a la

Tant l'Art i l'Acció Social com l'Educació Social, l'ASC i el DC, busquen la promoció cultural i social.

Art i Acció Social és una metodologia que pot contribuir a assolir els objectius de l'Educació Social.

Els projectes d'Art i Acció Social, poden contribuir a la inclusió en els diferents espais:

- Econòmic i de renda.
- Polític i de la ciutadania.
- Relacional i dels vincles.

diversitat, la tolerància i el dret a expressar-se lliurement.

- **Espai relaciona i dels vincles:** els projectes d'Art i Acció Social, gràcies al seu treball col·lectiu i comunitari, tenen un gran potencial a l'hora de facilitar la relació amb altres persones i construir vincles d'afinitat.

2.1.2 Art i Acció Social, ASC i DC

Per altra banda, com ja hem exposat, també podem trobar una forta relació entre Art i Acció Social, ASC i DC (àmbits de l'Educació Social), ja que tots busquen millorar les condicions i qualitat de vida de les persones i comunitats així com la seva promoció i desenvolupament.

Pel que fa a Art i Acció Social i ASC, des del meu punt de vista, tant l'un com l'altre podrien considerar-se una metodologia per assolir un societat democràtica, participativa, autònoma, amb iniciativa i responsabilitat social per promoure el canvi i la transformació. Ambdues metodologies, pretenen fer de les persones agents actius de la cultura, servint així a la democràcia cultural i a la responsabilitat social de la comunitat. Comporten metodologies no directives que busquen el pensament crític, la solidaritat i la cohesió social.

Pel que fa a les diferències, ens trobem amb que l'ASC actua a partir de la cultura en general i l'Art i l'Acció Social, ho fa específicament a partir de processos artístics; posant èmfasis també en el resultat final i en la consecució i desenvolupament d'habilitats tècniques i artístiques. D'aquesta manera, podria concebre's l'Art i Acció Social, com a una metodologia d'ASC la qual, dins la cultura, actua específicament a partir de les arts.

Després d'exposar les similituds entre l'ASC i l'Art i l'Acció Social, la seva relació amb el DC queda més que justificada, sent, juntament amb l'ASC, una metodologia al servei d'aquest Desenvolupament Comunitari. A continuació es presenta una taula que pretén resumir les diferències i similituds entre els diferents termes.

Tant l'Art i l'Acció Social com l'ASC, pretenen fer de les persones agents actius de la cultura, servint així a la democràcia cultural i a la responsabilitat social de la comunitat.

Podria concebre's l'Art i l'Acció Social, com una metodologia d'ASC la qual, dins la cultura, actua específicament a partir de les arts.

	RELACIONS	DIFERÈNCIES
ANIMACIÓ SOCIOCULTURAL	Pretenen promoure: <ul style="list-style-type: none"> • La participació i dinamització social. • La responsabilització de la població en la gestió dels seus problemes i recursos. • La transformació de l'entorn. • El desenvolupament de la participació cultural. • La iniciativa social. 	És una metodologia de intervenció que treballa per un model de DC a partir d'una concepció general de cultura .
DESENVOLUPAMENT COMUNITARI		És la finalitat del procés : el desenvolupament integral i endogen de les comunitats.
ART I ACCIÓ SOCIAL		És una metodologia de intervenció que treballa per un model de DC a partir de processos artístics .

Taula 3 - Relacions i diferències entre ASC, DC i Art i Acció Social.⁸

2.2 Orígens de les pràctiques d'Art i Acció Social

Podem situar l'origen d'aquestes pràctiques artístiques en l'acció social, a finals dels anys 60 inicis dels 70 al Regne Unit, emmarcat en un context econòmic i social difícil amb altes tasses d'atur i noves problemàtiques socials. És en aquest context on diversos artistes comencen a buscar una rellevància social en el seu treball, qüestionant l'art per l'art, el sistema del mercat artístic i generant una nova concepció d'obra d'art entenent-la com a una eina per el canvi i la transformació social. D'aquesta manera diversos artistes deixen de banda l'elitisme cultural per apropar i vincular les seves produccions a les problemàtiques del context social en el que es desenvolupaven les seves vides. (Palacios Garrido, 2009).

"(...) l'emergència del moviment de les Community Arts (...) pot ser mirada com un producte de l'agitació cultural del moment. (...) una revolució activa que va néixer per resoldre problemàtiques socials, culturals i econòmiques prenent les arts com a eina de transformació social. Es tracta d'un moviment que actua i intervé en diversos processos generadors de canvi; canvi de motivacions, d'actituds, de compromisos i d'estructures socials i organitzatives." (Rubio i Serra 2009: 12 i 6).

Diversos artistes comencen a buscar una rellevància social en el seu treball, qüestionant l'art per l'art i considerant-lo com a una eina per el canvi i la transformació social.

⁸ Taula d'elaboració pròpia a partir de la taula 39 (Relaciones y diferencias entre l'ASC y el Desarrollo Comunitario) de (Morata, M. J., 2013: 351)

Seguint aquesta nova concepció d'art i artista, com a resposta a la difícil situació que s'estava vivint i en contraposició a les polítiques aplicades pel nou govern constituït pel Partit Laborista britànic, sorgeix un moviment alternatiu, la New Left, el qual reunia “intel·lectuals, artistes, treballadors socials, professors i alumnes que entenien el *Community Arts* (Arts Comunitàries) com una activitat de denúncia social contra l'elitisme artístic i cultural.” (Rubio i Serra, 2009: 12). Juntament a aquest moviment, s'hi troba el sorgiment del concepte de “democràcia cultural”, el qual defensava el dret de tothom, a participar activament en els processos creatius.

A poc a poc aquest moviment s'ha anat fent més fort i des dels anys 80, tal com afirmen Rubio i Serra, (2009), els artistes comunitaris entenen l'Art Comunitari⁹ des de tres grans pilars:

- **La creació col·lectiva**, deixant de banda l'individualisme per donar pas a la creació participativa i conjunta amb la comunitat.
- **L'eliminació de la distinció entre creador i consumidor passiu**, promovent i reivindicant la democràcia cultural.
- **Defugir de la noció d'artista associat a la idea decimonònica de geni.**

Actualment, les Arts Comunitàries poden trobar-se a una gran varietat de contextos i sota una gran diversitat de termes que concreten alguns peculiaritats, però tal i com afirmen alguns autors, existeix la necessitat de crear més infraestructures de formació per tal de poder oferir una especialització als professionals de l'Art Comunitari la qual respongui a aquesta nova concepció d'art i artista que es va iniciar a finals dels anys 60, principis dels 70.

2.3 Definicions i concreció

2.3.1 Diversitat de pràctiques i diversitat de termes

Com acabem de dir, l'Art Comunitari (*Community Art*) pot trobar-se en una gran varietat de contextos i sota una gran diversitat de termes entre els quals ens trobem: Desenvolupament Cultural Comunitari, (*Community Cultural*

Sorgeix, juntament amb el concepte de “democràcia cultural” un moviment alternatiu, el *Community Arts* com una activitat de denúncia social contra l'elitisme artístic i cultural

S'entén l'Art Comunitari des de la creació col·lectiva, l'eliminació de la distinció entre creador i consumidor passiu defugint de la idea decimonònica de geni.

A partir dels 90 i fins a l'actualitat, el *Community Arts* (...) ha evolucionat prenent la forma de pràctica artística, acompanyada de l'activisme social i d'una posició de resistència davant la cultura dominant.” (Rubio i Serra, 2009: 13).

⁹ Sota Art Comunitari s'hi poden englobar altres termes existent així com Art i Acció Social.

Ens trobem amb una gran quantitat de termes que donen nom a les diferents pràctiques d'Art i Acció Social.

Development), Desenvolupament Basat en l'Art (*Art Based Community Development*), Art Compromès Socialment (*Socially Engaged Art*), Art Públic de Nou Gènere (*New Genre Public Art*), Dinamització Sociocultural, Intervenció Social a través de l'Art, Treball Cultural, Animació Comunitària, Acció Cultural, Art com a Dinamitzador Comunitari, Música Inclusiva, etc.

Cadascun d'aquests termes, engloba una gran quantitat d'experiències i projectes les quals poden diferenciar-se per:

Les experiències poden diferenciar-se per:

- Els professionals.
- La concepció sobre la comunitat.
- Les disciplines.
- La durada.
- Els Objectius i necessitats.
- La importància del resultat i el procés
- El grau de planificació.

- Els diferents **professionals** que les porten a terme: gestors culturals, artistes, educadors, animadors culturals, monitors, tècnics de cultura, etc.
- La **concepció** que els professionals tenen **de la comunitat**: com a destinataris, com a protagonistes i col·laboradors, etc.
- Les **disciplines** artístiques a partir de les que treballen: arts plàstiques, arts escèniques, arts musicals, etc.
- La seva **durada**: projectes d'impacte, projectes taller i projectes de llarga durada.
- Els **objectius i necessitats** als quals responen les seves pràctiques.
- La **importància** que se li atribueix als **resultats** i al procés: projectes centrats amb el procés, amb el resultat o que pretenen buscar un equilibri.
- El grau de **planificació**.

Totes les experiències “parteixen de la convicció de que l'art posseeix una força real de transformació social” (Palacios, 2009:199)

Però a pesar de les diferències totes elles “parteixen de la convicció de que l'art posseeix una força real de transformació social”. (Palacios, 2009:199).

S'ha optat per Art i Acció Social perquè es considera que pot englobar la diversitat de pràctiques.

Així doncs, davant aquesta diversificació de conceptes, i amb la intenció de incloure experiències diverses que responguin a la varietat de termes presentats, de des d'aquest treball s'ha optat per englobar les diferents experiències sota el terme d'Art i Acció Social, ja que creiem que representa adequadament, aquesta idea compartida de buscar més enllà de processos i resultats artístics un impacte i uns resultats socials i que pot englobar a la diversitat de pràctiques.

No és senzill establir una definició de les pràctiques d'Art i Acció Social que

engloben tots aquest termes, ja que no existeix un consens teòric definit, per la qual cosa, a continuació s'hi troben algunes definicions de diferents autors que responen també a diferents termes.

Cleveland, (2011). Defineix **Arts Based Community Development** (ABCD) (Desenvolupament de la comunitat basat en les arts), com l'activitat centrada en les arts que contribueix en el manteniment del desenvolupament de la dignitat humana, la salut i/o la productivitat dins la comunitat. Que inclouen activitats basades en les arts que:

- Ens eduquen i informen sobre nosaltres mateixos i sobre el món.
- Inspiren i mobilitzen les persones o els grups.
- Nodreixen i curen a les persones i/o comunitats.
- Construeixen i milloren les capacitats de la comunitat i/o de la infraestructura.¹⁰

Al Web *Community Cultural Development in Australia*, es defineix el **Community Cultural Development** (Desenvolupament Cultural Comunitari) com el "terme que s'utilitza per descriure la filosofia, les pràctiques, les intencions i els resultats de les pràctiques culturals i artístiques de la comunitat. És a través de les coses que fem junts com a grups i comunitats que s'adquireix un sentit d'identitat col·lectiva, un sentit de pertinença. (...) els "treballadors d'arts" poden treballar en una comunitat mitjançant l'ús de les arts per posar de relleu les qüestions que són importants per a aquest grup."¹¹

Casacuberta, (2008) defineix també el **Desenvolupament Cultural Comunitari**, "com el conjunt de iniciatives locals amb l'objectiu d'expressar-se, mitjançant els llenguatges expressius de l'art i de la cultura, identitats,

---

Arts Based Community Development: "activitat centrada en les arts que contribueix en el manteniment del desenvolupament de la dignitat humana, la salut i/o la productivitat dins la comunitat."
(Cleveland, 2011).

Community Cultural Development (...)
treballar en una comunitat mitjançant l'ús de les arts per posar de relleu les qüestions que són importants per a aquest grup

---

¹⁰ Definició original: Arts-Based Community Development (ABCD): Arts-centered activity that contributes to the sustained advancement of human dignity, health, and/or productivity within a community. These include arts-based activities that: a. EDUCATE and INFORM us about ourselves and the world. b. INSPIRE and MOBILIZE individuals or groups. c. NURTURE and HEAL people and/or communities. d. BUILD and IMPROVE community capacity and/or infrastructure.

¹¹ Definició original *ccd is a term that's used to describe the philosophy, practices, intentions and outcomes of community-based cultural and artistic practices. It is through the things we do together as groups and communities that we gain a sense of collective identity, a sense of place and a sense of belonging. (...) artists working within a community by using the arts to highlight issues that are relevant to that group.*

preocupacions i idees mentre es construeixen capacitats culturals i es contribueix al canvi social”

Art Comunitari: ideologia “que podria descriure's com una confiança en la rellevància social de l'art” (Morgan , 1995)

Morgan (1995), pionera de l'Art Comunitari a Gran Bretanya, citada per Palacios, defineix l'**Art Comunitari** com a una manifestació d'una ideologia “*que podria descriure's com una confiança en la rellevància social de l'art i en la possibilitat d'assolir una veritable democràcia cultural, més accessible, participativa, descentralitzada i que reflecteixi les necessitats i particularitats de les diferents comunitats.*” (Palacios, 2009: 199)

Art Comunitari: on “el seu propòsit és crear una cultura de la igualtat.” (Brooke Rod , 1988)

Brooke Rod (1988), citat per Rubio i Serra, considera l'**Art Comunitari** no com una forma d'art en si sinó com a una activitat artística, definida pel seu mètode de treball i els seus objectius. “*És una pràctica creativa en la qual els artistes i les comunitats treballen associats en un procés expressiu amb la finalitat d'articular, captar l'interès i adreçar les necessitats, experiències i aspiracions d'aquests col·lectius. El seu propòsit és crear una cultura de la igualtat*” (Rubio i Serra, 2009: 13)

L'Art Comunitari persegueix “ per damunt d'uns èxits estètics, un benefici o millora social” (Palacios, 2009)

Palacios, exposa que “*el terme **d'Art Comunitari**, s'associa a un tipus de pràctiques que cerquen una implicació amb el context social, que persegueixen, per damunt d'uns èxits estètics, un benefici o millora social i sobre tot, que afavoreixen la col·laboració i la participació de les comunitats implicades en la realització de l'obra.*” (Palacios, 2009: 199)

L'Art Comunitari “vetlla pel desenvolupament de competències socials, comunicatives i relacionals (Rubio i Serra, 2009)

Rubio i Serra, afirmen que “*l'àmbit d'acció de l'**Art Comunitari** va més enllà de la pròpia disciplina artística. Procura educar no només des d'un punt de vista tècnic instrumental o del llenguatge artístic sinó que a més vetlla pel desenvolupament de competències socials, comunicatives i relacionals.*” (Rubio i Serra, 2009: 10)

*“L'Art com a **Dinamitzador Comunitari** respon a una nova manera de comprendre i treballar l'art que trenca amb la imatge estereotipada de l'artista i el treball creatiu, i que considera el procés creatiu com una important eina d'apoderament que es desenvolupa des d'un treball col·laboratiu i cooperatiu*

entre diferents professionals i participants en un determinat context social. L'art com a dinamitzador comunitari fa processos artístics en col·laboració amb diversos agents i amb diferents col·lectius i contextos que possibiliten espais d'intercanvi, aprenentatge, comprensió i reflexió tot creant un producte conjunt que visualitza el procés i obre noves vies de comprensió i actuació. Alhora contribueix a crear un grup motor que activa i articula propostes creatives per fomentar el canvi en el seu context de treball. L'art com a dinamitzador comunitari parteix de la interdisciplinarietat per construir processos de creació col·lectius com a estratègia de canvi i com a motor per articular noves idees, propostes i accions." (Ricart, 2010: 34-35).

2.3.2 Punts en comú i diferències amb altres pràctiques

Totes aquestes definicions, a pesar de les seves concrecions i epistemologia, ens parlen, ja sigui des de la denominació de ideologia, activitat, pràctica o iniciativa, de la rellevància social de l'art i la seva capacitat transformadora més enllà dels resultats i processos artístics. Ens parlen d'uns processos de creació col·lectiva on hi participen tots els agents implicats, professionals, artistes, comunitat, etc. els quals fomenten i possibiliten la democràcia cultural.

Aquestes iniciatives, es diferencien d'altres pràctiques artístiques com són: l'educació artística, l'Art-Teràpia o els possibles tallers mitjançant les arts, que puguin desenvolupar-se a les entitats i centres on treballen els professionals de l'educació social.

En el primer cas, trobem la principal diferència en que l'educació artística respon clarament a un ensenyament *per l'art*, buscant únicament que "els que reben l'ensenyança acabin dominant aquesta competència tècnica" (Pérez Muñoz, 2002) ja sigui en pintura, música, literatura, etc. i pel contrari les pràctiques d'Art i Acció Social, no busquen sols la finalitat d'adquirir unes competències tècniques en les arts, (*educació per l'art*) sinó que també respon a una concepció d'educació a *través de l'art*, on es considera l'art com a un mitjà o una estratègia per aconseguir objectius que tenen més a veure amb la millora de la qualitat de vida que no pas amb l'adquisició de competències artístiques.

L'Art com a Dinamitzador Comunitari, fomenta "processos de creació col·lectius com a estratègia de canvi i com a motor per articular noves idees, propostes i accions." (Ricart, 2010).

Punts en comú:

- **Capacitat transformadora de l'art.**
- **Processos de creació col·lectius.**

Podem diferenciar les pràctiques de l'Art i l'Acció Social de:

- **l'Educació artística.**
- **l'Art teràpia.**
- **Tallers a partir de l'art.**

Les pràctiques d'Art i Acció Social, no busquen sols la finalitat d'adquirir unes competències tècniques en les arts.

Les pràctiques d'Art i Acció Social, a pesar que també busquen un treball individual, de la persona, actuen amb, per i des de la comunitat.

Per altra banda, també trobem una diferència important en que l'educació artística treballa en centres i entitats amb les persones, a nivell individual, mentre que les pràctiques d'Art i Acció Social, a pesar que també busquen un treball individual, de la persona, actuen amb, per i des de la comunitat, trencant i traspasant els murs dels centres i les entitats. Així mateix, també trobem una diferència clau entre el paper del professional, i la metodologia, on en l'educació artística aquest assumeix un rol més d'instructor, a partir d'una metodologia directiva al contrari de les pràctiques d'Art i Acció Social, on aquest realitza una funció d'acompanyament utilitzant metodologies participatives.

Al contrari de les pràctiques d'Art i Acció Social, l'Art teràpia i els tallers consideren l'art únicament com a mitjà i busquen principalment el desenvolupament individual.

Pel que fa a les diferències existents entre l'Art i Acció Social i l'Art-Teràpia, es trobem principalment en que aquesta última es centra principalment en el desenvolupament individual i psicològic de la persona, al contrari de l'Art i Acció Social que com hem dit es centra en el desenvolupament social, cultural i educatiu, tant individual com col·lectiu; en l'Art-Teràpia l'art és considerat únicament com a mitjà.

Així mateix, cal diferència també les pràctiques de l'Art i Acció Social amb els **tallers** a partir de les arts que poden portar-se a terme en diferents centres i institucions on actuen els professionals de l'Educació social (E.S.). En aquests tallers, l'art s'utilitza també únicament com a mitjà, sense tenir una finalitat de treball comunitari, utilitzant una metodologia més aviat directiva que participativa.

A continuació es presenta una taula (d'elaboració pròpia a partir dels materials revisats) que a pesar de que pugui presentar una visió simplista, ens pot ajudar a comprendre les diferències més rellevants entre les diferents pràctiques presentades

PRÀCTIQUES	FINALITAT	ROL DEL PROFESSIIONAL	METODOLOGIA	CONCEPCIÓ DE L'ART
Educació Artística	Desenvolupament individual de les capacitats tècniques artístiques.	Instrucció.	Directiva.	Art com a fi.
Art-Teràpia	Desenvolupament individual psicològic.	Acompanyament.	Majoritàriament directiva.	Art com a mitjà.
Tallers (E.S.)	Desenvolupament individual i grupal integral.	Acompanyament.	Majoritàriament directiva.	Art com a mitjà.
Art i Acció Social	Desenvolupament individual, grupal i comunitari a nivell cultural, educatiu i social.	Acompanyament.	Participativa, col·laborativa.	Art com a fi i mitjà.

Taula 4 - Relacions i diferències entre les pràctiques d'Art i Acció Social i altres pràctiques artístico-educatives.

2.3.3 Una proposta de definició

Com ja s'ha exposat, per donar nom a aquest recull d'experiències, s'ha optat pel terme **Art i Acció Social**, el qual s'entén, des d'aquest treball, i a partir de l'anàlisi de les diferents definicions exposades, com les pràctiques artístiques portades a terme *amb des de i per la comunitat*¹², les quals, a partir de l'acompanyament i la col·laboració, busquen més enllà dels resultats i processos artístics, el canvi i la transformació social, tant individual, col·lectiva com comunitària.

Des d'aquesta definició, s'entén **l'Art** no només amb una finalitat estètica o comunicativa sinó també amb una finalitat social i transformadora.

Pel que fa a la composició **Acció**, s'ha de dir que s'ha optat per acció i no per intervenció ja que la paraula acció transmet més possibilitats de participació i col·laboració amb les persones i la comunitat que no pas la paraula intervenció, que pot tenir unes connotacions més directives inspirant un treball

Art i l'Acció Social: pràctiques artístiques portades a terme amb des de i per la comunitat, que busquen més enllà dels resultats i processos artístics, el canvi i la transformació social.

S'entén l'ART amb una finalitat transformadora, per realitzar una ACCIÓ que implica la participació i col·laboració amb la comunitat SOCIAL.

¹² Aragay, J. M., (2012).

preestablert *sobre* les persones i la comunitat.

Pel que fa al terme **Social**, s'ha escollit perquè defineix un treball que es realitza *en, per i amb* la societat.

Finalment, a pesar de que la paraula **comunitat** no es trobi directament en l'Art i Acció social, cal que li dediquem unes línies, ja que és una paraula sobre la qual existeixen diferents concepcions que es troben també sota els termes que defineixen les pràctiques d'Art i Acció Social.

Així doncs, per a l'elaboració del recull s'ha partit d'una concepció àmplia de comunitat exposada per Krause (2001: 55-56) on es proposa un concepte de comunitat que inclogui els elements mínim necessaris per distingir-la d'altres tipus de "conglomerats humans". Així doncs, el concepte es defineix per tres elements imprescindibles:

- **La pertinença:** que inclou sentir-se "part de", "pertanyent a" i "identificar amb" on les persones "senten que comparteixen alguna cosa amb els altres membres, certs valors, idees o problemàtiques, o bé propòsits o metes de de la comunitat"
- **La interrelació:** que implica "l'existència de contacte o comunicació (encara que sigui «virtual») entre els seus membres i mútua influència."
- **Cultura comú:** on es fa necessària "l'existència de significats compartits (...) haurà de compartir com a mínim un cert grau d'una visió de món, una interpretació de la vida quotidiana."

Es parteix d'una concepció àmplia de comunitat, definida per "la pertinença, la interrelació i la cultura comú." (Krause, 2001)

Podem entendre el territori com "un espai físic però també un conjunt de relacions humanes i socials" (Palacios Garrido, A., 2009)

Així mateix, es pot entendre la comunitat com a un "possible territori en el qual desenvolupar experiències artístiques" entenent que un territori és un espai físic però també un conjunt de relacions humanes i socials" (Parramón, 2008: 14, citat per Palacios, 2009: 206)

Palacios, (2009: 206-207) exposa també que Kwon (2004) ha descrit quatre tipus de comunitat en funció de les relacions que s'estableixen entre aquesta i un projecte de intervenció artística.

1. Comunitat entesa com a **categoria social** (dones, joves, infants, immigrants, etc.)
2. Comunitat entesa com un **grup o organització assentada a un lloc**, (grup de treballadors de una fàbrica, persones d'una associació concreta, alumnat d'un institut, etc.). "Aquests grups venen definits pel projecte artístic, on l'artista especificarà la necessitats de treballar amb determinat grup, localitat, etc."
3. "Comunitat que es crea **per la realització de l'obra d'art**, com a part de la intervenció artística, i que desapareix quan conclou el treball artístic".
4. "Comunitat que es crea **per la realització de l'obra**, com en el cas anterior, però que **continua després del projecte** com a entitat autònoma i independent."

Kwon estableix quatre tipus de comunitat en funció de les relacions que s'estableixen entre aquesta i un projecte de intervenció artística.

Aquestes diferents concepcions de comunitat són les que es troben sota els diferents termes i pràctiques recollides al recull, concepcions a partir de les quals s'establirà una relació diferent entre els diferents professionals i la comunitat. Però Palacios, (2009: 208) afirma que si pretenem portar a terme un projecte socioartístic "construït a partir d'un diàleg bidireccional real i allunyat de incomprendiments, mistificacions o instrumentalització", ens serà més fàcil si la comunitat amb la que treballem respon a una concepció de "comunitat políticament coherent" que sorgeix "com a resultat d'un complex procés d'autodefinició política. Procés desenvolupat contra alguna tipus d'opressió col·lectiva (raça, sexe, classe...) però també dins d'un marc d'una cultura compartida i amb una tradició discursiva" (Kester, 2004: 150 citat per Palacios, 2009: 208).

Ens serà més fàcil que el projecte es construeixi a partir del diàleg bidireccional i la col·laboració, si treballem amb una comunitat que respongui a la concepció de "comunitat políticament coherent"

2.4 Principis filosòfics i metodològics¹³

A continuació, es presenten els principis filosòfics i metodològics que teòricament fonamenten les pràctiques d'Art i Acció Social.

---

¹³ Els principis que es presenten a continuació són fruit de la fusió dels principis exposats als treballs de: Mayugo, Pérez i Ricart, (coords.), (2004) i Rubio i Serra, (2009).

Han de ser pràctiques que fomentin “la integració, la tolerància, el respecte i la convivència de les persones.

Han d'oferir la possibilitat a la comunitat de participar a tots els nivells.

Han de possibilitar que les comunitats assumeixin autonomia i desenvolupin l'autogestió.

La varietat ens aportarà riquesa, qualitat i més capacitat d'acció transformadora.

1. **Comunitarisme i cohesió social.** Han de ser pràctiques que fomentin “la integració, la tolerància, el respecte i la convivència de les persones, difuminant les línies que pensem que ens separen dels altres.” (Rubio i Serra, 2009: 15), possibilitant l'acció i la presa de decisions col·lectiva.
2. **Participació.** Tot projecte ha de garantir que la comunitat sigui protagonista del propi procés de canvi, prenent la iniciativa a partir de la creació de vincles, de la col·laboració, el diàleg i la interacció possibilitant també el seu apoderament, partint de la responsabilitat per arribar a l'autogestió. Es tracta d'obrir la possibilitat a participar a tots els nivells “*assistir en activitats programades, ser consultat en un projecte, participar en l'anàlisi i l'avaluació d'aquest, dissenyar els objectius d'un programa, prendre part en la presa de decisions i elaborar i dinamitzar noves activitats*”. (Rubio i Serra, 2009: 21). Aquesta participació activa serà la que possibilitarà augmentar la implicació, l'interès, el compromís i la responsabilitat de tots els implicats. Roger Hart's, ens presenta una escala de nivells (The Ladder of Participattion¹⁴) que encara que estigui centrada amb la participació dels infants, ens pot ajudar a entendre la participació activa la qual facilitarà l'assoliment de l'autonomia i l'autogestió.
3. **Autonomia i autogestió.** Lligat amb el punt anterior, hem de possibilitar que les persones i les comunitats assumeixin autonomia i desenvolupin l'autogestió, tant en la presa de decisions com en la participació en l'acció, ja que serà el que possibilitarà la transferència d'aquestes habilitats a les seves vides.
4. **Varietat i transversalitat.** El que implica tenir en compte tot tipus d'estil i disciplina artística, cultures diverses, connexions entre diversos entorns, treball amb diversos professionals (interdisciplinarietat), etc. ja que això ens aportarà riquesa, qualitat i més capacitat i amplitud d'acció transformadora.

¹⁴ Als annexes s'hi troba un esquema amb els diferents nivells de participació proposats per Roger Hart's.

5. **Horitzontalitat.** És essencial que es treballi des de la horitzontalitat, lluny de jerarquies i sistemes de poder, per aquest motiu és necessari que els professionals estableixin relacions d'igual a igual, possibilitant l'aprenentatge mutu i acompanyant els processos des de la horitzontalitat “no es tracta de donar directrius sinó de promoure i possibilitar que la gent que hi participa generi i faci seus els projectes i qualsevol altra acció” (Pérez i Ricart (coords.), 2004: 67).

És essencial treballar des de la horitzontalitat establint relacions de igual a igual.

---

6. **Qualitat i excel·lència.** En tot projecte sempre s'ha de partir de les habilitats reals dels participants però mantenint sempre les expectatives d'èxit i de qualitat, perquè a pesar que donem un gran pes al procés, és essencial també garantir una qualitat del resultat, ja que permetrà fer visible els aprenentatges i la veu dels col·lectius, permetent la autorevalorització i revalorització social del mateix. Però la qualitat i l'excel·lència no sols l'hem de buscar en el resultat sinó que ha de ser un principi que ens acompanyi durant tot el procés aplicant-lo també al nostre acompanyament com a professionals.

L'excel·lència i la qualitat han d'estar present tant en el resultat com en el procés.

---

7. **Transformació individual i col·lectiva.** Es busca el canvi i la transformació dels individus i les comunitats, per avançar cap a la igualtat d'oportunitats i afrontar i preveure els conflictes, sempre a través de la creativitat. Per la qual cosa tal i com exposen Pérez i Ricart (coords.), (2004), cal que tots els projectes incloguin tant la dimensió social (cap enfora) i la introspectiva (dimensió orientada cap endins).

Han de possibilitar tant la transformació individual com col·lectiva.

---

8. **Flexibilitat.** És important que tots sapiguem cap a on ens dirigim, que volem aconseguir, per a que ho volem, i com ho aconseguirem; però tot hi així hem de ser capaços de ser flexibles i adaptar i reconduir el procés en funció del que va succeint per tal de respondre sempre a les necessitats reals i obtenir uns bons resultats. “No hem d'oblidar que la tasca dels artistes no és la d'imposar una idea i concebre el desenvolupament com quelcom predissenyat” (Rubio i Serra, 2009: 45), tal com diu Matarasso (2004) “el desenvolupament no pot ser donat. Ha de ser fet. És un procés, no una col·lecció de béns produïts” (citat per Rubio i Serra, 2009: 45).

Hem de ser capaços de ser flexibles i adaptar i reconduir el procés en funció del que va succeint

---

Han de fomentar i defensar que “tothom pot ser i té el dret de ser creador i productor de cultura” (Rubio i Serra, 2009: 16).

9. **Creació d'oportunitats i democràcia cultural.** Són projectes que han de donar l'oportunitat a tothom, “de participar, conèixer, pertànyer, créixer i ser a partir de l'art” (Rubio i Serra, 2009: 15), fomentant i defensant el fet de que “tothom pot ser i té el dret de ser creador i productor de cultura” (Rubio i Serra, 2009: 16).

2.5 Trets diferenciadors de les diverses experiències

Degut a la gran varietat d'experiències que poden englobar-se sota el terme Art i Acció Social, és complicat establir unes característiques generals comunes, però sí que és important esmentar alguns elements que també són d'importància i que ens ajudaran a entendre millor els diferents tipus de projectes que pot englobar el recull.

Són projectes que solen donar prioritat a les persones amb risc d'exclusió social i a col·lectius i comunitats amb necessitats específiques.

Àmbits d'actuació dels projectes d'Art i Acció Social. Tal i com afirmen Rubio i Serra, (2009), les comunitats on poden desenvolupar-se aquests projectes, són il·limitades, però també exposen que majoritàriament, solen donar prioritat a les persones amb risc d'exclusió social i a col·lectius i comunitats amb necessitats específiques.

“L'àmbit d'acció dels projectes, doncs, concerneix sectors que van des de nens i joves, nouvinguts, minories i tercera edat passant per persones amb necessitats educatives especials o amb escassos recursos i té en compte també el sector de la justícia penal, marc d'animació sociocultural, la intervenció en medis de l'educació no formal i l'àrea de la salut.” (Rubio i Serra, 2009: 42)

Projectes segons la durada:

- Projectes d'impacte.
- Projectes Taller.
- Projectes de llarga durada.

Durada dels projectes. Tal i com exposen Rubio i Serra (2009), la durada dels projectes pot variar depenent dels recursos econòmics dels quals es disposin i de les intencions i objectius tant de les entitats financeres, la institució promotora com de l'equip de professionals.

Així mateix, exposen que algunes experiències busquen la viabilitat i la sostenibilitat del projecte per ell mateix buscant l'autonomia i autosuficiència de la comunitat. D'aquesta manera, estableixen tres tipus de projectes depenent de la seva durada: projectes d'impacte, més artístics que socials amb

consecució de resultats immediats; projectes taller, amb un temps determinat, uns objectius a mig termini i més social que artístic i projectes a llarg termini, amb una planificació estratègia, un gran compromís i implicació i amb una gran repercussió social.

Projectes en la comunitat (eficàcia en la gestió) o des de la comunitat (participació). A partir de l'estudi realitzat per Rubio i Serra (2009) sobre diferents entitats i projectes de música comunitària a Gran Bretanya, afirmen que la majoria de projectes es desenvolupen des de un model "en la comunitat", on el punt de partida és extern i el professional, l'element clau que promou la participació de les persones per tal d'assolir el seu desenvolupament integral o prevenir problemàtiques. Aquest model, "permet una immediatesa en el disseny i l'elaboració del projecte alhora que facilita la implementació d'aquest perquè redueix el nombre d'agents implicats." (Rubio i Serra, 2009: 43). No obstant, l'ideal dels projectes d'Art i Acció Social, implica partir "des de la comunitat", des dels seus desitjos i necessitats on el professional passa a ser un facilitador. En aquest model, la participació plena de la comunitat, la realització d'un diagnòstic compartit i la capacitat de flexibilitat són elements completament necessaris, el que "implica adoptar una perspectiva de treball conjunt, de coresponsabilitat en els afers de la comunitat i de compromís, un enfocament que permeti establir marcs de relació horitzontal entre la diversitat d'agents que entren en joc. Com més fluïda sigui aquesta relació, més realista i útil serà la diagnosi." (Mayugo, Pérez i Ricart (coords.), 2004: 76).

Actuació al territori. L'ideal dels projectes d'Art i Acció Social, aposta "per la descentralització, de manera que els barris esdevinguin els nostres centres d'operacions, però no el nostre únic vèrtex. També hem de contemplar la ciutat i el que hi ha més enllà". (Mayugo, Pérez i Ricart (coords.), 2004: 74). Això implica també, actuar des de, amb i per la comunitat, a on aquestes proposicions adquireixen un significat diferent al punt anterior. L'exemple de

---

Projectes segons la concepció de comunitat:

- **Projectes EN la comunitat: comunitat com a receptora.**
  - **Projectes DES DE la comunitat: comunitat com a protagonista.**
-

L'Actuació al territori implica actuar:

- **DES DE la comunitat:** descentralització de les activitats.
  - **AMB la comunitat:** col·laborant amb altres entitats.
  - **PER la comunitat:** donant oportunitats a tothom sense excloure a ningú.
-

Ribermúsica¹⁵, entitat de Barcelona, ens ajudarà a comprendre-ho¹⁶:

- **Des de la comunitat:** l'entitat Ribermúsica utilitza diferents espais cedits pel barri, aconseguint així la descentralització de les activitats que es realitzen per tot el territori, contribuint també a la visibilització del projecte.
- **Amb la comunitat:** implica actuar en col·laboració amb altres institucions, organitzacions, grups i persones, participant i creant xarxes així com organitzant recursos. Des de l'entitat es considera essencial preocupar-se per crear vincles locals amb els agents pròxim que també intervenen al territori.
- **Per la comunitat:** els beneficis de l'entitat enriqueixen a totes les persones del territori. "Els participants aprenen música, coneixen el barri, es relacionen amb altres iguals i veïns (de diferents edats, procedències, situacions socioeconòmiques), desenvolupen habilitats personals i socials, es senten part d'un grup i desenvolupen una identitat col·lectiva." (Aragay, 2012: 8) L'entitat s'esforça perquè realment l'heterogeneïtat del barri estigui representada a les activitats, oferint-les a tota la comunitat intentant superar limitacions físiques, cognitives, culturals, etc. Busquen la interrelació de tota la comunitat, de totes les cultures, de les persones amb situacions socioeconòmiques diferents, etc. ja que estan convençuts del valor que suposa poder créixer en la diversitat.

El treball en la comunitat en xarxa. Si realment es vol promoure processos transformadors basats en la participació de tota la comunitat, es fa necessari, tal i com es realitza des de la fundació Ribermúsica, treballar *amb la comunitat*, incloent el treball en xarxa, vinculant-se i treballant amb diferents entitats i agents socials. Això ens permetrà compartir objectius i recursos, unificar capacitats i esforços i relacionar les diferents accions dels projectes i entitats per tal de poder fer real el canvi i la transformació.

És important treballar en xarxa si volem promoure processos de transformació reals.

---

¹⁵ La fundació Ribermúsica és una entitat que "vol contribuir a la cohesió social, promoció cultural i desenvolupament comunitari del barri de Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera de Barcelona a través d'activitats artístiques i educatives accessibles i plurals dirigides, especialment, a la promoció de noves tendències musicals i joves intèrprets així com a la participació d'infants i joves." <http://www.ribermusica.org/wp/la-fundacion/presentacion/> [Consulta: 20 de Maig del 2013]

¹⁶ La informació que es presenta a continuació està extreta de la publicació de Aragay, J., (2012) al VI Congrés Estatal d'educació social.

Importància del resultat; la seva difusió i visibilització. Cada projecte dona un pes i un valor diferent al resultat; algunes entitats posen l'èmfasi en el procés, altres en el producte, però també n'hi ha algunes que intenten establir més o menys, un equilibri; en aquest últim grup podem posar d'exemple, un cop més, la fundació Ribermúsica, on el coordinador del projecte socioeducatiu exposa que “encara que desitgin caminar cap a l'excel·lència, el procés està lleugerament per damunt del producte, on és més rellevant créixer com a persones que ser uns meravellosos i hàbils músics” (Aragay, 2012: 8). Així mateix, cal que siguem conscients que el resultat pot ajudar-nos a cohesionar el grup, donar visibilitat al col·lectiu dins el context on es situa i contribuir “al sentiment de superació i autorealització de la comunitat i encoratjar-la a l'assoliment de nous reptes. (...) “el producte final no té únicament la funció de mostrar el resultat d'un procés sinó que es comporta com un producte altaveu” (Rubio i Serra, 2009: 27).

Cada projecte dona un pes diferent al resultat artístic, però realitzar una bona difusió d'aquest pot ser important per la cohesió del grup, l'autoestima, la superació, l'autorealització, la sensibilització, etc.

2.6 Beneficis i impacte social

Els beneficis i impacte social dels projectes d'Art i Acció Social, s'han evidenciat mitjançant diversos estudis realitzats per diferents autors tant a nivell internacional¹⁷ com nacional¹⁸.

Aquests estudis evidencien que la voluntat d'incidir socialment a partir de l'art, és possible, obtenint beneficis i impactes no sols pel que fa a la dimensió artística i cultural, sinó que tenen un gran impacte educatiu i social, tant a nivell personal com a nivell col·lectiu i de la comunitat. “*Ens parlen de l'art entès com una contribució important per redreçar els nous reptes socials; dels beneficis importants de l'art, tant a nivell personal com col·lectiu, o del valor estratègic de l'art en la construcció de futurs sostenibles.*” (Mayugo, Pérez i Ricart, (coords.), 2004: 59).

Els estudis realitzats demostren que aquests projectes poden tenir un gran impacte educatiu i social, tant a nivell personal com a nivell col·lectiu i de la comunitat.

Pel que fa als **beneficis personals**, en primer lloc ens trobem amb la

¹⁷ Williams, (1997); l'associació Creative Activity for Every One, (1996); Matarasso, F., (1997); Gordon, C. et al., (2004), etc.

¹⁸ Ricart, M. i Saurí, E., (2007); Mayugo, C., Pérez, X. i Ricart, M. (coords.), (2004); Rubio Gómez, N i Serra Sangüesa L. (2009); Subirats, J., i Fina, X., (dir.), (2008); *Quaderns d'acció social i ciutadania*, nº10, (2010).

Possibilita una revaloració de les pròpies habilitats que porta a una gran millora de l'autoimatge.

reconciliació i revaloració de les pròpies habilitats, el que permet millorar l'auto-imatge augmentant l'autoestima i el respecte cap a una mateixa. Moltes persones pensen que no poden pintar, ballar, actuar, etc. i és a partir de la participació en aquests projectes que aconsegueixen superar els seus límits guanyant seguretat i confiança en les seves capacitats i potencialitats al mateix moment que adquireixen i desenvolupen competències tècniques i artístiques. Així mateix, aquest descobriment de les pròpies habilitats pot anar acompanyat per la descoberta de nous interessos que, sobretot amb la població més jove, pot acabar obrint noves portes cap al món laboral ampliant les aspiracions, ambicions i expectatives de futur.

“En aquest sentit Gardiner exposa que aprendre a desenvolupar habilitats en les arts ens força a un treball mental útil en moltes àrees de l'aprenentatge.” (Rubio i Serra, 2009: 49)

Ens trobem que a partir de l'exercitació i aprenentatge de les arts podem reduir l'estrès, ja que es viu “el fet artístic com un espai d'oci i benestar” (Rubio i Serra, 2009: 50), al mateix moment que ens possibilita desenvolupar el pensament abstracte, holístic i crític; un pensament necessari per interpretar, entendre i fer entendre als altres un món dinàmic en constant transformació. També possibilita la millora de la psicomotricitat, la memòria, l'atenció, la comprensió, la concentració, la percepció l'anàlisi i la disciplina; millores que molt sovint es traslladen a l'àmbit escolar augmentant la motivació, el rendiment i els resultats.

Tenen un gran impacte en el creixement personal i en el desenvolupament d'habilitats i competències de treball en equip, relacionals i comunicatives

Tots aquests projectes també tenen un gran impacte en el creixement personal, (autoconeixement, autonomia, apoderament, etc.) i en el desenvolupament d'habilitats i competències de treball en equip, relacionals i comunicatives.

“Al llarg del desenvolupament del projecte es mostra una millora en la autopercepció i autoestima dels participants. (...) Això permet començar a desenvolupar capacitats comunicatives que seran reinvertides en el seu anhel de ser partícips de la societat.” (Karen Richardson citada per Rubio i Serra, 2009: 41).

Pel que fa a nivell **col·lectiu i comunitari**, aquests projectes prenen com a elements claus, la participació i el contacte entre la comunitat, el que fa possible el sorgiment o manteniment de la identitat col·lectiva i el sentiment de pertinença comunitari, i la construcció d'uns referents, uns valors i una ètica

compartida. Aquest sentiment de pertinença comunitària, també permet la integració de les persones nou vingudes contribuint així en la cohesió social. Així doncs, podem dir que aquests projectes possibiliten el contacte humà, el coneixement mutu, la creació de noves relacions, espais de socialització i llaços afectius de cooperació que al mateix temps permeten el sorgiment de noves connexions i xarxes socials.

“Hi ha evidències repetides en la literatura sobre el tema en qüestió, sobre el fet que la participació en cultura reforça i diversifica les xarxes personals. S'identifiquen metes comunes i es creen grups de cooperació i comunicació”. (Putnam, 2000 i Lin; 2001, citats per Fina i Subirats, (Coord.), 2008: 24).

La participació activa en aquests projectes facilita el desenvolupament democràtic i participatiu de la comunitat, fomentant també els principis i valors com la corresponsabilitat, el respecte a la diversitat, la tolerància i el dret a expressar-se. Aquests valors possibiliten el reconeixement i la gestió del conflicte incorporant-lo com a motor social de canvi fent així que es redueixin els comportaments antisocials i incívics.

Amb els projectes d'art comunitari, es fa possible la democràcia cultural, s'acosta la cultura a la comunitat i s'ofereix la possibilitat de no ser simplement consumidor sinó també esdevenir creador de cultura, augmentant la creativitat i possibilitant la creació col·lectiva. Així doncs, aquesta oportunitat d'entrar en contacte amb la cultura, molt sovint es tradueix en un augment de la participació i l'assistència a esdeveniments artístics i culturals.

El fet de donar oportunitats a tothom sense establir cap mena de distinció, fa possible la revaloració tant personal com social de les anomenades “classes no productives” (Gent gran, persones en risc d'exclusió social, minories ètniques, etc.). (Fina i Subirats, (Coord.), 2008: 24)

“El primer impacte es produeix en els mateixos intèrprets. Perquè el fet que persones amb discapacitat pugin a un escenari i facin riure el públic, l'emocionin, el conquistin i en rebin l'aplaudiment els fa valorar la seva, generalment menystinguda, capacitat. L'altre impacte es produeix en el públic

Fomenten el sorgiment de la identitat col·lectiva, el sentiment de pertinença comunitari i la construcció d'uns valors compartits.

Faciliten el desenvolupament democràtic així com la democràcia cultural.

Fan possible la revaloració tant personal com social de les anomenades “classes no productives”

que, en veure persones amb discapacitat defensant una obra de teatre, amb gràcia, tendresa i professionalitat, en descobreix la capacitat. (...) el públic, captivat, valora la capacitat, la intel·ligència de les persones amb discapacitat.” (Paraules de Rognoni, actriu i directora teatral, actualment al cap davant del grup de teatre social FEMAREC, on els únics intèrprets són persones amb discapacitats psíquiques i malalties mentals (Rognoni, 2010: 62 i 64)).

El fet d'obtenir uns resultats excel·lents o el fet de desenvolupar un bon procés, contribueix a millorar la imatge col·lectiva i l'estatus social, potenciant el sentit d'autoeficàcia grupal i col·lectiva, augmentant la confiança en la capacitat d'acció de la comunitat.

Alguns d'aquests projectes, també possibiliten la revitalització i regeneració d'espais, la recuperació de l'espai públic i la reinterpretació del paisatge, oferint noves maneres de mirar i relacionar-se amb l'entorn.

“Formar part de la Steel Pan Band ha fet canviar la meua manera de veure les coses, les altres cultures, la música, i ha fet canviar la manera de mirar el barri on visc”. (Participant d'un projecte de música comunitària citat per Rubio i Serra (2009: 49)

Tots aquests beneficis, en últim terme, fomenten el canvi i la transformació social.

“L'art com a element dinamitzador obre les portes a nous llenguatges que possibiliten interpretacions diverses d'un mateix i de l'entorn. Per mitjà de la construcció de nous llenguatges a través de l'art, obrim el camí de la imaginació i la possibilitat, un camí que ens permet proposar, recrear i repensar la realitat i el món que volem viure.” (Ricart, 2010: 35).

A continuació es presenta de manera més visual, a partir d'un esquema d'elaboració pròpia, aquets possibles beneficis i impactes presentats anteriorment. Molts d'ells estan extrets a partir de la taula de Rubio i Serra, (2009: 50) elaborada a partir dels estudis de casos que van realitzar per analitzar l'impacte i els beneficis de la participació en programes i projectes

---

Es potencia el sentit d'autosuficiència grupal.

Ofereix noves maneres de mirar i relacionar-se amb l'entorn.

Possibiliten el canvi i la transformació social.

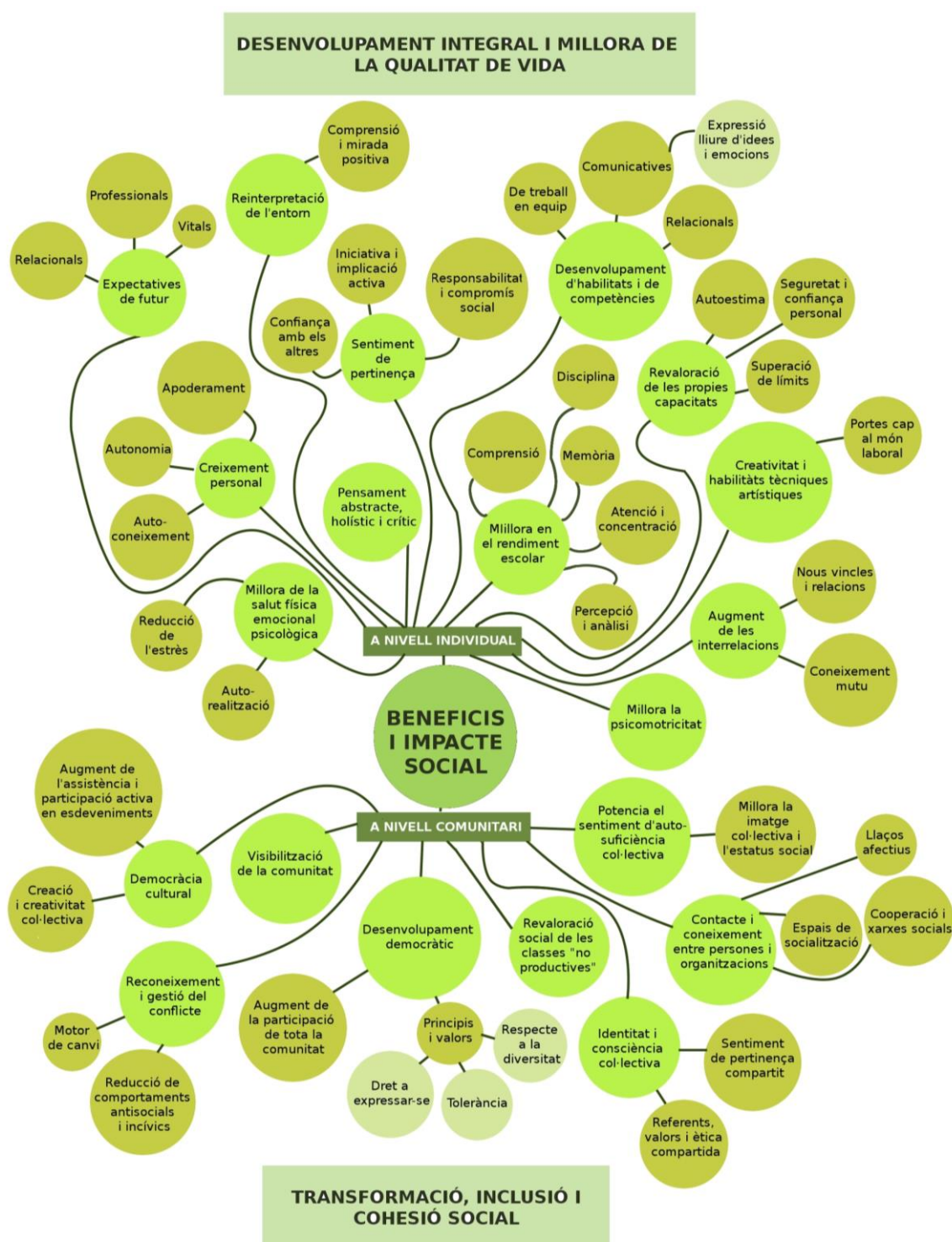

“Obrim (...) un camí que ens permet proposar, recrear i repensar la realitat i el món que volem viure”

---

d'aquestes característiques. Així mateix, inclou altres beneficis que s'han evidenciat en els altres estudis exposats i citats anteriorment¹⁹.

Esquema 2 - Beneficis i impacte social dels projectes d'Art i Acció Social

¹⁹ Mayugo, C., Pérez, X. i Ricart, M. (coords.), (2004); Ricart, M., (2010), Rognoni, G., (2010), Fina, X. i Subirats, J., (Coord.), 2008

“No sempre generen els efectes positius de transformació que se n’espera (Barraquet: 2005 citat per Fina, X. I Subirats, J. (Coord.), 2008: 41)

Finalment, cal clarificar que no qualsevol projecte d'art comunitari podrà proporcionar aquests impactes i beneficis, i fins hi tot en alguns casos es poden obtenir resultats inversos. Així ens ho exposen Fina i Subirats (Coord.), (2008):

“En el projecte portat a terme a Califòrnia l’any 2001, Art and community development in Santa Ana, es pretenia posar de manifest l’efecte de transformació positiu de les arts amb relació a la cohesió social de la ciutat. Finalment els resultats no van ser els esperats, ja que durant el desenvolupament del programa es van agreujar encara més les divisions de classe i ètnia que ja hi havia.” (Fina i Subirats, (Coord.), 2008: 41)

És important que avaluem els projectes d'Art i Acció Social per demostrar el valor i l'impacte que poden arribar a tenir.

Tal i com afirmen els mateixos autors, resulta clau no caure en la dinàmica causa-efecte de la participació en les arts, i també és fonamental intentar no transformar els fets anecdòtics en afirmacions contundents.

Ens trobem davant projectes on mesurar els impactes resulta una tasca difícil, però cal que fem un esforç, ja que és important i necessari documentar i avaluar els projectes d'Art i Acció Social “per tal de legitimar-los davant la tendència actual a desacreditar aquelles intervencions que no obtenen resultats fàcilment computables en rendibilitats polítiques o econòmiques”. (Mayugo, et al (coords.), 2004: 101).

Així mateix, l'avaluació, acompanyada de la flexibilitat, es necessària durant tot el procés, ja que serà la que permetrà anar adaptant el projecte a la realitat i a les diferents situacions que vagin sorgint, possibilitant així la transformació, l'impacte i els beneficis reals.

2.7 Estat de la qüestió a Catalunya

2.7.1 Nombroses experiències i poc reconeixement

Les experiències d'Art comunitari a Catalunya són poc valorades i presenten una manca de recolzament polític.

Alguns autors, com Pérez Muñoz (2002), Mayugo, et al. (coords.), (2004) entre d'altres, afirmen que avui dia, a Catalunya, podem trobar-hi un gran nombre d'experiències que pretenen promoure el canvi social a partir de l'expressió i creació artística, però sovint, aquestes experiències no compten amb el reconeixement ni el suport necessaris, ja que des de les polítiques, no se'ls

Hi acostuma a atribuir el valor necessari.

Igual que en altres llocs d'Europa, a Catalunya, des de les polítiques socials també s'ha apostat per a la democràcia cultural²⁰. Aquest fet ha esdevingut el primer pas per poder valorar aquesta gran quantitat d'experiències artístiques que s'estan desenvolupant en l'àmbit de l'acció social, però cal posar en dubte si realment, aquestes polítiques, a Catalunya, han aconseguit assolir els objectius proposats, ja que sembla que s'ha apostat més per a la democratització de la cultura i no pas per la democràcia cultural i tal com afirmen Mayugo, et al. (coords.) (2004: 42), aquest fet "en lloc d'haver-nos fet més cultes i més autosuficients, ha sembrat un nou camp per a la desigualtat. Cada vegada més, l'oferta cultural genera més distàncies entre minories cultes i majories indiferents."

Sembla que a Catalunya s'ha apostat més per la democratització de la cultura que no pas per la democràcia cultural.

Però aquesta realitat no ens fa estranya, perquè tal i com diuen Mayugo, et al (coords.), (2004), a la majoria de representants polítics els interessa més la productivitat econòmica que no pas la creativitat i la innovació social; no els hi interessa que la població tingui un alt nivell cultural i menys que desenvolupi les seves habilitats creatives, ja que a pesar de que no vulguin valorar-ho, saben que existeix una relació directa entre una ciutadania activa, desperta, amb consciència política, etc. (elements bàsics de la democràcia participativa) i el fet de tenir un bon nivell cultural i haver pogut desenvolupar la capacitat creadora que tots i totes portem a dins. Per la qual cosa es evident que la seves prioritats no es basin en defensar i promoure les polítiques de democràcia cultural, el que fa que "no existeixi una política o una línia de finançament públic prou clara pels projectes artístics de caire social i aquests acabin rebotant d'un departament a un altre, provocant la desesperació dels seus promotors." (Mayugo, et al. (coords.), 2004: 54).

Als representants polítics els interessa més la productivitat econòmica que no pas la creativitat i innovació social, habilitats que faciliten la democràcia participativa.

Per altra banda, els mateixos autors afirmen que les experiències socioartístiques que s'estan desenvolupant a Catalunya, no ho estan fent de

---

²⁰ Recordem que la democràcia cultural no sols busca l'accés per tothom a la cultura sinó que en reivindica també el dret de tothom a ser-ne creador.

Les experiències socioartístiques no s'estan desenvolupant de manera ferma i es troben lluny d'aprofitar-ne totes les seves potencialitats.

manera ferma i tampoc s'estan aprofitant totes les seves potencialitat per potenciar la integració social; per desenvolupar una ciutadania crítica; per promoure el creixement personal o per facilitar l'apoderament, sinó que molts cops es redueixen a tallers i activitats artístiques puntuals poc relacionades i integrades amb altres accions i iniciatives més comunitàries i de barri i amb els interessos i motivacions dels participants.

Els mateixos professionals que treballen a partir d'activitats artístiques reconeixen les seves dificultats per desenvolupar aquest tipus d'activitats; dificultats relacionades amb els perfils dels professionals; amb els objectius, on detecten que existeix un abisme entre els que s'estableixen als projectes i les motivacions o necessitats dels joves; detecten també la creació d'estructures massa rígides i pel que fa a l'avaluació exposen que sovint es treballa "amb criteris i indicadors d'avaluació escassos i de baixa qualitat." (Mayugo, et al, (coords.), 2004: 63).

2.7.2 Iniciatives al territori Català

A pesar de les dificultats, s'estan desenvolupant iniciatives per investigar, compartir i incrementar el coneixement.

Tots els autors citats en el punt anterior, afirmen que queda molt per investigar i aprendre, però de cada vegada també es van desenvolupant més projectes i experiències que aconsegueixen superar aquestes dificultats. Així mateix, també s'estan promovent iniciatives per tal d'intercanviar coneixements, investigar i aprendre per aconseguir exprimir al màxim les possibilitats d'aquestes pràctiques artístiques i possibilitar que esdevinguin realment transformadores.

Entre aquestes iniciatives, podem destacar Art i barri, una xarxa catalana d'associacions, col·lectius, cooperatives, fundacions i persones que comparteixen l'objectiu de treballar per a la transformació social a través de l'art i la creativitat, promovent el treball en xarxa com a mitjà per a créixer, millorar, disseminar, o connectar aquesta mena de projectes en el territori català. La seva activitat es desenvolupa en al voltant de la recerca, la formació, trobades periòdiques, recull de documentació i publicacions, entre altres²¹.

²¹ Extret de la web d'Art i Barri: <http://artibarriblog.wordpress.com> [Consulta: 9 de Maig 2013].

Comusitària²², és una altra plataforma que investiga sobre la música comunitària, al mateix moment que desenvolupa projectes d'intervenció, d'assessorament i formació en l'àmbit del Desenvolupament Cultural Comunitari (DCC); així mateix, també presenta un petit recull de bones pràctiques tant a nivell local com internacional per contribuir en la difusió d'aquests projectes artísticosocials. També trobem la Xarxa Cultura per la inclusió social, la qual pretén “*connectar agents culturals i agents socials en el marc d'un dels principals reptes de la ciutat actual, l'abordatge de les desigualtats culturals.*” (Baltà i Grimaldi, 2011: 3), al mateix temps que vol fer més visibles les iniciatives i projectes que posen l'accent en la dimensió inclusiva del desenvolupament cultural així com pretén posar en marxa accions i projectes concrets d'impuls, en base a la col·laboració i cooperació entre entitats i institucions. Per altra banda, existeix l'associació assembleària i independent RAI, recursos d'animació intercultural, que funciona com a plataforma de projectes per a la transformació social, cultural i educativa, la qual treballa a partir de 3 branques: la pedagògica, la d'acció social i política i l'artística i cultural, oferint formació i organitzant jornades com les Jornades Articulat, que tenen com a objectiu impulsar i donar a conèixer les entitats i iniciatives que treballen amb la creativitat i els diferents llenguatges artístics dins d'espais educatius i d'intervenció social a més de pretendre generar dinàmiques d'intercanvi entre entitats i persones que treballen a Barcelona i rodalies.²³

Pel que fa a les jornades, ja fa anys que se n'estan realitzant i podem destacar, les “Jornades de debat *Community Music*; La contribució social de la musica” realitzades al Caixaforum el juliol del 2006; les “III Jornades de l'art com mitjà de transformació social”, organitzades per la Universitat de Barcelona, realitzades l'abril del 2011, i aquest any, al mes de Març del 2013, també a Barcelona, s'han celebrat les “V Jornadas de Inclusión Social y la Educación en las Artes Escénicas”, organitzades per l'*Instituto Nacional de las Artes Escénicas y de la Música del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte* i altres entitats

---

Podem destacar el treball que estan realitzant algunes entitats i plataformes com: Art i barri, Comusitària, Xarxa Cultura, RAI, etc.

També ens trobem amb jornades com: Articulat, Jornades de debat Community Music i V Jornadas de Inclusión Social y la Educación en las Artes Escénicas

---

²² <http://comusitaria.wix.com/comusitaria> [Consulta: 11 de Maig 2013].

²³ Extret de la web de RAI: <http://rai.pangea.org> [Consulta: 9 de Maig del 2013]

com, el British Council Espanya, l'ambaixada Espanyola dels Països Baixos, l'Institut del Teatre de la Diputació de Barcelona, etc. per *“abordar i posar al dia la situació de la inclusió social a les arts escèniques a Espanya i en diversos països del nostre entorn cultural, tractant de donar respostes i orientacions a la delicada situació actual en aquest camp artístic, incidint a més, en aquesta edició, en el finançament i en com s'aborden aquests temes en l'àmbit de l'educació reglada”*²⁴

Aquestes són algunes de les iniciatives que ens demostren que els professionals de Barcelona i Catalunya estan interessats en aprendre, compartir i crear coneixement dins l'àmbit de les pràctiques artístiques i l'acció social.

L'Obra Social “la Caixa” és l'entitat que finança la majoria de projectes socioartístics que s'estan desenvolupant.

Per altra banda, i des del suport econòmic, també cal destacar el treball que realitza La Caixa, la qual, des de l'Obra Social "la Caixa" convoquen “ajuts per a projectes d'entitats culturals i d'artistes que afavoreixin l'ús de l'art i de la cultura com a instruments d'intervenció i transformació social”²⁵. Ja que és l'entitat que ofereix suport econòmic a la majoria de projectes d'Art i Acció Social que s'inicien a Catalunya i a l'estat.

3. Justificació

3.1 Justificació del recull en el marc de l'Educació Social

Perquè l'Educació Social i l'Art i Acció Social, comparteixen moltes similituds.

Després d'haver exposat aquesta recerca teòrica, podem afirmar que el fet de presentar aquest recull d'experiències en el grau d'Educació Social té un gran sentit degut a la gran quantitat de relacions que existeixen entre l'Educació Social i l'Art i l'Acció Social, tant pel que fa als objectius: promoció cultural i social, cohesió, transformació individual i col·lectiva, com a nivell dels principis: participació, transversalitat, horitzontalitat, etc.

En el grau d'Educació Social, existeixen algunes assignatures relacionades amb la temàtica presentada en aquest treball: *Art, Cultura i Educació Social*,

²⁴ Extret del web: http://www.mcu.es/novedades/2012/novedades_IV_Jornadas.html [Consulta: 20 de Maig del 2013]

²⁵ Informació extreta de la pàgina web de La Caixa:

http://obrasocial.lacaixa.es/ambitos/convocatorias/arteparalamejorasocial_ca.html [Consulta: 20 de Maig del 2013]

assignatura obligatòria del 4t curs, i *Música i Arts Visuals i Plàstiques*, assignatura optativa també del 4t curs. La veritat és que en cap d'aquestes dues assignatures s'han tractat els temes exposats en aquestes pàgines, únicament s'han presentat alguns projectes relacionats amb l'Art i l'Acció Social; el projecte realitzat a Cateura, Paraguai (Orquestra amb materials reciclats) a *Art i Cultura* i els documentals Actua, de TV3 a *Música i Arts visuals i plàstiques*, on es presenten algunes experiències que també estarien relacionades amb l'Art i l'Acció Social, però aquestes dues iniciatives han estat puntuals tenint una importància mínima en el transcurs de l'assignatura.

En cap moment se'ns ha parlat d'Art Comunitari o de Desenvolupament Cultural Comunitari, ni de la gran quantitat d'experiències que s'estan realitzant tant a nivell local com internacional, ni del marc teòric i conceptual que es troba darrera aquestes pràctiques. Això em fa suposar que o bé existeix un desinterès cap aquest camp o que es tracta d'un tema de desconexió.

Per aquest motiu, considero que aquest treball i el recull que s'ha elaborat, poden contribuir a l'apropament entre l'Art i l'Acció Social i el grau d'Educació Social, contribuint en el coneixement d'aquests projectes i/o a la seva valoració, ja que des del meu punt de vista, seria essencial que des del grau ens donessin a conèixer aquestes experiències ja que les seves metodologies ens poden ser de gran utilitat a l'hora d'actuar en el nostre camp.

Per altra banda, considero també que els i les professionals de l'educació social tenim molt a dir en els projectes d'Art i Acció Social, contribuint a que aquests esdevinguin realment educatius i transformadors assegurant que existeixi un equilibri real entre les vessants social i artística, un equilibri que fàcilment podria aconseguir-se a partir d'equips professionals formats per la unió d'artistes i educadors i educadores socials; on l'artista centrés més el seu treball en l'ensenyament de la pràctica artística, i l'educador o educadora social en la coordinació, el seguiment, les relacions, l'acompanyament individual i col·lectiu, etc. Posant èmfasis en la participació de la comunitat i la relació d'horitzontalitat entre totes les persones implicades.

Perquè a pesar de realitzar-se assignatures relacionades amb l'Art i l'Acció Social, no es treballen ni s'ofereixen els continguts exposats en aquest treball.

Perquè l'Educació Social pot enriquir-se mitjançant el coneixement d'aquestes experiències.

Perquè l'Educació Social pot aportar als projectes d'Art i Acció Social, professionals que treballin per garantir l'equilibri entre els objectius socials i artístics.

Perquè pot ser un recurs d'utilitat per donar a conèixer “el món de l'Art i l'Acció Social” en el Grau d'Educació Social.

D'aquesta manera, el recull pot suposar un recurs d'utilitat pels docents de les assignatures citades anteriorment, mitjançant el qual puguin donar a conèixer el “món de l'Art i l'Acció Social”.

3.2 Justificació del propi recull

3.2.1 Revisió de propostes similars

Pel que fa a projectes i propostes similars al recull que es proposa des d'aquest treball, ens trobem amb la ja anomenada xarxa catalana Art i barri²⁶ que al 2011 va crear un catàleg d'associacions i activitats²⁷ que inclou 29 entitats catalanes amb les seves respectives fitxes; també dins el territori català, ens trobem amb un altre recull editat per l'ajuntament de Barcelona²⁸ amb 65 entitats que actuen en el territori de Barcelona, treballant des de la cultura per a la inclusió social, finalment, nombrosos treballs relacionant amb aquesta temàtica, i molta de la bibliografia consultada en aquest treball també inclouen la presentació d'algunes experiències, però sempre amb un número molt reduït sense arribar a ser un recull d'experiències.

**A nivell nacional:
Recull d'Art i Barri.
Recull de l'Ajuntament
de Barcelona.**

**A nivell internacional:
Plataforma *Cultura Viva Comunitaria*
Plataforma *Pueblo Hace Cultura*
Red Guanared
Xarxa Empaf
Cal-xl, Laboratorium voor kunst and samenleving
*International Community Arts Festival***

Per altra banda, ens trobem amb plataformes com *Cultura Viva Comunitaria*²⁹, una plataforma llatinoamericana que presenta diferents rets llatinoamericanes nacionals i continentals així com entitats de 12 països diferents; en el mateix continent ens trobem també amb plataformes similars: *Pueblo Hace Cultura*³⁰, d'Argentina i *Guanared* de Costa Rica³¹.

Anglaterra, ens trobem amb *Empaf (East Midlands participatory arts forum)*³² una xarxa nacional pel suport a entitats implicades amb la comunitat i les arts participatives on s'hi troben adherides més de 100 organitzacions. A Holanda,

²⁶ Una xarxa catalana d'associacions, col·lectius, cooperatives, fundacions i persones que comparteixen l'objectiu de treballar per a la transformació social a través de l'art i la creativitat. Corbí N. I Rojas A. (2011).

²⁷ Corbí N. I Rojas A. (2011). Catàleg d'associacions i activitats. Barcelona: Artibarri.

²⁸ Baltà, J. i Grimaldi R. (2011). Cultura per la inclusió social a Barcelona . Mapatge d'experiències 1.0 . Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

²⁹ <http://culturavivacomunitaria.org> [Consulta: 8 de Maig del 2013]

³⁰ <http://pueblohacecultura.com.ar> [Consulta: 21 de Maig del 2013]

³¹ <http://www.guanared.org> [Consulta: 21 de Maig del 2013]

³² <http://www.empaf.com> [Consulta: 8 de Maig del 2013]

existeixen també *Cal-xl, laboratorium voor kunst and samenleving*³³ (laboratori per a l'art i la societat), a on es troba una base de dades nacional que recull una gran quantitat de projectes i programes en el camp de les arts i la comunitat. I als països Baixos ens trobem amb ICAF, (*International Community Arts Festival*), que recull algunes entitats, a nivell internacional, que participaran al Festival.

3.2.2 Els motius del recull

A partir de la recerca que s'ha realitzat, no s'ha trobat l'existència de cap recull, entitat o plataforma que reuneixi una gran quantitat de projectes i entitats d'arreu del món en el marc de l'Art i l'Acció Social. Com hem vist, si que existeixen alguns reculls i diferents plataformes que inclouen diverses entitats i que pretenen crear xarxa entre elles, però la majoria d'aquestes són d'àmbit local o com a molt continental. Així mateix, no s'ha trobat cap iniciativa a on es presentin les entitats juntament amb la disciplina a partir de la qual actuen, el col·lectiu, el país, l'enllaç i un vídeo de presentació del treball de l'entitat.

Aquesta revisió ens demostra que el producte que es presenta és nou i que pot contribuir a presentar una visió i un panorama més global i internacional, sobre els projectes i entitats existents en l'àmbit de l'Art i l'Acció Social, el que permetrà fer més accessible i socialitzar el coneixement i experiència de totes aquestes entitats i projectes.

Així mateix, hem de tenir amb compte que és un àmbit molt recent que ha començat a definir-se als anys 60, i encara més ho és a Catalunya, per la qual cosa, mentre anem construint contingut, investigant i realitzant projectes, les experiències d'arreu del món poden resultar molt inspiradores i poden suposar una font important de coneixement reflectint també bones pràctiques. Per aquest motiu, aquest recull, sense realitzar aportacions teòriques, presenta aquest "mapa general" de projectes d'arreu del món d'Art Comunitari a partir del que es podran conèixer diferents experiències i extreure metodologies i recursos concrets.

Perquè no existeix cap recull nombrós que inclogui experiències a nivell internacional d'Art i Acció Social. Ni tampoc amb el format i presentació que es pretén seguir en aquesta proposta.

Perquè cal fer més accessible i socialitzar el coneixement de totes les entitats i projectes .

Perquè és un àmbit recent i mentre l'estem desenvolupant, les experiències d'arreu del món poden suposar una font important de coneixement.

---

³³<http://www.cal-xl.nl> [Consulta: 20 de Maig del 2013]

METODOLOGIA I ORGANITZACIÓ

**Metodologia prèvia
acord amb els objectius.
Metodologia finalment
seguida
Fases del procés.**

En aquest apartat, en primer lloc es presenta una taula on s'exposa la metodologia que en un principi s'havia planificat per assolir els objectius i seguidament es presenta la descripció del procés real seguit, ja que s'han incorporat més elements i s'han donat processos interessants que han permès elaborar el treball i que es considera que cal exposar.

Finalment s'hi troba un últim punt on s'exposen resumidament les fases i les activitats realitzades al llarg del procés.

1. Metodologia prèvia acord amb els objectius del treball

OBJECTIU GENERAL ELABORAR UN MARC TEÒRIC SOBRE L'ART I L'ACCIÓ SOCIAL	
OBJECTIUS ESPECÍFICS	METODOLOGIA
<ul style="list-style-type: none"> • Relacionar l'Art i l'Acció Social amb l'Educació Social. • Definir les pràctiques que engloba l'Art i l'Acció Social. • Exposar l'origen, els principis i els beneficis de les pràctiques d'Art i Acció Social. • Revisar la situació de les pràctiques d'Art i l'Acció Social a Catalunya. • Realitzar una revisió de projectes similars al recull que es proposa des d'aquest treball. 	<p>Identificar, revisar, analitzar i triangular exhaustivament diferents fonts d'informació extretes de:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apunts de diferents assignatures. • Recerca en el catàleg de la UB. • Recerca mitjançant fonts especialitzades. • Recerca general a internet i mitjançant el google acadèmic.

OBJECTIU GENERAL ELABORAR UN RECALL A NIVELL INTERNACIONAL D'EXPERIÈNCIES D'ART I ACCIÓ SOCIAL	
OBJECTIUS ESPECÍFICS	METODOLOGIA
<ul style="list-style-type: none"> • Recollir un número suficientment elevat d'experiències. 	<p>Realitzar una recerca exhaustiva mitjançant:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Recerca general a Internet. • Recerca mitjançant plataformes i

	<ul style="list-style-type: none"> • webs relacionades amb la temàtica. • Experiències identificades en la recerca teòrica i en la revisió de projectes similars.
<ul style="list-style-type: none"> • Mostrar la diversitat de pràctiques existents en el camp de l'Art i l'Acció Social. 	<p>Establir uns criteris que permetin seleccionar les experiències que responen a Art i Acció social però que també permetin recollir la diversitat de pràctiques existents.</p> <p>Per saber si compleixen amb els criteris, es buscarà la informació necessària de cada experiència mitjançant el seu web, en cas que no en tinguin s'intentarà obtenir a través de la recerca a la ret general.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Presentar les experiències de manera que es pugui obtenir una informació general sobre elles. 	<p>Per tal de poder oferir una informació general de les experiències, al llistat juntament amb el nom, s'especificarà la disciplina, el lloc i el col·lectiu amb el qual es treballa. També s'introduirà l'enllaç al web de l'experiència (en cas que en tinguin) i finalment també es buscarà un vídeo que presenti el projecte o l'entitat (també en cas que en tinguin).</p> <p>Tota aquesta informació es buscarà a partir de la pàgina web del projecte o entitat. En el cas que no es trobi el vídeo a partir de la web es buscarà mitjançant el You Tube o el Vimeo.</p> <p>Tota la informació s'anirà sistematitzant en un Excel.</p>

Taula 5 - Metodologia d'acord amb els objectius generals i específics del treball

Pel que fa als objectius del mateix recull, degut a que aquests s'assoliran a partir de la difusió, s'exposarà la metodologia per assolir-los a l'apartat de difusió, utilitat i transferència que es troba més endavant.

2. Metodologia finalment seguida

A pesar de que la metodologia planificada per elaborar el marc conceptual i contextual i el recull estes diferenciada, en un inici és difícil establir la diferenciació, ja que en moltes ocasions, els mateixos informants han permès accedir tant al coneixement d'experiències com a alguna de la

La metodologia utilitzada per elaborar tant el recull com el marc conceptual, en un inici no es poden separar.

bibliografia consultada per realitzar el marc conceptual i contextual. Cal exposar també, que en un primer moment la metodologia que s'ha seguit no respon a un procés massa rigorós ni formal, però no per això menys valuós, ja que a partir de totes aquestes fonts més informals, les quals presentaré a continuació, ha estat possible conèixer una gran quantitat d'experiències i descobrir un nou àmbit d'acció i coneixement que fins aleshores havia restat desconegut per mi.

S'han utilitzat altres canals, a part dels planificats, a partir dels quals ha estat possible accedir a les diferents fonts i informants clau.

Així doncs, tant la recerca realitzada per elaborar el marc conceptual com per construir el recull d'experiències, ha implicat un procés complex on s'han utilitzat una gran diversitat de canals, a part dels planificats prèviament, a partir dels quals ha estat possible accedir a diferents fonts d'informació i establir contacte amb els informants claus que han possibilitat l'elaboració d'aquest projecte.

En un inici es van utilitzar les xarxes social per contactar amb diferents professionals relacionats amb la temàtica.

Com s'ha indicat a la presentació, abans d'iniciar l'elaboració d'aquest recull, ja s'havia iniciat una recerca entorn al tema de l'art i la intervenció social a partir de la qual s'havia revisat diferent bibliografia. Molts dels articles revisats eren escrits per l'Ascención Moreno³⁴, professional amb la qual vaig poder contactar gràcies a l'Anna Mauri (tutora d'aquest treball). Així doncs, l'Ascención Moreno em va suggerir l'adhesió a un grup anomenat "Medicación Artística" de les xarxes social (Facebook).

Mitjançant aquest grup, va ser possible contactar amb una altra professora de la Universitat de Barcelona, l'Ana Mundet, la qual estava realitzant la seva tesi sobre les experiències artístiques com a eines de transformació social i promoció de la resiliència, tema que compartia una gran relació amb la proposta inicial del TFG. Aquesta professora va permetre obrir la primera porta al món de l'Art i l'Acció Social, suggerint la consulta de la pàgina web de l'entitat ARTIBARRI³⁵, a partir de la qual s'ha pogut recollir bibliografia sobre el

³⁴ Doctora en Belles Arts, Art terapeuta, llicenciada en Belles Arts i en Pedagogia, educadora social, docent a la facultat de belles arts de la universitat de Barcelona i membre del grup d'investigació GRISIJ (Universitat de Barcelona) i del grup d'innovació docent INDAGA'T.

³⁵ ARTIBARRI és una xarxa catalana d'associacions, col·lectius, cooperatives, fundacions i persones que comparteixen l'objectiu de treballar per a la transformació social a través de l'art i la creativitat. <http://artibarriblog.wordpress.com/>

tema i a on també s'ha trobat el primer recull d'experiències que ha servit d'ajuda per realitzar aquest projecte. A partir del contacte amb aquesta entitat, l'interès per les experiències d'Art i Acció Social ha anat augmentant i mitjançant cercadors de la web habituals com google, també s'ha pogut anar aprofundint i continuant la recerca dins aquest nou àmbit. Així mateix, des de l'assignatura de música i arts visuals i plàstiques, també s'ha ofert un recurs (programes realitzat per TV3, l'Actua³⁶) a partir del que s'han conegut més experiències.

Al mateix moment, casualment, des del Col·legi d'educadors i educadores socials de Catalunya, s'oferia un curs el títol del qual era: "Arts i música comunitària com a eina d'intervenció social" i veient la immensitat d'aquest camp i sent conscient de la pròpia desconeixença sobre el tema no es va dubtar en participar-hi. El curs va ser presencial de 12 hores impartit pel Josep Mª Aragay Borràs (persona amb la qual es col·labora en la realització d'aquesta proposta) juntament amb altres professionals del camp.

El curs va esdevenir una experiència molt enriquidora la qual va possibilitar conèixer diferents experiències rellevants en el camp internacional i situar-se més concretament, en el marc teòric de l'art i la música comunitària. A partir del curs, es va poder ampliar la recerca teòrica d'articles rellevants sobre la temàtica i va ser també una oportunitat per establir contacte amb diferents persones del camp de l'educació, totes elles amb una sensibilitat cap a l'Art i cap a la seva força per contribuir en la transformació social. D'aquesta manera es va contactar amb altres estudiants d'Educació Social; educadors i educadores socials de diferents àmbits (CRAES, cases d'acollida, centres de justícia juvenil, etc.) i fins hi tot amb alguna artista, una treballadora social del camp del desenvolupament comunitari i una professional de l'educació formal. A partir de l'intercanvi amb tots aquests professionals també s'han pogut anar coneixent més experiències i aprofundint en aquest camp.

Diversos informants claus van possibilitar accedir a altres fonts d'informació rellevants.

La participació a un curs organitzat pel CEESC, va possibilitar ampliar la recerca teòrica i el recull d'experiències, així com establir contacte amb diferents professionals.

---

³⁶ L'Actua és un programa de TV3 que es va emetre entre el desembre del 2013 i el gener d'aquest mateix any, és un programa que explica diferents projectes de dinamització social a través de les arts escèniques que es realitzen arreu de Catalunya. <http://www.tv3.cat/actua> [consulta 20 de Maig del 2013]

Les entrevistes informals amb diferents professionals també han estat una gran font d'informació.

A partir de l'anàlisi documental i la triangulació de dades, s'ha pogut anar elaborant tant el marc teòric com el recull.

A part de les fonts i canals informals, s'han utilitzat bases de dades especialitzades, el fons de la UB, etc. per tal de contrastar la informació.

D'aquesta manera, a poc a poc, s'ha anat estirant el fil aconseguint també, realitzar diverses entrevistes informals amb diferents professionals relacionats amb l'Art i l'Acció Social a partir de les quals s'han anat adquirint coneixements i descobrint noves experiències, projectes, plataformes i possibilitant també la participació a jornades relacionades amb l'Art i l'Acció Social: jornades Articulat³⁷ a partir de les quals s'han pogut conèixer més projectes que s'estan realitzant a Catalunya i continuar establint contacte amb diversos professionals tant del camp artístic com de l'educació.

Totes aquests recursos i fons d'informació, han permès triangular la informació obtenint un coneixement més complet i complex sobre la temàtica i sobre algunes de les experiències existents en l'àmbit de l'Art i l'Acció Social, i a partir del recull de tota aquesta informació, bàsicament s'ha aplicat l'anàlisi documental que ha permès anar seleccionant i treballant la informació obtinguda.

2.1 Metodologia específica del marc conceptual i contextual

Pel que fa a la metodologia concreta utilitzada per l'elaboració del marc conceptual, a pesar dels diferents canals i fonts d'informació citades anteriorment, també s'han utilitzat els mitjans que s'havien planificat prèviament com els apunts i alguns dels articles treballats en diferents assignatures del Grau d'educació social, sobretot de les assignatures de Desenvolupament Comunitari, Animació Sociocultural i Pedagogia social, i encara que en un principi s'hagi obtingut la informació i els articles mitjançant canals i fonts informals, en un segon pas, s'han utilitzat les bases de dades especialitzades, el Google acadèmic, i el catàleg de la UB per tal de contrastar la informació, triangular-la i complementar-la amb fonts científiques garantint una certa qualitat en la informació recollida i analitzada.

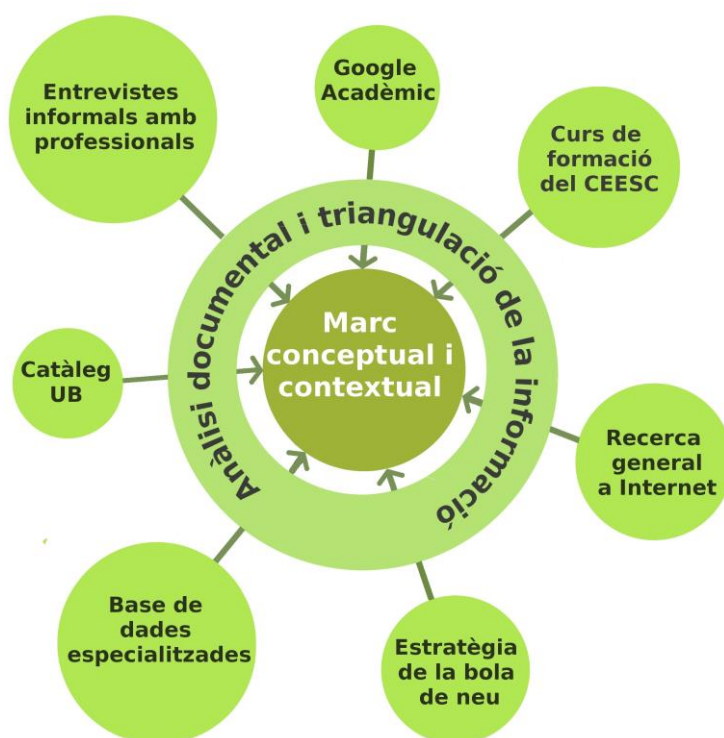
---

³⁷ Jornades realitzades per "impulsar i donar a conèixer les entitats i iniciatives que treballen amb la creativitat i els diferents llenguatges artístics dins d'espais educatius i d'intervenció social. A més a més, es pretén generar dinàmiques d'intercanvi entre entitats i persones que treballen a Barcelona i rodalies." <http://jornadesarticulat.wordpress.com> [Consulta: 20 de Maig del 2013]

Així mateix, la lectura i anàlisi d'alguns documents han possibilitat accedir a altres articles importants i interessants els quals han sigut d'utilitat per acabar de completar el marc conceptual i contextual. D'aquesta manera s'ha donat, tal i com s'anomena a investigació, el "mostreig de la bola de neu", on la revisió, en aquest cas, d'alguns articles, han permès accedir a altres documents i així successivament s'ha anat ampliant "la mostra". *"Funciona com una bola de neu que al rodar va creixent"*. (Bisquerra, R. (coord.). 2004: 149).

Alguns documents m'han portat a altra documentació important per completar el marc conceptual i contextual.

A continuació es presenta un esquema per resumir visualment les diferents fons i canals que finalment s'han utilitzat per a la recollida i elaboració del marc conceptual.

Esquema 3 - Metodologia del marc conceptual i contextual

2.2 Metodologia específica del recull

En quant a la metodologia utilitzada pel recull, bàsicament s'han utilitzat els canals informals que s'han citat a l'inici de la metodologia, però també s'han pogut recollir experiències a partir dels documents revisats per a l'elaboració del marc conceptual i contextual i han estat de gran ajuda els cercadors

A partir dels documents utilitzat pel marc conceptual també he pogut trobar experiències i han estat de gran ajuda els cercadors com "google".

habituals de la ret com el google, ja que han permès buscar les pàgines web de les diferents experiències i així poder trobar més informació sobre les mateixes.

Per altra banda, de la mateixa manera que s'ha esdevingut amb l'elaboració del marc conceptual i contextual, s'ha pogut accedir a moltes experiències a partir de "l'estratègia de la bola de neu", on algunes d'aquestes han portat al coneixement d'altres i així successivament.

De la mateixa manera com s'ha presentat en la metodologia del marc conceptual, a continuació es presenta un esquema per resumir visualment les diferents fons i canals que finalment s'han utilitzat per a la recollida i elaboració del recull d'experiències.

Esquema 4 - Metodologia del recull

2.2.1 Criteris de selecció de les experiències

En la recerca realitzada, s'han trobat una gran quantitat d'entitats i projectes que d'alguna manera relacionen art i intervenció social, però ha estat necessari

establir alguns criteris per seleccionar les diferents experiències per tal de respondre a l'objectiu proposat. No obstant, des d'aquest projecte, es considera que la diversitat enriqueixi el coneixement i que de qualsevol experiència podem aprendre, per la qual cosa, s'ha cregut convenient no marcar un criteris de selecció massa estrictes que redueixin enormement el llistat de projectes i entitats recollides a partir de la recerca realitzada.

Els criteris seguits són:

- **Contemplar la dimensió comunitària.** Aquest criteri, per tal de no ser molt selectius, parteix de la concepció àmplia de comunitat exposada al marc conceptual i contextual, on es defineix a partir dels elements mínim necessaris per distingir-la d'altres tipus de “conglomerats humans”, la pertinença, la interrelació i la cultura comú (Krause, 2001). Es concep comunitat més enllà del fet de compartir un territori o un àmbit geogràfic, entenent-la també com a qualsevol grup de persones que interactua a partir d'uns interessos, uns trets, unes creences, unes necessitats, uns riscos, etc. comuns. D'aquesta manera al recull, ens podem trobar amb experiències que interactuen tant amb un barri com a amb un col·lectiu determinat definit per l'ètnia, l'edat, unes dificultats específiques, etc. així mateix, cal concretar que contemplar la dimensió comunitària no significa que totes les experiències treballin amb una comunitat constituïda, ja que ens podem trobar casos on no existeix el sentiment de pertinença, la interrelació o bé uns significats compartits entre les persones amb les quals es treballa, però és en aquestes situacions on d'alguna manera, els projectes pretenen “fer comunitat” desenvolupant aquests elements per fer front al fort individualisme que està imperant en el món actual.
- **Creure i intervenir a partir de l'art com a eina de canvi i transformació social.** Evidentment, totes les experiències d'aquest recull han de creure amb la força i la importància de l'art com a eina de canvi i transformació social i evidenciar-ho a través dels seus objectius i intervencions, traspasant les seves conviccions a la pràctica. No s'exclou cap tipus de disciplina artística.

No s'han seguit uns criteris de selecció massa estrictes. De tots els projectes i entitats es pot aprendre. La diversitat enriqueix el coneixement.

Per seleccionar les experiències es parteix des de una concepció àmplia de comunitat.

Ens podem trobar amb experiències que interactuen tant amb un barri com a amb un col·lectiu determinat definit per l'ètnia, l'edat, etc.

Han de creure amb la força i la importància de l'art com a eina de canvi i transformació social

Han de ser projectes emmarcats en una entitat.

- **Projectes emmarcats en una entitat.** Les entitats i projectes recollits, tenen un caràcter formal, per la qual cosa, no s'inclouen pràctiques no institucionalitzades, com per exemple les iniciatives personals o per part de col·lectius en les que no participa una entitat, etc.

Inclou experiències tant de intervenció com de promoció de l'Art i l'Acció Social.

- **Promoció i/o intervenció directe.** A partir d'aquest criteri, les experiències recollides inclouen tant el que són projectes i entitats que internen directament amb la població, com les xarxes i plataformes que promouen aquestes iniciatives, actuant com a pont entre diferents entitats per posar-les en relació i contribuir en el desenvolupament del seu coneixement. Però s'exclouen els instruments legislatius i polítiques relacionades amb la intervenció social a partir de l'art.

Han de presentar un projecte estable i consolidat d'Art i Acció Social.

- **Projectes consolidats.** A partir d'aquest criteri s'han exclòs, sense desvalorar-les, aquelles entitats les quals no tenen un projecte estable i consolidat, sinó que per exemple, simplement realitzen diferents tallers puntuals a partir de l'art, sense tenir un desenvolupament ni una metodologia específica ni consolidada. A pesar d'això, s'inclouen pràctiques molt diverses i no totes són de llarga durada, sinó que també incorpora projectes d'impacte i de una durada determinada prèviament, però que no simplement són tallers puntuals que van variant depenent de la demanda i situació de l'entitat, sinó que presenten un projecte clar i consolidat.

Ha de disposar de web o d'algun altre recurs que possibiliti conèixer l'experiència en més profunditat.

- **Disposar d'algun mitjà informatiu.** Totes les experiències que es recullen han de disposar de web o algun altre recurs com (blog, pàgina de facebook, un bon vídeo explicatiu, etc.) a partir del qual es pugui entendre i conèixer l'experiència amb més profunditat.

2.3 Fases del procés

Per tal de fer més comprensible el procés d'elaboració d'aquest projecte, tot seguit es presenten les fases les quals s'ha seguit fins arribar a obtenir el producte final, establint, de manera general la temporització i incloent en cadascuna d'elles les tasques realitzades en cada cas. Així mateix, dir que no s'inclouen les fases i tasques realitzades per a la primer proposta de TFG, sinó que es la informació que s'exposa és a partir del canvi de proposta.

1. Contacte i recull d'informació general sobre l'Art i l'Acció Social (Febrer)

- Contacte amb diferents professionals i entitats a partir de les xarxes socials.
- Revisió de webs, plataformes relacionades amb l'Art i l'Acció Social i dels seus documents.
- Recerca a la web.

2. Període de formació, concreció definitiva del projecte i continuació de la recerca d'informació. (Març - Abril)

- Realització del curs "Art i música comunitària com a eina d'intervenció social"
- Entrevistes informals amb diferents professionals relacionats amb l'Art i l'Acció Social.
- Anàlisi de bibliografia.

3. Elaboració definitiva del projecte i el producte. (Abril - Maig)

- Participació a les jornades Articulat i al debat sobre música, diversitat, cohesió social i participació³⁸
- Elaboració definitiva del marc conceptual i contextual.
- Elaboració definitiva del recull.
- Revisió i tancament del TFG.

---

³⁸ Debat al voltant de "perquè i com la música s'està utilitzant en contextos vulnerables multiculturals per a fomentar la participació, la interculturalitat i la cohesió així com millorar la qualitat de vida dels ciutadans". Organitzat per Diversitat, un projecte d'Educació sense Fronteres. <http://esfdiversitat.blogspot.com.es/>

ÈTICA DEL TFG

Principis ètics:

- Evitar el plagi
  - Referenciar adequadament totes les fonts utilitzades.
  - Assegurar la veracitat de la informació.
  - Preservar la confidencialitat i identitat personal.
  - Socialitzar el coneixement obtingut.
-

Com qualsevol projecte, aquest TFG està orientat per uns valors morals, unes actituds i una sensibilitat ètica. Concretament, el projecte pretén contribuir a una cultura professional de treball en xarxa, cooperació, solidaritat, i de benefici als col·lectius i comunitats socials amb les que treballem.

Al treball, per una banda, s'assegura que tota la informació que no ha estat elaborada pròpiament, es trobi referenciada correctament indicant el seu autor o font evitant d'aquesta manera el plagi i garantint també la seva veracitat. D'aquesta manera, s'ha dut a terme una revisió acurada del text i de les diferents fonts consultades.

Per altra banda, es confirma el consentiment per part de totes les persones els noms propis de les quals apareixen al llarg de les pàgines d'aquests treball. A més d'agrair la disponibilitat i atenció de diferents persones que han col·laborat i aportat informacions rellevants, s'ha assegurat amb ells la seva conformitat en aparèixer com a tals al treball. Així mateix, pel que fa a les entitats recollides al llistat, també se'ls hi demanarà la seva conformitat per formar part del recull i per mantenir la informació exposada al web.

Finalment, s'assumeix el compromís de difondre el treball realitzat per socialitzar el coneixement obtingut i contribuir en l'avenç de la disciplina. Més enllà del benefici individual de la qualificació del Treball Final de Grau i de l'aprenentatge, el coneixement i el producte que s'ha generat està destinat a millorar la informació disponible sobre recursos i experiències d'Art i Acció Social, buscant un impacte o transferència tant a nivell del grau d'Educació Social contribuint a l'ampliació de les possibles metodologies d'acció dels professionals de l'àmbit social, a nivell de qualsevol persona interessada en la temàtica, i en últim terme referent als grups de persones o entitats recollides al llistat elaborat.

RESULTAT I LÍNIES DE FUTUR

A continuació, es descriu el producte final: el recull d'experiències, a nivell internacional, d'Art i Acció Social, situant-lo al web al qual es penjarà, esmentant les seves parts i presentant el número d'experiències pel que fa a les diferents classificacions; la disciplina, el país i els destinataris. Seguidament es presenten les línies de futur, ja que aquest recull esdevé el punt de partida per a la futura creació d'una xarxa activa d'intercanvi de coneixement.

1.1 Descripció del resultat: recull d'experiències

1.2 Línies de futur: creació d'una xarxa activa d'intercanvi de coneixement.

1. Descripció del resultat

A pesar de tots els entrebancs i dificultats, el projecte finalment ha produït un resultat: un recull a nivell internacional d'experiències d'Art i Acció Social que, tal i com s'ha esmentat, formarà part de la pàgina web BasketBeat donant-li una dimensió més global. A continuació es presenta tant la pàgina com el propi recull

El recull formarà part del web BasketBeat, donant-li una dimensió més global.

1.1 Presentació del Web BasketBeat

El recull es penjarà al web BasketBeat, *Sport, Art & Social Transformation*, pàgina personal de Josep Maria Aragay Borràs.

En aquests moments, la pàgina encara s'està construint, però podem dir que està centrada en la Música Comunitària i concretament amb el projecte principal de l'autor, BasketBeat, una metodologia, dirigida a comunitats (joves i adults) en situació de risc, per aprendre música en grup a través del bàsquet i dinamitzar comunitats.³⁹

BasketBeat, està centrada en la Música Comunitària i en el projecte principal de l'autor.

1.2 Presentació del recull

Abans de presentar el recull, és important exposar que a pesar de que totes aquestes entitats i projectes que es recullen compleixen, des del punt de vista d'aquest treball, amb els criteris de selecció exposat a la metodologia, no es pot assegurar que segueixin amb tota fidelitat, els principis exposats al marc conceptual ni que proporcionin tots els beneficis i impactes que també s'han

³⁹ Informació extreta de la pàgina web <http://www.basketbeat.org> [consulta: 222 de Maig del 2013]

citats, ja que no s'ha realitzat una recerca suficientment profunda per poder poder-ho determinar.

Sembla que la majoria opten per un model “en la comunitat” on el punt de partida és extern i el professional un element clau.

A partir d'aquesta revisió general, el que si que podem dir es que sembla que la majoria de projectes opten per un model “en la comunitat” on el punt de partida és extern i el professional un element clau que promou la participació de les persones per tal d'assolir el seu desenvolupament integral o prevenir problemàtiques. D'aquesta manera, l'ideal de participació de la comunitat, on aquesta participa en tots els nivells, en moltes ocasions queda qüestionat així com els principis d'autonomia i autogestió, horitzontalitat i flexibilitat.

No es pot assegurar que les experiències segueixen amb tota fidelitat ni els principis ni beneficis exposats al marc conceptual, però de qualsevol experiència es pot aprendre.

Aquest fet fa pensar que la incorporació de professionals de l'educació social, podria contribuir al seguiment d'aquests principis citats anteriorment, donant el pes que li pertoca al procés i cuidant tots aquests aspectes tan importants per aconseguir el canvi i la transformació social.

No obstant a pesar de que la totalitat d'experiències no responguin completament a l'ideal teòric proposat, es considera important recollir-les totes ja que es considera, com hem dit a punts anteriors, que de qualsevol experiència es pot aprendre i que el fet de recollir-les pot contribuir també en l'aprenentatge mutu i en la millora de totes aquestes experiències.

No s'han pogut recollir TOTES les experiències però s'ha aconseguit reunir-ne un gran número el qual es vol seguir ampliant.

Per altra banda, dir que a tot el món existeixen quantitat infinita de projectes i entitats els quals podrien englobar-se sota el concepte d'Art i Acció Social, fet que ha impossibilitat, evidentment, realitzar un llistat que reculli totes aquestes experiències, però a pesar d'això s'ha aconseguit realitzar un recull prou ampli el qual es vol seguir ampliant.

1.2.1 Les tres parts del recull

Aquest producte està format per tres elements:

- **Títol:** *Xarxa AAS* que serà el nom de la “pestanya” del web a partir de la qual es podrà accedir al llistat d'experiències. S'ha optat per xarxa i no per recull perquè tal i com veurem a continuació a les línies de futur, es pretén convertir el recull amb una xarxa de desenvolupament i intercanvi de

coneixements, i l'AAS són les sigles que componen el terme Art i Acció Social.

- **Presentació**⁴⁰ a on es contextualitza el recull, es defineixen breument les pràctiques d'Art i Acció Social a partir del seu tret comú i s'exposen els propòsits del propi recull.
- **Llistat d'experiències**⁴¹, format, en aquests moments per 132 projectes i entitats, les quals pertanyen a diferents països i responen a diferents característiques i matisos dins l'Art i l'Acció Social, amb l'objectiu comú d'utilitzar l'art com a eina per aconseguir objectius socials més enllà del procés i resultat artístic.

El llistat, està ordenat per ordre alfabètic i de cada projecte o entitat, s'especifica la disciplina o disciplines artístiques a partir de les quals treballa, el lloc on intervé, els destinataris, l'enllaç al web del projecte o entitat i un vídeo de presentació de l'entitat o algun dels seus projectes o resultats; en el casos en que no s'ha trobat cap vídeo, s'ha optat per escollir una fotografia representativa.

En aquest primer recull s'hi ha afegit una columna on s'hi troben les direccions de correu electrònic per contactar amb les entitats a fi de que aquestes puguin conèixer el producte.

Pel que fa a les disciplines artístiques, entre tots els projectes recollits se n'han identificat 11 de diferents, i 4 de les entitats treballen a partir de totes les arts. La disciplina més representada, en gran diferència en els projectes recollits, és la Música, on hem identificat 104 experiències; en segon lloc, s'hi troba el teatre, amb 45 experiències i la segueixen la dansa amb 36, les arts plàstiques amb 25, el vídeo amb 22, les arts circenses amb 13, i finalment ens trobem amb les arts literàries, el disseny, la fotografia i la radio on el número d'experiències oscil·la entre 10 i 4.⁴²

El recull està format per tres parts: el títol, La presentació i el llistat d'experiències.

El llistat recull 132 experiències de diferents països i disciplines que treballen amb diversos col·lectius.

De cada experiència podem trobar:

- La disciplina artística.
- Els destinataris
- L'enllaç al Web.
- Vídeo o fotografia de presentació.

A partir de tots els projectes s'han identificat 11 disciplines diferents on la més representada en diferència és la música.

⁴⁰ Es pot trobar la introducció als annexes.

⁴¹ Es pot trobar el recull als annexes.

⁴² Als annexes s'hi troba una taula on apareixen el número d'experiències que hi ha de cada disciplina artística, i a continuació també trobem les taules referents als destinataris i als països.

Els col·lectius que més es repeteixen a les experiències recollides, són els joves amb 99 experiències i els infants amb 90.

Referent als destinataris, s'han recollit 15 col·lectius diferents i 21 entitats afirmen treballar amb tot el territori. 99 de les 132 experiències, treballen amb joves, col·lectiu més representat seguit de prop pels infants amb 90 entitats⁴³ i projectes. Seguidament ens trobem amb 38 experiències que treballen amb adults, 22 amb persones amb necessitats educatives especials (NEE)⁴⁴, 18 amb entitats, 15 amb professionals⁴⁵, 11 amb persones de la tercera edat, i finalment ens trobem amb altres experiències, on la quantitat oscil·la entre 1 i 8, que treballen amb centres hospitalaris, centres penitenciaris, dones, persones a l'atur, persones amb problemes de drogodependència, famílies, persones immigrants i persones sense sostre.

La majoria d'experiències provenen d'Anglaterra i Espanya.

Finalment, entre les 132 entitats treballen a 37 països diferents encara que la majoria d'experiències provenen d'Anglaterra (39 entitats) i Espanya (31 entitats). Pel que fa a la resta de països, ens trobem amb Argentina i Brasil, dels quals hi ha 7 experiències de cada país; Xile, Perú i Estats Units, amb quatre experiències, i altres països com Alemanya, Austràlia, Bolívia, França, Japó, els quals oscil·len entre 1 i 3 experiències.

2. Línies de futur

El recull és el primer pas per construir una xarxa on de cada vegada es vagin incorporant més experiències.

Com ja s'ha esmentat, aquest recull sols és una ínfima part del que podria ser, ja que 132 entitats i projectes no és un número massa representatiu de totes les entitats i projectes d'Art i d'Acció Social que deu haver-hi a tot el món, però és el primer pas, la primera llavor per construir una xarxa molt més gran on de cada vegada s'incorporin més projectes i entitats.

En aquests moments, el recull encara no està visible al web BasketBeat, però s'espera que estigui penjat a finals d'aquest mes. D'aquesta manera, a la pàgina s'introduirà una nova pestanya amb el títol del recull XARXA AAS, a on s'hi trobarà la presentació i el propi llistat d'experiències. Així mateix, per facilitar la

⁴³ Dins les entitats trobem una gran varietat: escoles, instituts i qualsevol centre que treballi amb persones amb risc o situació d'exclusió social.

⁴⁴ Dins el col·lectiu de NEE s'hi ha agrupat tant les persones amb diferents discapacitats, amb problemes de salut mental, problemes actitudinals o de comportament, etc. Però no vol dir que totes les entitats treballin amb tots els col·lectius específics.

⁴⁵ Aquestes entitats ofereixen formació a diferents professionals, ja sigui del camp artístic, social com educatiu.

recerca de projectes i entitats, es podrà especificar tant la disciplina, el lloc, com els destinataris a partir dels quals es realitzi la selecció d'experiències. D'aquesta manera, si ens interessen les experiències a partir de la música que treballen amb joves i el lloc ens és indiferent, a la disciplina seleccionarem "música", a destinataris "joves" i al lloc posarem "tots", fent així que només ens apareguin els projectes i entitats d'arreu del món, que treballen amb música i joves.

Per altra banda, quan el recull ja estigui penjat al web, tal i com s'ha esmentat a les tasques per assolir els objectius proposats, s'enviarà un correu electrònic⁴⁶ a totes les entitats i projectes presents al recull; per informar-los de l'existència del llistat i de la pàgina web; per preguntar-ls-hi si estan d'acord en formar part d'aquest recull; per si coneixen alguna altra entitat no recollida que seria interessant incloure; per si volen revisar les dades presentades i detectar qualsevol tipus d'error; actualitzar la informació; substituir el vídeo per un altre més característic, etc.

Així mateix, en un primer moment, el recull penjat al web estarà disponible en castellà, però es pretén que pròximament pugui estar disponible tant en català com en anglès per tal de facilitar la seva consulta a les persones i entitats de països de parla no castellana.

Després d'això, la idea és anar recollint més experiències, ampliar el recull i convertint-lo en un element dinàmic que es vagi actualitzant i ampliant periòdicament, on un cop cada mes es seguirà amb la recerca i selecció d'experiències amb l'objectiu de fer-lo cada cop, més internacional.

Així mateix, una altra línia de futur, consisteix en establir una xarxa entre les diferents entitats i projectes que formen part del llistat per promoure l'intercanvi de coneixements i contribuir en el desenvolupament de les iniciatives d'Art i Acció Social. D'aquesta manera, es donarà entitat pròpia al recull convertint-lo en una plataforma, independent del web BasketBeat

---

Es donarà un caràcter virtual al recull, on es podran buscar les experiències especificant la disciplina, els destinataris i el país.

S'iniciarà la comunicació amb les diferents entitats mitjançant un primer correu electrònic per comunica'ls-hi l'existència del recull.

Es presentarà el recull també en català i en anglès.

Cada mes es continuarà amb la recerca i selecció d'experiències per actualitzar i ampliar el recull.

Es convertirà el recull amb en una plataforma d'intercanvi, coneixement i desenvolupament de projectes d'Art i Acció Social.

---

⁴⁶ El missatge que s'enviarà es troba als annexes.

possibilitant un espai internacional per pensar, comunicar-se i actuar conjuntament; per compartir objectius i recursos; per unificar capacitats i esforços i relacionar les diferents accions dels projectes i entitats (REDS. 2005).

- Es recolliran i difondran les accions i notícies de les entitats.

- S'inclourà un apartat de bibliografia i un espai dedicat a la formació entorn a l'Art i l'Acció Social.

Aquesta plataforma, tindrà també un espai on penjar i difondre les activitats, accions i notícies que qualsevol de les entitats vulgui comunicar. D'aquesta manera es crearà una nova direcció de correu electrònic on totes les entitats podran enviar la informació que desitgin difondre i es penjarà a la plataforma a un nou apartat de notícies, calendari, etc. que s'haurà establert amb aquesta finalitat. Així mateix, també existeix la possibilitat de crear un espai de bibliografia o documentació que inclogui teoria i documents al voltant de l'Art i l'Acció Social així com un espai dedicat exclusivament a la formació en el mateix camp.

Es crearà un "foro" per intercanviar coneixements i opinions

Trobada virtual el juny del 2014 i trobada física el maig del 2015.

Prenent l'objectiu de promoure l'intercanvi de coneixements i contribuir en el desenvolupament de les iniciatives d'Art i Acció Social, a la pàgina es crearà un espai virtual de relació materialitzat amb un "foro" on poder intercanviar opinions, reflexions i fer sorgir sinergies a partir de les quals desenvolupar nous projectes o fins hi tot activitats formatives com jornades i congressos internacionals entorn a l'Art i l'Acció Social. D'aquesta manera podria plantejar-se una trobada virtual el juny del 2014 i una trobada física el maig del 2015.

Es crearà una nova direcció de correu electrònic per mantenir la comunicació amb les entitats i projectes.

Per poder portar a terme totes aquestes accions, serà imprescindible establir un contacte i relació amb les diferents entitats i projectes. Per aquest motiu, de la mateixa manera que se'ls hi enviarà un correu per comunica'ls-hi l'existència del recull, etc. seguint la mateixa metodologia, es comunicarà tant la possibilitat de que enviïn informació com el plantejament de les trobades virtuals i físiques.

Per altra banda, també existeix la idea de realitzar un nou projecte que consisteixi en un recull de recursos, estratègies i metodologies extrets a partir dels diferents projectes recollits al llistat, a partir del qual, els professionals tant de l'àmbit social com artístic puguin inspirar-se i aprendre, per elaborar i posar en marxa noves propostes; veure com poden solucionar-se diferents

“problemes” dels projectes d'aquestes característiques, etc. Es tractaria doncs, d'un projecte que pretén recollir el coneixement de totes les entitats, compartir-lo, socialitzar-lo i posar-lo a l'abast de totes aquelles persones que estiguin interessades en aprendre sobre els projectes d'Art i Acció Social.

Per realitzar aquest recull, s'enviaria un nou correu electrònic a totes les entitats, presentant la proposta i demanant la seva col·laboració per compartir els seus coneixements en quant als recursos i metodologies a partir de les quals intervenen. Així mateix, també es podrien realitzar diferents visites a alguns entitats i mitjançant l'observació i entrevistes amb els professionals, prendre nota dels recursos, estratègies i metodologies que utilitzin. A partir d'aquí s'elaboraria un document o bé simplement es penjaria directament a la nova plataforma a partir de la qual podria realitzar-se una bona difusió.

S'iniciarà un nou projecte: un recull de recursos, estratègies i metodologies a partir del qual, es pugui aprendre i inspirar per elaborar i posar en marxa noves propostes.

DIFUSIÓ, UTILITAT I TRANSFERÈNCIA

Es realitzarà una bona difusió per poder assolir els objectius proposats.

Quan el recull estigui penjat al Web BaseketBeat, es realitzarà una bona difusió de la pàgina per tal de poder fer arribar el treball realitzat a la comunitat, fent així que es puguin assolir els objectius proposats, servint d'ajuda per a qualsevol persona que pretengui elaborar algun projecte, conèixer o investigar en el marc de l'Art i Acció Social. Es tracte de divulgar, comunicar i socialitzar la nostra aportació, compromentent-nos com a ciutadans responsables i garantint una major democratització de la societat del coneixement. (Carmon, Nuri i Soria, 2012).

A continuació, es presenta una taula a on s'exposen els objectius del recull i les tasques de difusió que es realitzaran per assolir-los.

NIVELLS	OBJECTIUS	TASQUES PER ASSOLIR ELS OBJECTIUS
Entitats recollides al llistat	<ul style="list-style-type: none"> Possibilitar la coneixença entre diferents entitats i projectes d'arreu del món. 	Enviar un correu a totes les entitats amb l'enllaç del web presentant el recull.
Altres persones i entitats interessades	<ul style="list-style-type: none"> Contribuir a la visibilització i difusió de les experiències d'Art i Acció Social. 	Enviar correus ⁴⁷ amb l'enllaç i el vídeo ⁴⁸ de presentació del recull a diferents contactes interessats i penjar-ho a diferents blogs, xarxes socials i pàgines relacionades amb la temàtica.
Grau d'Educació Social	<ul style="list-style-type: none"> Apropar els projectes d'Art i Acció Social a l'educació social. 	Presentat el recull i el treball en el Grau d'Educació Social, i socialitzar-lo mitjançant correu electrònic i xarxes socials, amb

⁴⁷ Als annexes es troba el *email* que s'enviarà als contactes interessats.

⁴⁸ Com a mode de presentació del recull i com a mitjà de difusió, es realitzarà un petit vídeo on es recullin algunes de les experiències més significatives del llistat com a exemple de les experiències que poden trobar-hi.

	tots els companys del grau i professorat, concretament els que imparteixen assignatures relacionades amb la temàtica.
--	---

Taula 6 - Objectius del recull i tasques de difusió

Com ja s'ha anat esmentat al llarg del treball, es considera que el recull realitzat pot ser d'utilitat tant per les mateixes entitats i projectes recollits, com per qualsevol persona interessada en conèixer i aprofundir en l'Art i l'Acció Social. Així mateix, el fet de realitzar un treball d'aquestes característiques en el marc del grau d'Educació Social, pot contribuir en crear ponts entre el mateix grau i els projectes d'Art i Acció Social, donant a conèixer un àmbit que a pesar de no estar "presenciat" majoritàriament, per educadors i educadores socials, si que hi té una gran relació.

A continuació es presenta una altra taula on hi podem trobar aquests tres nivells esmentats i la utilitat i transferència que pot donar-se en cadascun d'ells.

NIVELLS	UTILITAT I TRANSFERÈNCIA
Entitats recollides al llistat	<ul style="list-style-type: none"> • Ampliar la mirada i conèixer i descobrir nous projectes similars. • Aprendre a partir d'altres entitats i projectes d'arreu del món. • Iniciar sinergies amb altres entitats i projectes.
Altres persones i entitats interessades	<ul style="list-style-type: none"> • Poder tenir un panorama i un coneixement general de diferents projectes que s'estan desenvolupant a nivell internacional sobre l'Art i Acció Social. • Poder contactar amb diferents entitats i projectes d'Art i Acció Social. • Poder aprendre de les metodologies dels projectes d'Art i Acció Social i poder-les transferir als propis contextos professionals
Grau d'Educació Social	<ul style="list-style-type: none"> • El recull pot servir com a recurs per algunes assignatures del grau com són Art, Cultura i Educació Social i Música i Arts visuals i plàstiques, a partir del qual l'alumnat pugui veure a part del que s'exposi a classe, més metodologies i projectes obtenint així un coneixement i visió més àmplia.

Taula 7 - Utilitat i transferència del recull

AVALUACIÓ

L'avaluació és una part essencial que ens ha de permetre reflexionar sobre el resultat i el procés seguit

L'avaluació és una part essencial de qualsevol projecte que ens ha de permetre reflexionar sobre el resultat i el procés seguit, analitzant tant els encerts com les dificultats que ens hem anat trobant al llarg de l'elaboració del treball, identificant també les solucions que hem aplicat per superar aquests obstacles.

1. **Avaluació del treball.**
2. **Avaluació del recull.**
3. **Autoavaluació.**

Es tracte d'un exercici imprescindible per anar millorant i aprendre sobre la pròpia pràctica. D'aquesta manera, a continuació s'exposa l'avaluació dividida en tres apartats: 1. L'avaluació del treball, on es valoren els objectius proposats, identificant les dificultats, les solucions aplicades i els resultats assolits; 2. L'avaluació del recull, a on es presenta el sistema d'avaluació que es seguirà una volta s'hagi penjat el recull a Internet, i per últim, 3. L'autoavaluació, on s'analitza tot el procés seguit identificant també les dificultats, els aprenentatges adquirits i les possibilitats que m'ha ofert la realització d'aquest treball.

1. Avaluació del treball

Per realitzar una bona avaluació del treball, cal que reprenguem els objectius proposats valorant el seu grau d'assoliment.

A continuació es presenta una taula amb els objectius i la valoració de cadascun d'ells. En primer lloc es presenten els objectius específics i a continuació es realitza una valoració de l'objectiu general que els engloba en cada cas.

OBJECTIUS ESPECÍFICS	VALORACIÓ
Relacionar l'Art i l'Acció Social amb l'Educació Social.	S'ha assolit adequadament relacionant l'Art i l'Acció Social no sols amb l'Educació Social sinó també amb l'Animació Sociocultural i el Desenvolupament Comunitari.

Definir les pràctiques que engloba l'Art i l'Acció Social.	Degut a la diversitat de pràctiques i definicions que trobem dins el camp de l'Art i l'Acció Social, no ha estat fàcil definir aquestes pràctiques, però considero que a partir de les diferents definicions, els orígens, els principis i alguns dels seus trets característics exposats, s'ha pogut realitzar una bona caracterització i definició de les pràctiques que pot englobar aquest terme.
Exposar l'origen, els principis i els beneficis de les pràctiques d'Art i Acció Social.	Com hem vist, ens trobem davant diferents pràctiques que poden rebre diferents denominacions i ben segur que molts d'aquests termes tenen el seu origen. Des d'aquest treball no s'ha recollit l'origen dels diferents termes sinó que s'ha optat per exposar l'origen de l'Art Comunitari, ja que alguns autors consideren que és el terme el qual pot englobar totes les experiències d'Art i Acció Social. Pel que fa als principis, s'ha intentat recollir i contrastar diferents fonts per presentar-ne una visió general, i en quant als beneficis també s'ha seguit el mateix procediment. En definitiva es considera que aquest objectiu també s'ha assolit adequadament.
Revisar la situació de les pràctiques d'Art i l'Acció Social a Catalunya.	Aquest objectiu també s'ha assolit correctament, presentant el reconeixement que tenen, com s'estan portant a terme i presentant també iniciatives que demostren l'interès dels professionals per augmentar el coneixement i millorar les seves pràctiques.
Realitzar una revisió de projectes similars al recull que es proposa des d'aquest treball.	Considero que s'ha realitzat una bona revisió de projectes similars, però a mesura que s'ha anat elaborant el recull, s'han anat descobrint més experiències i també més plataformes que aglutinen entitats, per la qual cosa es considera que possiblement els projectes similars exposats sols són una petita part del que possiblement existeix, ja que és difícil realitzar una revisió completa a nivell internacional. Però a pesar de que s'hagin anat trobant altres experiències, no n'hi ha cap que coincideixi exactament amb el que es proposa des d'aquest treball.

VALORACIÓ DE L'OBJECTIU GENERAL

Elaborar un marc teòric sobre l'Art i l'Acció Social

Com a conclusió podem dir que el fet de que existeixi poca concreció, consens i teorització sobre les pràctiques d'Art i Acció Social, ha dificultat la tasca d'elaboració d'aquest marc teòric, però a partir de la consulta de diferents fonts, s'ha pogut superar aquest obstacle obtenint un bon resultat que ens permet tenir una visió general de la temàtica, sempre referenciant

No ha estat fàcil, però s'ha pogut realitzar una bona caracterització i definició.

Pel que fa als principis, s'ha intentat recollir i contrastar diferents fonts i en quant als beneficis també s'ha seguit el mateix procediment.

Els projectes similars exposats sols són una petita part del que possiblement existeix, però no s'ha trobat cap projecte que coincideixi exactament amb el recull elaborat.

S'han pogut superar els obstacles obtenint un bon resultat.

adequadament totes les fonts utilitzades (format APA). D'aquesta manera es pot dir que l'objectiu s'ha complert adequadament gràcies també a la metodologia seguida (gran quantitat de canals i fonts d'informació diversos).

123 experiències és un bon número per iniciar el recull.

OBJECTIUS ESPECÍFICS	VALORACIÓ
Recollir un número suficientment elevat d'experiències.	Aquest objectiu s'ha assolit ja que es considera que 123 és un número suficientment elevat per iniciar aquest recull.
Mostrar la diversitat de pràctiques existents en el camp de l'Art i l'Acció Social.	També s'ha pogut assolir, recollint experiències que responen a diferents necessitats, que treballen amb diferents col·lectius, a partir de metodologies i disciplines artístiques diverses, etc.
Presentar les experiències de manera que es pugui obtenir una informació general sobre elles.	En general, de cada experiència s'ha pogut trobar la informació que es necessitava: la disciplina, el país, els destinataris, l'enllaç al web i el vídeo de presentació. En els casos que el projecte no tenia web o que aqueta no estava operativa, s'ha optat per buscar altres espais virtuals com un blog, una pàgina de facebook, etc. però si definitivament no s'ha trobat cap lloc on poder aprofundir sobre l'experiència, tal i com dicten els criteris de selecció, s'ha decidit deixar-la fora del recull, no per l'experiència en si, sinó perquè no podria contribuir en l'assoliment d'alguns objectius. Així mateix, en alguns casos, ha estat difícil identificar tots els elements degut a l'idioma del web de l'experiència o al fet de que no acaben de concretar amb quins destinataris i a partir de quines arts treballen, per aquest motiu, potser en algun cas no es pot assegurar completament que la informació exposada reflecteixi en exactitud la realitat de l'entitat. Per altra banda, no tots els projectes disposen d'un bon vídeo de presentació que ens permeti entendre adequadament el projecte, pel que en alguns casos s'ha optat per posar una fotografia.

Ha estat difícil identificar tots els elements degut a l'idioma o al fet que no acaben de concretar els destinataris i les disciplines.

VALORACIÓ DE L'OBJECTIU GENERAL

Elaborar un recull a nivell internacional d'experiències d'Art i Acció Social

Es considera que aquest segon objectiu general també s'ha assolit amb èxit obtenint un bon resultat a pesar de que en alguns moments no hagi estat fàcil decidir si incloure o no les experiències o bé presentar-les tal i com s'havia planificat, però s'han trobat solucions a partir d'altres recursos.

Així mateix, a pesar de que s'hagin recollit experiències de països d'arreu del món, el fet de que el 53 % d'experiències siguin d'Espanya i Anglaterra, fa que el caràcter internacional del recull no estigui tant ben representat com es voldria. Existeix la consciència de que podrien recollir-se moltes més experiències i de països més diversos, per aquest motiu el resultat consisteix en un recull obert que s'anirà ampliant recollint de cada cop un major nombre i diversitat d'experiències al mateix moment que a partir de l'intercanvi i comunicació amb els diferents projectes i entitats es preveu poder completar i millorar la informació que es presenta de cadascuna d'elles.

Tant el Josep Mª Borràs propietari del web on es penjarà el recull, com jo, estem satisfets del resultat, cosa que considero essencial ja que en definitiva el recurs elaborat formarà part de la seva pàgina web.

El recull realitzat presenta suficients experiències per considerar-se un producte nou i sobretot, la innovació es troba tant en la manera que es presenta, incloent la disciplina, el país, els destinataris, la pàgina web i un vídeo de presentació, com en el fet de poder realitzar la recerca d'experiències a partir de les categories que més interessin. El recull elaborat possibilita tenir una visió general de les experiències presentades al mateix temps que ofereix, mitjançant l'enllaç del web, la possibilitat de poder-les conèixer amb més profunditat.

Taula 8 - Avaluació del treball a partir dels objectius proposats

Concloent aquest primer apartat de l'avaluació, podem dir que en general s'han assolit tots els objectius proposats i per tant la valoració i avaluació general és positiva. S'ha aconseguit elaborar tant el marc teòric sobre l'Art i l'Acció Social, el qual considero que es bastant complet recollint diverses fonts i perspectives i per altra banda també s'ha pogut realitzar el recull a nivell internacional d'experiències d'Art i Acció Social, el qual suposa un punt de partida molt adequat per, a poc a poc anar desenvolupant les línies de futur presentades.

Per altra banda, dir que a part del marc conceptual i contextual i del resultat obtingut, considero que el treball presenta adequadament la proposta inicial, amb els seus objectius, fonamentació i justificació i s'exposa detalladament com s'ha portat a terme, presentant també les propostes i línies de futur existents per realitzar una bona difusió i continuar amb aquest projecte. D'aquesta manera, des del meu punt de vista la totalitat del treball presenta una estructura lògica i ordenada amb uns apartats que permeten obtenir una bona comprensió del projecte i de tot el procés seguit.

El caràcter internacional del recull podria estar més ben representat, ja que el 53% són experiències d'Espanya i Anglaterra.

Tant el Josep M^a com jo estem satisfets amb el resultat. El qual pot considerar-se innovador sobretot per la manera i el format de presentar-lo.

S'han assolit tots els objectius proposats i per tant la valoració i avaluació general és positiva

El treball presenta una estructura lògica i ordenada que permet obtenir una bona comprensió

2. Avaluació del recull

Com ja s'ha exposat, els objectius del recull podran assolir-se un cop s'hagi penjat el recull al web i s'hagi realitzat la difusió, per la qual cosa, encara no es possible avaluar el seu assoliment, a continuació es presenta una taula que recull el sistema d'avaluació que es seguirà per poder-los avaluar-los, valorant també si s'ha donat la transferència i la utilitat esperades i poder obtenir així una valoració general del resultat obtingut.

El recull no podrà avaluar-se fins que no s'hagi penjat al web i realitzat la difusió.

REFERENT A LES ENTITATS RECOLLIDES AL LLISTAT

OBJECTIU	UTILITAT I TRANSFERÈNCIA	AVALUACIÓ
Possibilitar la coneixença entre diferents entitats i projectes d'arreu del món.	<ul style="list-style-type: none"> • Ampliar la mirada i conèixer i descobrir nous projectes similars. • Aprendre a partir d'altres entitats i projectes d'arreu del món. • Iniciar sinergies amb altres entitats i projectes. 	Enquesta que al cap de dos mesos de la "publicació" del recull, s'enviarà a totes les entitats i projectes recollits, per tal de recollir les seves opinions i poder valorar la iniciativa realitzada.

REFERENT A ALTRES PERSONES I ENTITATS INTERESSADES

	UTILITAT I TRANSFERÈNCIA	AVALUACIÓ
Contribuir a la visibilització i difusió de les experiències d'Art i Acció Social	<ul style="list-style-type: none"> • Poder tenir un panorama i un coneixement general de diferents projectes que s'estan desenvolupant a nivell internacional sobre l'Art i Acció Social. • Poder contactar amb diferents entitats i projectes d'Art i Acció Social. • Poder aprendre de les metodologies dels projectes d'Art i Acció Social i poder-les transferir als propis contextos professionals. 	Al cap de dos mesos, es mirarà el número d'entrades al web i també s'enviarà una petita enquesta a totes les persones a les que s'hagi enviat l'enllaç al web.

Es realitzaran enquestes als diferents nivells per poder recollir l'opinió de tots els possibles destinataris d'aquest recull.

REFERENT AL GRAU D'EDUCACIÓ SOCIAL

OBJECTIU	UTILITAT I TRANSFERÈNCIA	AVALUACIÓ
Apropar els projectes d'Art i Acció	El recull pot servir com a recurs per algunes assignatures del grau com són Art, Cultura i Educació Social i Música i Arts	Es recollirà també mitjançant una enquesta, l'opinió dels docents i els

Social a l'educació social.	visuals i plàstiques, a partir del qual l'alumnat pugui veure a part del que s'exposi a classe, més metodologies i projectes obtenint així un coneixement i visió més àmplia.	alumnes o ex-alumnes als quals s'hagi enviat el treball i el recull d'experiències.
-----------------------------	---	---

Taula 9 - Proposta d'avaluació del recull a partir dels objectius proposats, la utilitat i la transferència

Com veiem, per avaluar els diferents objectius del recull, principalment es passaran enquestes⁴⁹ aproximadament al cap de dos mesos d'haver realitzat la difusió. Aquestes enquestes s'enviaran per correu electrònic a on es convidarà tant a les entitats com a les persones a contestar-les per poder recollir les seves opinions i poder incloure possibles modificacions que puguin millorar el recurs. Les enquestes compten amb un seguit de punts que fan referència a diferents aspectes del recull: utilitat i transferència, disseny, presentació i continguts i en alguns casos també es presenten qüestions sobre la difusió i dades personals de la persona que respon l'enquesta.

Aquests elements hauran d'avaluar-se de l'1 al 5, on l'1 pren el valor de molt inadequat o molt en desacord i el 5 de molt adequat o molt d'acord.

Així mateix en alguna ocasió es troben algunes preguntes obertes que permeten obtenir una avaluació més completa i al final de l'enquesta, s'hi troba un espai d'observacions i altres comentaris on es poden exposar altres aspectes no contemplats als indicadors exposats.

3. Autoavaluació

El procés d'elaboració del TFG ha estat llarg, i com s'ha demostrat en les primeres pàgines, ha passat per moltes fases plenes de decisions, dubtes, regressions, avenços, etc. canviat de forma diferents cops. Això ha dificultat el procés però ha possibilitat també, recuperar durant tot el procés, un ventall més ampli de les assignatures que he cursat al llarg del grau, contribuint també a l'adquisició d'una gran quantitat d'aprenentatges diversos.

El TFG ha canviat de forma diferents cops. Això ha dificultat el procés però ha possibilitat l'adquisició de diferents aprenentatges.

⁴⁹ Les diferents enquestes que es passaran es troben als annexes.

3.1 Assignatures integrades al llarg del procés

Les assignatures del grau que més directament he pogut integrar al llarg de l'elaboració d'aquest treball, tant amb la primera com en la segona proposta del TFG, han estat:

He pogut integrar diverses assignatures del grau com:

- Recerca i Avaluació en el Camp Socioeducatiu.
  - Investigació Socioeducativa
- Fonaments Didàctics de l'Acció Socioeducativa.
- Disseny i Innovació de l'Acció Socioeducativa.
  - Desenvolupament Comunitari.
- Animació Sociocultural i Educació en el Temps Lliure.
  - Pedagogia Social.
  - Gènere i diferència sexual

- Recerca i Avaluació en el Camp Socioeducatiu i Investigació Socioeducativa, que m'han aportat els coneixements necessaris per dissenyar la investigació de la primera proposta del TFG, i per elaborar i fonamentar adequadament mitjançant el format APA, la recerca a partir de la qual he desenvolupat tant el marc conceptual i contextual com el recull de la proposta definitiva.
- Fonaments Didàctics de l'Acció Socioeducativa i Disseny i Innovació de l'Acció Socioeducativa a partir de les quals he pogut recuperar coneixements que m'han estat de gran utilitat a l'hora de dissenyar el projecte el qual pretenia avaluar en la primera proposta del TFG.
- Desenvolupament Comunitari, Animació Sociocultural i Educació en el Temps Lliure i Pedagogia Social, les quals m'han estat de gran ajuda per l'elaboració del marc teòric a l'hora de relacionar les pràctiques d'Art i Acció Social amb aquests àmbits (DC, ASC) i amb l'Educació Social.
- I per últim, Gènere i diferència sexual, els continguts de la qual m'han ajudat a la primera proposta de TFG a elaborar el projecte que havia d'avaluar, ja que aquest anava dirigit específicament a dones.

3.2 Obstacles i dificultats

Pel que fa als obstacles i dificultats, he de reconèixer que m'ha estat complicat definir el tema i orientar el TFG. Des de l'inici tenia molt clar que volia centrar-me en el camp de l'art i l'educació social, tema que sempre m'ha interessat, però desconeixia totes les experiències i fonaments teòrics que existeixen al seu voltant.

Aquest desconeixement ha suposat un obstacle per a la realització del treball dificultant la seva orientació, la recerca teòrica sobre el tema, la recerca d'entitats que realitzen un treball educatiu a partir de les arts, etc. i ha provocat que passés de realitzar un projecte de intervenció i investigació, a un projecte

de creació d'un recurs el qual m'ha permès descobrir i conèixer el camp de l'Art i l'Acció Social, coneixement que considero que era necessari per poder desenvolupar un bon projecte de intervenció i investigació.

El fet de realitzar el primer semestre a Bolívia, tampoc ha facilitat el seu desenvolupament, ja que suposava un obstacle per realitzar un treball de camp relacionat amb alguna institució tant de Bolívia com de Catalunya, i potser ha estat una de les causes per les quals, quan he arribat de Bolívia, l'entitat amb la qual havia parlat per poder desenvolupar la investigació, em digués que no era possible aplicar la proposta a la seva institució.

Per altra banda, una volta he tingut orientat el treball he vist la necessitat de tenir un bon nivell d'anglès, ja que a pesar de que existeix informació en català o castellà, m'hagués agradat poder consultar més bibliografia en anglès, ja que és a altres països de parla anglesa, on s'ha desenvolupat i teoritzat més sobre el tema. Així mateix, en realitzar un recull internacional, m'he vist obligada a consultar una gran quantitat de pàgines en anglès, i el fet de no dominar aquesta llengua, ha fet més lent el desenvolupament de la tasca.

A pesar d'això gràcies al meu esforç, interès i constància, he aconseguit superar aquestes dificultats obtenint, des del meu punt de vista un bon resultat i un procés que m'ha permès adquirir tal i com ja he exposat, una gran quantitat d'aprenentatges. Això també ha estat possible, (sent conscient dels meus "punts febles") gràcies al meu interès per formar-me i participar, en la mesura del possible, a diverses activitats relacionades amb la temàtica (curs del CEESC, jornades Articulat, debat sobre música, diversitat, participació i cohesió social).

3.3 Aprenentatges, consolidació de competències i oportunitats

Els aprenentatges assolits són diversos, fruit del complex procés que ha seguit el meu TFG. D'aquesta manera, la primera proposta, on vaig iniciar la realització d'un projecte i d'una investigació sobre art i resiliència, no sols m'ha aportat endinsar-me en el món de la investigació adquirint un coneixement profund,

El fet de realitzar el primer semestre a Bolívia, tampoc ha facilitat el seu desenvolupament,

He vist la necessitat de dominar l'anglès.

L'esforç, l'interès, la constància i també les activitats formatives, m'han permès fer front a les dificultats.

La primera proposta de TFG m'ha permès adquirir coneixements sobre:

- **L'elaboració d'una investigació.**
- **L'Art teràpia.**
- **Aprofundir sobre la resiliència.**

concretament en la investigació avaluativa, emmarcada en un paradigma sociocrític i una metodologia qualitativa, sinó que m'ha permès també aprofundir en el concepte de la resiliència i a descobrir un nou món, el de l'Art-teràpia, sobre el qual no tenia cap mena de coneixement.

A partir de la segona proposta de TFG:
 - **Aprofundiment sobre l'ASC i el DC.**
 - **Coneixement sobre Art i Acció Social.**

A partir de la nova proposta de TFG, he pogut conèixer i descobrir un nou camp relacionat amb l'Art i l'Acció Social; diferents termes que defineixen les seves pràctiques, diferents iniciatives, entitats, etc. tant a nivell de Catalunya com a nivell internacional, obrint-me una nova porta cap al món laboral que no sabia que existia. També he pogut veure la relació que existeix entre aquestes pràctiques i l'educació social, concretament amb l'ASC i el DC, conceptes amb els que també he pogut aprofundir. Sempre havia cregut que l'Art i l'Educació Social tenien moltes coses en comú, però fins ara no he vist realment tota la seva força i les potencialitats que pot tenir en l'acció social.

Així mateix, considero que a partir de l'elaboració d'aquest treball he acabat de consolidar competències del grau com són:

També m'ha possibilitat consolidar competències del grau

- La capacitat de prendre decisions i adaptar-me a noves situacions gestionant el fracàs i l'estrès.
- La capacitat creativa i emprenedora per formular i dissenyar projectes i recursos educatius per enriquir i millorar el context educatiu i social.
- La capacitat de buscar i integrar informació, nous coneixements i actituds.
- La capacitat comunicativa, de comprendre i expressar-me oralment i per escrit.
- La capacitat de crear i promoure xarxes socials entre persones, col·lectius i institucions,
- La capacitat d'ús de noves tecnologies de la Informació i la Comunicació.
- La capacitat d'analitzar i difondre, processos de promoció cultural.

He pogut establir contactes amb professionals amb les mateixes inquietuds.

Per altra banda, el fet d'assistir a activitats formatives entorn a la temàtica treballada, m'ha permès conèixer i fer contactes amb diversos professionals tant del camp artístic com educatiu, tant formal com informal i també del camp de la

psicologia, amb els que he pogut compartir els meus interessos i inquietuds.

A pesar de que sempre es pot fer més i millor, considero que he realitzat un bon treball, estic satisfeta amb el resultat, amb el procés viscut i sobretot amb els aprenentatges adquirits. Considero que a partir de la realització d'aquest treball se m'han obert moltes portes: cap a l'estudi i aprofundiment d'un tema que sempre m'ha interessat, (m'agradaria poder-me formar més específicament entorn a aquesta metodologia); en la continuació d'aquest projecte a on juntament amb el Josep M^a, autor del web BasketBeat estem interessats en continuar i considero també que m'ha obert una porta, que desconeixia, cap al món laboral.

M'agradaria finalitzar aquest treball amb una cita ja exposada al marc conceptual i contextual però que considero que sintetitza el meu descobriment entorn a l'Art i la seva força en l'Acció Social.

“L'art com a element dinamitzador obre les portes a nous llenguatges que possibiliten interpretacions diverses d'un mateix i de l'entorn. Per mitjà de la construcció de nous llenguatges a través de l'art, obrim el camí de la imaginació i la possibilitat, un camí que ens permet proposar, recrear i repensar la realitat i el món que volem viure.” (Ricart, 2010: 35)

Se m'han obert portes cap a:

- **Formació en torn a l'Art i l'Acció Social**
  - **Continuació del projecte.**
  - **Món laboral.**
-

GRAELLA D'AUTOAVALUACIÓ DEL TFG

Percentatge: Tutor/a: 30%; Tribunal: 50%, Estudiant: 10%, Mentor: 10% (a sumar al tutor en el seu defecte)

FASES	ASPECTES AVALUABLES	NOTA
PROCÉS	Elecció del tema i plantejament clar del treball a desenvolupar	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
	Anàlisi de l'estat de la qüestió	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
	Viabilitat i organització del pla de treball	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
	Dificultats per al desenvolupament del treball	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
	Assistència a les sessions grupals	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
	Assistència a les tutories individuals	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
	Presentació dels treballs parcials	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
ASPECTES FORMALS	Presentació formal general del treball	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
	Adequació a l'estructura proposada	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

	Bona redacció, ortografia i sintaxi	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
	Les cites i la bibliografia adequades i ben referenciades	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
ASPECTES QUALITATIUS I DE CONTINGUTS	Lògica interna del treball i coherència textual i reflexiva	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
	Claredat i rigor en desenvolupament del treball	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
	Fonamentació teòrica rigorosa	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
	Fonamentació pràctica rigorosa	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
	Aportacions pròpies originalitat i creativitat	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
	Nota global del treball	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

OBSERVACIONS

Com ja ha quedat reflectit al mateix treball, a l'inici de curs vaig iniciar una proposta diferent que finalment no es va poder portar a terme, fet que ha provocat que pogués dedicar menys temps a la proposta definitiva; però considero que a pesar d'això el treball s'ha pogut desenvolupar amb èxit i estic satisfeta dels aprenentatges que també he pogut adquirir a través del primer plantejament del TFG. El fet d'haver de canviar de proposta ha implicat dificultats, però també ha enriquit el procés augmentant la diversitat d'aprenentatges.

SUGGERIMENTS I ASPECTES A MILLORAR

Tal i com he exposat a l'autoavaluació, pel que fa al marc teòric i conceptual, considero que hauria pogut revisar més autors internacionals, però m'he vist limitada per l'idioma i per aquest motiu m'he centrat més en autors i autores de parla castellana o catalana.

Per altra banda, referent al mateix recull d'experiències, ja s'han esmentat els aspectes a millorar els quals els he contemplat també a les línies de futur.

Considero que la informació que es dona de cada experiència pot millorar-se, ja que mitjançant el web en alguns casos ha estat difícil trobar tota la informació que es desitjava fent així que potser aquesta no estigui del tot completa. Per aquest motiu amb el correu de presentació del recull que s'enviarà a les entitats, també se'ls convidarà a que revisin la informació i si ho desitgen, que ens enviïn les modificacions o ampliacions pertinents.

Així mateix, el número d'experiències podria ser molt més elevat i per considerar-se un veritable recull internacional, considero que hi hauria d'haver una major representació dels diferents països, ja que a pesar de que s'hagin recollit experiències de 37 països diferents, un gran número de projectes i entitats són simplement d'Espanya i Anglaterra. D'aquesta manera, una línia de futur és seguir ampliant el recull, intentant ampliar i augmentar el número d'experiències dels països poc representats o no representats al recull, per, de cada cop, fer-lo més internacional.

FONTS CONSULTADES

1. Bibliografia

- Aragay, J. M^a. (2012) La música comunitaria des de la educació social. VI Congrés Estatal d'educació social.
- ASEDES (2007). Documents professionalitzadors. Definió d'Educació Social. Barcelona: ASEDES.
- Baltà, J. i Grimaldi R. (2011). Cultura per la inclusió social a Barcelona . Mapatge d'experiències 1.0 . Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- Barbieri, N., Fina, X. (Coord.), Merino, E., Partal, A., i Subirats, J., (Coord.). (2008). El retorn social de les polítiques culturals. Barcelona: Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP, UAB).
- Caride, J. A. (2005). La Animación Sociocultural y el Desarrollo Comunitario como educación social. Revista de educación, 336, 73-88.
- Casacuberta, J. (2008). Desarrollo cultural comunitario: presentación en sociedad. Revista de Educación Social. No 7. [en línia]. Disponible a: <http://www.eduso.net/res/?b=10&c=91&n=250> [Consulta: 20 de Maig del 2013].
- Chacón, M. D. (2010). "El Desarrollo Comunitario". *Revista digital. Innovación y experiencias educativas*, 29 [en línia]. Disponible a: http://www.csi-csif.es/andalucia/mod_ense-csifrevistad_29.html [Consulta: 19 de Maig del 2013].
- Cleveland, W. (2011). Arts-based Community Development: Mapping the Terrain. [en línia]. Disponible a: <http://animatingdemocracy.org/resource/arts-based-community-development-mapping-terrain> [Consulta: 20 de Maig del 2013].
- Corbí N. i Rojas A. (2011). Catàleg d'associacions i activitats. Barcelona: Artibarri.
- Dorio, I., Gómez Alons, J., Latorre A., Martínez Olmo, F., Massot I., Mateo Andrés, J., Sabariego, M., Sans Martin, A., Torrado, M., Vilà Baños, R., y Bisquerra, R. (coord.). (2004). Metodología de la investigación educativa. Madrid: Editorial La Muralla, SA.
- Mayugo, C., Pérez, X. i Ricart, M. (coords.). (2004). Finestra Oberta. Joves, creació i comunitat. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Moreno González, A. (2003). Art-teràpia i educació social. *L'acció pedagògica en l'educació social: invariants, fronteres i dilemes*. Educació social: revista d'intervenció socioeducativa 25 [en línia]. Disponible a: <http://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/165445>. [Consulta: 13 de Novembre 2012].
- Palacios Garrido , A. (2009). El arte comunitario: origen y evolución de las prácticas artísticas colaborativas . *Arteterapia - Papeles de arteterapia y educación artística para la inclusión social* , 4, 197-211.
- Pérez Muñoz, M. (2002). La educación a través del arte en la educación Social. Los espacios laborales y la investigación en educación a través del arte. *Pedagogía Social. Revista interuniversitària* 9, 287-298 [en línia]. Disponible en: <http://www.uned.es/pedagogiasocial.revistainteruniversitaria/pdfs/02%20->

[%2009/15%20-%20perez.pdf](#). [Consulta: 8 de Enero 2013].

REDS. (2005). Treball en Xarxa. [power point]. Red Europea de diàleg social. Disponible a: <http://www.redeuropea.org/cat/?p=6> [Consulta: 5 de Maig 2013].

Relats, V. (2010). El retorn social de la cultura: els beneficis cohesionadors de l'acció comunitària . *Quaderns d'acció social i ciutadania. Revista d'informació, anàlisi i investigació social*, 10, 9-13.

Ricart, M. (2010). Apropant mirades, construint discursos; dinamitzant a través de l'art. *Quaderns d'acció social i ciutadania. Revista d'informació, anàlisi i investigació social*, 10, 34-38.

Rognoni, G. (2010). El teatre com a teràpia emocional. *Quaderns d'acció social i ciutadania. Revista d'informació, anàlisi i investigació social*, 10, 62-65.

Rubio Gómez, N i Serra Sangüesa L. (2009). De community music a música comunitària. Ruta de recerca. Barcelona: EADC i CoNCA.

Rubio Gómez, N i Serra Sangüesa L., (2010). Comunitària, una eina de suport al desenvolupament cultural comunitari . *Quaderns d'acció social i ciutadania. Revista d'informació, anàlisi i investigació social*, 10, 93-97

Krause Jacob, M. (2001). Hacia una Redefinición del Concepto de Comunidad. Cuatro Ejes para un análisis crítico y una Propuesta. *Revista de Psicología de la Universidad de Chile*, 10, 2, 49-60.

2. Webgrafia

<http://artibarriblog.wordpress.com> [Consulta: 9 de Maig 2013].

<http://rai.pangea.org> [Consulta: 9 de Maig del 2013]

http://www.eycb.coe.int/compasito/chapter_5/10.html [Consulta: 20 de Maig del 2013]

<http://www.ribermusica.org/wp/la-fundacion/presentacion/> [Consulta: 20 de Maig del 2013]

http://www.mcu.es/novedades/2012/novedades_IV_Jornadas.html [Consulta: 20 de Maig del 2013]

<http://www.cal-xl.nl> [Consulta: 20 de Maig del 2013]

<http://comusitaria.wix.com> [Consulta: 8 de Maig del 2013]

<http://culturavivacomunitaria.org> [Consulta: 8 de Maig del 2013]

<http://www.caravanaporlapaz.org> [Consulta: 8 de Maig del 2013]

<http://www.empaf.com> [Consulta: 8 de Maig del 2013]

<http://www.fesnojiv.gob.ve> [Consulta: 8 de Maig del 2013]

<http://www.ccd.net/> [Consulta: 20 de Maig del 2013]

També s'han consultat totes les webs que es troben al recull per consultar la informació desitjada.

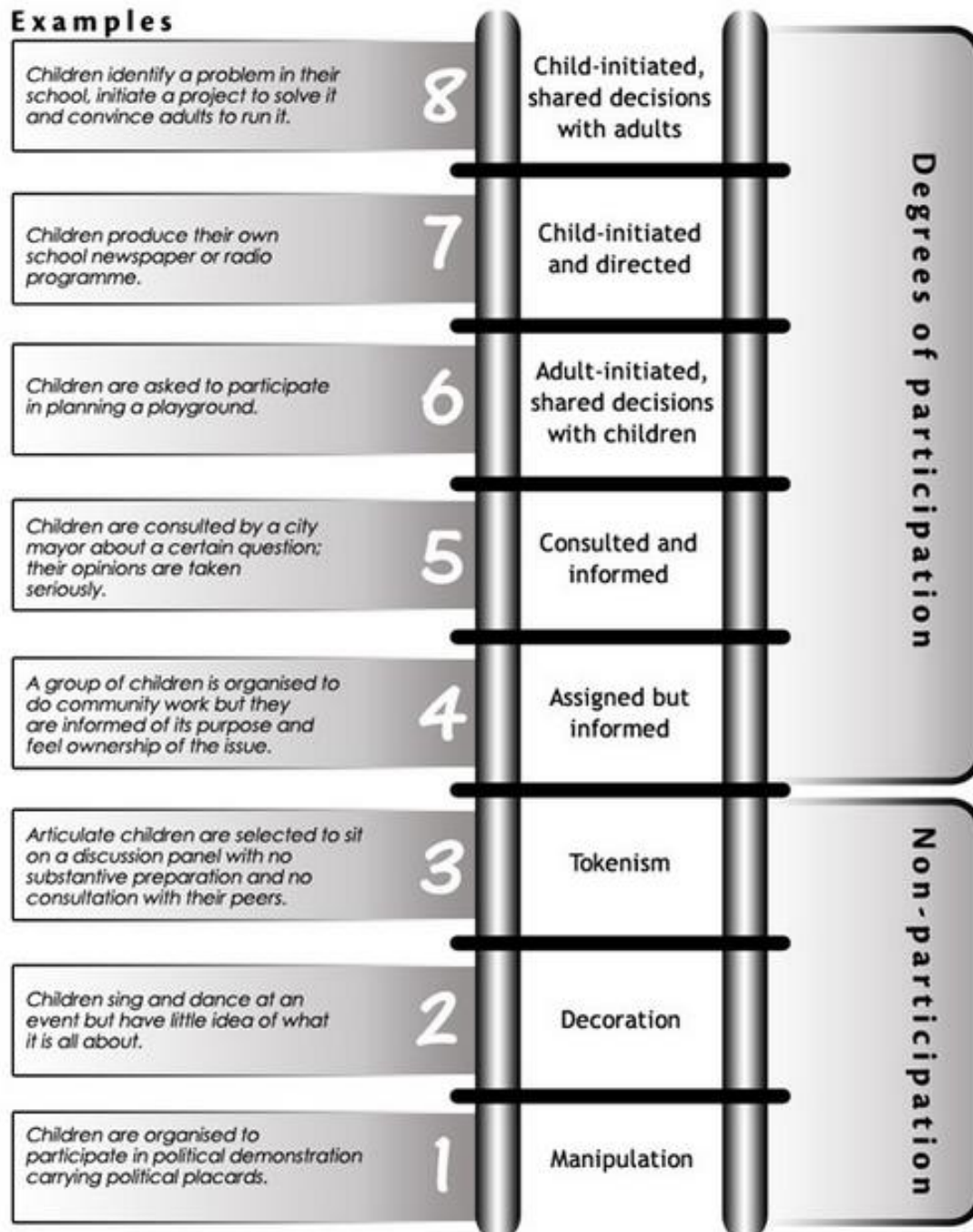
ANNEXES

1. THE LADDER OF PARTICIPATION (ROGER HART)
2. PRESENTACIÓ PER POSAR AL WEB
3. RECULL D'EXPERIÈNCIES
4. CORREUS PER PRESENTAR I DIFONDRE EL RECULL
  - 4.1 Per Entitats i projectes
  - 4.2 Per altres contactes
5. ENQUESTES PER AVALUAR EL RECULL
  - 5.1 Enquestes per les entitats i projectes
  - 5.2 Enquestes per a altres persones i entitats
  - 5.3 Enquestes pels docents del grau d'educació social
  - 5.4 Enquestes pels alumnes o ex alumnes del grau d'educació social

1. THE LADDER OF PARTICIPATION (ROGER HART)

Desenvolupat per Roger Hart a UNICEF Innocenti Research Centre in Florence in 1992.

Extret de: http://www.eycb.coe.int/compasito/chapter_5/10.html

2. PRESENTACIÓ PER POSAR AL WEB

A continuació trobem la presentació que es posarà al recull, està escrita en castellà perquè en un primer moment el recull es penjarà al web en aquest idioma, però es pretén traduir-la tant al català com a l'anglès.

En todo el mundo existen una gran cantidad de experiencias socio-artísticas que pueden diferenciarse por los profesionales que las desarrollan, por su relación con la comunidad o colectivo, por las disciplinas a partir de las que actúan, por la duración y planificación de los proyectos y actividades, por los objetivos y necesidades a los que responden, por el énfasis que se ponen en el resultado y en el proceso, etc.

Así mismo, todas ellas pueden recibir distintas denominaciones: Arte Comunitario, Desarrollo Cultural Comunitario, Desarrollo Basado en el Arte, Arte Comprometido Socialmente, Arte Público de Nuevo Género, Dinamización Sociocultural, Intervención Social a través del Arte, Trabajo Cultural, Animación Comunitaria, Acción Cultural, Arte como Dinamizador Comunitario, etc.

Xarxa AAS (Arte y Acción Social) presenta un listado de distintas entidades y proyectos de diferentes países del mundo, que pueden definirse bajo esos distintos términos, pero todas ellas responden a una misma idea común: **más allá de los resultados y procesos artísticos, pretenden obtener un impacto y unos resultados en la sociedad.**

Son entidades que creen y han experimentado la fuerza y el valor del arte para promover procesos de cambio y transformación social, tanto a nivel individual, grupal como comunitario.

De ese modo, las distintas experiencias del mundo pueden ayudarnos a descubrir nuevas metodologías de acción, nuevos procesos e ideas que pueden contribuir al logro de nuestros objetivos.

Xarxa AAS pretende ser un espacio dónde cualquier persona o entidad interesada en el Arte y la Acción Social, pueda aprender de distintas experiencias y proyectos existentes de todo el mundo, a la vez que busca el conocimiento entre las mismas entidades que recoge como punto de partida para establecer una conexión que nos permita crear conocimiento compartido y desarrollar y mejorar nuestras actuaciones.

3. RECULL D'EXPERIÈNCIES

El recull d'experiències està en castellà, però una volta penjat al web, es preveu traduir-lo també al català i a l'anglès perquè pugui adequar-se millor a la llengua de cada entitat i projecte.

NOMBRE	DISCIPLINA ARTÍSTICA	PAÍS	COLECTIVO	ENLACE WEB	VÍDEO/FOTO	CONTACTO
AÇAO Social Pela Música	Música	Brasil	Infancia y jóvenes	http://asmdobrasil.org.br/?page_id=32	http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=w6rwb80mLfY	acaosocialpelamúsica1@uol.com.br
Accessible Arts & Media	Música, radio, artes plásticas	Inglaterra	Infancia, jóvenes, adultos, personas con NEE ¹	www.a-arts-media.org	http://www.youtube.com/watch?v=NiXdQH7cr4s&feature=youtu.be	Contactar por el web: http://www.a-arts-media.org/html_docs/contact.shtml
Alas Abiertas	Danza	Paraguay	Infancia y jóvenes con NEE	http://www.alasabiertasdanza.com/	http://www.youtube.com/watch?v=fVJ5ypneTxw&feature=player_embedded	info@alabiertasdanza.com
AMPI (Asociación Músicos por la paz y la integración)	Música	España y Malawi	Infancia y jóvenes (inmigrantes y locales)	http://www.musicspaintegracion.entitatsbcn.net	http://www.tv3.cat/videos/4394431/Voces	Contactar por el web: http://www.musicspaintegracion.entitatsbcn.net/contactar_1/_5G1ICS7tAW4CcEhGCCowrWuUHnCzgdAcSKXaNxa6dhuXTOp615d5LQ

¹ Necesidades educativas especiales

XARXA AAS - ANNEXES

APAC (Asociación pro arte y cultura)	Música, teatro	Bolivia	Infancia y jóvenes	http://www.festivalesapac.com	https://www.youtube.com/watch?v=33MTnS-GI34	info@festivalesapac.com
Arena y esteras	Teatro, artes circenses, música, danza y artes plásticas.	Perú	Infancia y jóvenes	http://teatroarenayesteras.blogspot.com.es/	http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=CUPjm_laB94#!	teatro@arenayesteras.org
Art i Barri	Todas las artes	España	Entidades y profesionales	http://artibarriblog.wordpress.com	buscar foto	artibarri@gmail.com
Arte acción	Teatro, música, artes plásticas, danza, artes circenses	Honduras	Jóvenes	http://arte-accion.org	http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=Y6TM-Tzr--8#!	arteaccioncomunicacion@gmail.com
Artes circenses social del sur	Artes circenses, danza, teatro, música, fotografía	Argentina	Infancia y jóvenes	www.artescircensessocialdelsur.org.ar	https://www.youtube.com/watch?v=6DD80okm-P4	contacto@artescircensessocialdelsur.org.ar
Artes circenses volador	Teatro, artes circenses, música, danza, artes plásticas, diseño, fotografía	México	Jóvenes	http://www.artescircensesvolador.org/	https://www.youtube.com/watch?v=DOXBY42Duxg&list=UUBufiEPmH7vTb7ITztwKL7Q&index=1	direccion@artescircensesvolador.org
Artescena Social	Vídeo, artes circenses, teatro	España	Jóvenes, adultos, mujeres, gente mayor, todo el territorio, personas inmigrantes	http://artescenasocial.blogspot.com.es/	http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=9lepHiezUGM	artescena@gmail.com
Artixoc.	Artes circenses, teatro, música, artes plásticas, danza.	España	Infancia, jóvenes, adultos, gente mayor	http://www.artixoc.org	http://www.youtube.com/watch?v=PRXv15SXfnY	artixoc@gmail.com

XARXA AAS - ANNEXES

Asociación Dan Zass	Música, danza, teatro	España	Personas con NEE	http://www.danzass.com/	https://www.youtube.com/watch?v=3i7bbuo2a04	asociacion.dan.zass@gmail.com
Associació A Bao A Qu	Fotografía, vídeo, artes plásticas	España, Argentina y Portugal	Infancia, jóvenes y entidades (escuelas e institutos)	http://www.abaoaqu.cat/	http://vimeo.com/43385651	abaoaqu@abaoaqu.cat
Atlanta Music Project. Music for Social Change	Música	Estados Unidos	Infancia y jóvenes	http://atlantamusicproject.org/	http://www.youtube.com/watch?v=GhEkHED5tFI	info@atlantamusicproject.org
Axe	Artes plásticas, danza, diseño, música	Brasil	Infancia y jóvenes	http://centroprojetoaxe.blogspot.com.es/ Web en construcción: http://www.projetoaxe.org.br/	Buscar foto	projetoaxe@projetoaxe.org.br
Barris en Solfa	Música	España	Infancia y jóvenes	http://www.barrisensolfa.com/	https://www.youtube.com/watch?v=e-igYfwguAk	ppersico@badalonasud.cat
Basquet Beat	Música	España	Infancia y jóvenes y Equipos de Baloncesto	http://www.basketbeat.org/	http://www.youtube.com/watch?v=mpP3C5X4goY&feature=player_embedded	arapuig@hotmail.com
Batuta	Música	Colombia	Infancia y jóvenes	http://www.fundacionbatuta.org	https://www.youtube.com/watch?v=ghJiHkntlek	Contactar por el web: http://www.fundacionbatuta.org/index.php?page=5&site=1&idFile=137&idFile=137&restrict=&idMap=51
Beat Life	Música	Inglaterra	Infancia, jóvenes y adultos	http://www.beatlife.co.uk	http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=2uqd5D2QbZc	beatlifeuk@hotmail.com

XARXA AAS - ANNEXES

Beat This	Música	Inglaterra	Infancia y jóvenes	http://www.beatthis.org/	Buscar foto	info@beatthis.org
Big noise. Sistema Scotland	Música	Escocia	Infancia, jóvenes y adultos, personas con NEE	http://makeabignoise.org.uk/	http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=QmUaq2uJ0tg	admin@sistemascotland.org.uk
Caja Lúdica	Teatro, música, danza, artes circenses	Guatemala	Infancia y jóvenes	http://www.cajaludica.org/	http://www.youtube.com/watch?v=M98QLMZoNjU&feature=player_embedded	cajaludica@cajaludica.org
Carousel	Música, radio, vídeo,	Inglaterra	Personas con NEE	http://www.carousel.org.uk/	https://www.youtube.com/watch?v=OITC7l dH2U0&list=PL7C896 DA356E0E0FB	enquiries@carousel.org.uk
Cascade Arts	Música, vídeo, radio, fotografía	Inglaterra	Todo el territorio, profesionales	http://www.cascadearts.org.uk/	http://vimeo.com/41835487	Contactar por el web: http://www.cascadearts.org.uk/about-us/contact
Centro andino	Música, artes plásticas, teatro, danza,	Argentina	Infancia, jóvenes (con y sin NEE), familias, profesionales	http://capectilcara.org	http://capectilcara.org/produccion.php?v1=10&p=2	música@imagine.com.ar
Child's Play (India) Foundation	Música	India	Infancia y jóvenes	http://www.childsplayindia.org/	https://www.youtube.com/watch?v=QBsu_UkK8Xw	info@childsplayindia.org
Choir with no name	Música	Inglaterra	Personas sin hogar, adultos, jóvenes, Infancia	http://www.choirwithnoname.org	http://www.youtube.com/watch?v=pLEilsVxoD0&feature=player_embedded	emma@choirwithnoname.org

XARXA AAS - ANNEXES

Ciklos Organismo Teatral	Teatro, música, artes plásticas, vídeo	Chile	Jóvenes	www.ciklosteatro.cl	https://www.youtube.com/watch?v=yG37Q3B5sqY	info@ciklosteatro.cl
Citizens Theatre	Teatro	Escocia	Todo el territorio, personas sin hogar, desempleados, etc.	http://citz.co.uk	http://www.youtube.com/watch?v=L_iqzzwyXEc&feature=player_embedded	Contactar por el web http://citz.co.uk/enquiry/
CM	Música, animación	Inglaterra	Infancia, jóvenes y adultos	http://www.cmsounds.com/	http://www.youtube.com/watch?v=Na_dZLZbv8w&feature=player_embedded	everyone@cmsounds.com
Coda Music Center	Música	Inglaterra	Infancia, jóvenes, adultos, profesionales, personas con NEE, gente mayor	http://www.coda.org.uk/community	Buscar foto	contact@coda.org.uk
Community Music East	Música, vídeo, fotografía, animación	Inglaterra	Infancia, jóvenes, adultos, familias, entidades, personas con NEE	http://www.cme.org.uk/	http://www.youtube.com/watch?v=ce1IXqjfzHs&feature=player_embedded	Contactar por el web: http://www.cme.org.uk/contact/
Community Music in Cornwall	Música, vídeo	Inglaterra	Infancia, jóvenes y adultos	http://www.cmcsessions.org.uk/	Buscar foto	contactar por el web: http://www.cmcsessions.org.uk/contact/
Community Music Wales	Música	Gales	Infancia, jóvenes, adultos, personas con NEE, entidades y profesionales	http://www.communitymusicwales.co.uk/	Buscar foto	admin@communitymusicwales.org.uk
COMPA (Comunidad de Productores en Arte)	Teatro, danza, vídeo, artes plásticas, música, radio, artes circenses	Bolivia	Infancia y jóvenes	http://www.compatrono.com/	https://www.youtube.com/watch?v=fG8hs-4NnrM&list=PLSyAZ-ldV1_8zXZluL-r2MaxRTj4xOboq	compain@yahoo.com

XARXA AAS - ANNEXES

Comusitària	Todas las artes	España	Entidades	http://comusitaria.wix.com/comusitaria	Buscar foto	comusitaria@gmail.com
COVO	Danza, música, teatro, fotografía, vídeo,	Inglaterra	Infancia, jóvenes, Familias, personas mayores, entidades y profesionales	http://www.covo.org.uk/	Buscar foto	admin@covo.org.uk
Cre-Arte	Artes plásticas, música, teatro, danza, radio, artes literarias	Argentina	Personas con NEE	http://www.cre-arte.org.ar	http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=kevPggN-eqM	info@cre-arte.org.ar
Dance United	Danza	Inglaterra	Jóvenes	http://www.dance-united.com/	http://vimeo.com/15605230	duncan@dance-united.com
Darts	Artes plásticas, danza, teatro y música.	Inglaterra	Profesionales (profesores), todo el territorio, adultos, infancia, jóvenes, personas con NEE	http://www.thepoint.org.uk	Buscar foto	darts@thepoint.org.uk
East Bay Community Music Project	Música	Estados Unidos	Todo el territorio	http://www.ebcmp.org/	Buscar foto	Contactar por el web: http://www.ebcmp.org/contact/
El artes circenses del mundo	Artes circenses	Chile	Jóvenes	http://www.elartes-circensesdelmundo.com	https://www.youtube.com/watch?v=iXNItKlZa5c&list=PLDDCBD47E31D7ACF6	contacto@elartes-circensesdelmundo.com
El Sistema. Sistema Nacional de Orquestas y Coros Juveniles e Infantiles de Venezuela	Música	Venezuela	Infancia y jóvenes, personas con NEE	http://www.fesnojiv.gob.ve/es/el-sistema.html	https://www.youtube.com/watch?v=zq4IYMeeUtc	contacto@fundamusal.org.ve

XARXA AAS - ANNEXES

EMCA Escola de Música - Centre de les Arts de L'Hospitalet	Música, teatro, vídeo.	España	Infancia, jóvenes, adultos, todo el territorio	http://www.centredel.esartsl-h.cat	https://www.youtube.com/watch?v=ql7E1XcS66k	emúsica.arts@l-h.cat
EMETÍS . Joves comunicació i diversitat.	Danza, teatro, música, vídeo, artes plásticas,	España	Jóvenes (locales e inmigrantes)	http://www.emetis.org	https://www.youtube.com/watch?v=MUusyA3Pf8	info@emetis.org
Espacio Mestizo	Artes plásticas	España	Jóvenes	http://hekalon.wordpress.com/espacio-mestizo/	http://www.youtube.com/watch?v=sedt6usV-b8	sin contacto
Espiral. Associació de creadors/es	Artes plásticas, (instalaciones y video-proyección, reciclaje artístico y creativo)	España	Infancia, jóvenes, adultos, gente mayor, familias, todo el territorio, entidades	www.espiralassociacio.wordpress.com	Buscar foto	espiralassociacio@gmail.com
ETCS. Cooperativa	Vídeo, teatro	España	Infancia, jóvenes, mujeres, adultos, gente mayor, todo el territorio	http://treballcomunitari.wordpress.com/	http://vimeo.com/20293441#	info@etcs.coop
Fallout	Artes plásticas, música	Inglaterra	Infancia, jóvenes, adultos	http://falloutdotcom.blogspot.co.uk/	Buscar foto	No hay contacto
Família Ayara	Danza, música, teatro, artes plásticas, diseño	Colombia	Infancia y jóvenes	http://www.ayara.org/	http://vimeo.com/58172394	info@ayara.org
Finding Rhythms	Música	Inglaterra	Centros penitenciarios, entidades (escuelas), centros hospitalarios, personas sin hogar	http://finding-rhythms.co.uk/	Buscar foto	emily@finding-rhythms.co.uk

XARXA AAS - ANNEXES

Forn de teatre Patthom	Teatro	España	Jóvenes, adultos, personas inmigrantes, familias, mujeres, personas con NEE y personas con problemas de drogodependencia.	http://www.patthom.org	https://www.youtube.com/watch?v=b7QYmk0DRxk&list=UUbJll-TcITqUISv2UBAGzWw&index=1	info@patthom.org
Fosje (Fundación Orquesta Sinfónica Juvenil del Ecuador)	Música	Ecuador	Infancia y jóvenes	http://www.fosje.org	http://www.youtube.com/watch?v=se3Rmr-xCUA&feature=player_embedded	Contactar por el web: http://www.fosje.org/contacto.htm
Foundation For Community Dance	Danza	Inglaterra	Personas con NEE y todo el territorio	http://www.communitydance.org.uk/	https://www.youtube.com/watch?v=SCDVVY_BSIQ	info@communitydance.org.uk
Friends of El Sistema Japan	Música	Japón	Infancia	http://elsistemajapan.org	http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=0EjsAWDuCKs&feature=youtube_gdata	info@elsistemajapan.org
Fundación de Sistema de Orquestas Juveniles e Infantiles	Música	Chile	Infancia y jóvenes	http://www.orquestajuvenilchile.com	https://www.youtube.com/watch?v=KRJeUOJboMM	prensa@orquestajuvenil.cl
Fundación Sistema de Orquestas Infantiles y Juveniles de Argentina	Música	Argentina	Infancia y jóvenes	http://www.sistemadorquestas.org.ar/	http://www.sistemadorquestas.org.ar/video-institucional.html	info@sistemasdeorquestas.org.ar

XARXA AAS - ANNEXES

Fundación Sistema de Orquestas Infantiles y Juveniles del Uruguay	Música	Uruguay	Infancia y jóvenes	http://www.orquestas.com.uy/	https://www.youtube.com/watch?v=Jp0YmakehQ8	info@orquestas.com.uy
Generarte	Teatro, danza, artes plásticas, música	Perú	Infancia y jóvenes	http://www.generarte.org/	https://www.youtube.com/watch?v=kPMaDe9rORc	produccion@generarte.org
Helix Arts	Vídeo, artes literarias, teatro, diseño, fotografía, danza, música	Inglaterra	Infancia, Jóvenes (justicia penal), adultos, familias, personas sin hogar, gente mayor, personas con NEE	http://www.helixarts.com/	Buscar foto	info@helixarts.com
Impacte teatre	Teatro	España	Infancia, jóvenes, adultos, entidades, profesionales	http://www.impactat.org	https://www.youtube.com/watch?v=lOr17WamP7U	impactateatre@gmail.com
In Harmony. Sistema England	Música	Inglaterra	Infancia y jóvenes	http://www.ihse.org.uk/	http://www.youtube.com/watch?v=bH2tiOJSMEY&feature=player_embedded	Contactar per la pagina
Instituto pompas urbanas	Teatro	Brasil	Infancia y jóvenes	http://www.pombasurbanas.org.br	https://www.youtube.com/watch?v=LMZHHxvOMMw	comunicacao@pombasurbanas.org.br
Internacional Community Arts Festival	Todas las artes	Holanda	Entidades	http://www.icafterdam.com/	http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=cB-pS4r97V4	info@icafterdam.com
JAMM (Juneau, Alaska Music Matters)	Música	Estados Unidos	infancia	http://www.jsd.k12.ak.us/~heagyl/ArtsElementary/JAMM.html	https://www.youtube.com/watch?v=PIK3pRQrul	heagyl@jsd.k12.ak.us

XARXA AAS - ANNEXES

Kaleidoscope Community Music	Música	Inglaterra	Todo el territorio, Infancia jóvenes y adultos	http://www.kaleidoscope-music.org.uk	http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=e2dFkmyAnyU	admin@kaleidoscope-music.org.uk
Kinetika Bloga esta dubtosa la dimensió comunitària	Música	Inglaterra	Infancia, adultos	http://www.kinetikablog.co.uk	http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=53Yj2thagU4	tamzyn@kinetikablog.co.uk
Korean El Sistema, Sejong Youth Harmony Orchestra	Música	Corea del sur	infancia	http://blog.daum.net/korea_brand/1318	http://www.youtube.com/watch?v=UZ7VBot7Fh8	No hay contacto
La casa amarilla	Artes plásticas, artes circenses y teatro	España, Argentina y Costa Rica	Infancia, mujeres, gente mayor, personas inmigrantes, todo el territorio	www.lacasamarilla.org	http://www.youtube.com/watch?v=j-A7CrSX7jk&feature=player_embedded	info@lacasamarilla.org
La gran marcha de los muñeques	Teatro	Perú	Infancia, jóvenes, adultos, todo el territorio	https://www.facebook.com/granmarcha.muñeques	https://www.youtube.com/watch?v=m4jkTg-a7rA	lagran_marcha@yahoo.com
La nave va	Teatro	España	Infancia, jóvenes y adultos, profesionales, entidades.	http://www.lanaveva.org	Buscar foto	info@lanaveva.org
La Trifulca	Música	España	Infancia, jóvenes, adultos, personas inmigrantes. Todo el territorio	https://www.facebook.com/la.trifulca?fref=ts	Buscar foto	direccion@latrifulca.org
L'ateneu popular 9 barris	Artes circenses, teatro, música.	España	Infancia, jóvenes, adultos, personas con NEE	http://www.ateneu9barris.net	https://www.youtube.com/user/ateneupopular9barris?blend=1&ob=5	formacio@ateneu9barris.net

XARXA AAS - ANNEXES

Media for Development	vídeo, radio,	Inglaterra	centros penitenciarios, jóvenes, adultos,	http://www.mediafordevelopment.org.uk/	Buscar foto	jonathanw@mediafordevelopment.org.uk
Mil tambores	Música, danza, artes circenses, teatro	Chile	Infancia, jóvenes	http://www.miltambores.cl	https://www.youtube.com/watch?v=As4CBLz2G24	Contactar por el web: http://www.miltambores.cl
More music	Música	Inglaterra	Infancia, jóvenes, adultos, todo el territorio	http://www.moremusic.org.uk	Buscar foto	info@moremusic.org.uk
Music for everyone	Música	Inglaterra	Infancia, jóvenes, adultos, todo el territorio	http://www.music-for-everyone.org	http://www.youtube.com/watch?v=e52VskS0sxY&feature=player_embedded	admin@music-for-everyone.org
Music for Life	Música	Inglaterra	Jóvenes	http://www.musicforlife.org.uk/	Buscar foto	admin@musicforlife.org.uk
Musicians without borders	Música, teatro, danza,	Inglaterra, Bosnia-Herzegovina, Macedonia, Kosovo y Oriente Medio.	Infancia, adultos (campos de refugiados y comunidades que han vivido situaciones conflictivas)	http://www.musicianwithoutborders.org/about.htm	http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=Gx3oR47NAhw	lis@musicianswithoutborders.org.uk
NBYO (New Brunswick Youth Orchestra)	Música	Canadá	Infancia y jóvenes	http://www.nbyo-ojnb.ca	http://vimeo.com/6624966	info@nbyo-ojnb.com
Neojibá (Núcleos Estaduais de Orquestras Juvenis e Infantis de	Música	Brasil	Infancia y jóvenes	http://www.neojiba.org/br/#	https://www.youtube.com/watch?v=nk5qimzq3F4	contato@neojiba.org

XARXA AAS - ANNEXES

Bahia)						
Open Arts Community Choir	Música	Irlanda	Todo el territorio	http://openartscommunitychoir.com/	http://www.youtube.com/watch?v=T8ZgfaoyJLQ	bevopenarts@aol.com
Open vídeoma	Vídeo	Inglaterra	Personas sin hogar, personas con problemas de drogodependencias, personas inmigrantes	http://www.openvideoma.net/	http://vimeo.com/12292720	info@openvideoma.net
Opus 118	Música	Estados Unidos	Infancia y jóvenes	http://www.opus118.org/	https://www.youtube.com/watch?v=7CmR19ksBX4	mail@opus118.org
Orquesta del rioinfinito	música	Costa rica	Infancia, jóvenes, adultos, Todo el territorio	http://www.rioinfinito.com/tripulantes.php	https://www.youtube.com/watch?v=SW150651ars	manuel@rioinfinito.com
Orquesta-Escuela de Chascomús: integración socio-comunitaria	Música	Argentina	Infancia y jóvenes	http://www.orquesta-escuela.org.ar/	http://www.orquesta-escuela.org.ar/orquestaescuela/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=59&Itemid=78	orquestaescuelachascomus@yahoo.com.ar
Orquestrando a vida	Música	Brasil	Infancia y Jóvenes	http://www.orquestrandoavida.org/	http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=gNvweZE9-vg	rbcContactEmailContacte@Orquestrandoavida.org
Orquestra Geração	Música	Portugal	Infancia y jóvenes	http://www.orquestra.geracao.aml.pt/	https://www.youtube.com/watch?v=sqpZXqCJqEg	orquestrageracao@gmail.com

XARXA AAS - ANNEXES

Page to Performance	Artes literarias, danza, música	Inglaterra	Todo el territorio, entidades, jóvenes	http://www.pagetoperformance.org/	http://vimeo.com/48588198#at=0	Hollie@pagetoperformance.org
Passeurs d'Arts	Música	Francia	Infancia y jóvenes	http://www.passeursdarts.org/	http://www.youtube.com/watch?v=E39fbE9KDZA	contact@passeursdarts.org
Plymouth Music zone	Música	Inglaterra	Infancia, jóvenes, personas mayores, personas con NEE	http://www.plymouthmusiczone.org.uk/	http://www.youtube.com/watch?v=tYtCAhF7eug&feature=player_embedded	info@plymouthmusiczone.org.uk
Pracatum	Música, diseño (de moda), danza, artes literarias	Brasil	Infancia, jóvenes, todo el territorio	http://www.carlinhosbrown.com.br/es/universo/pracatum/	Buscar foto	Contactar por el web: http://www.carlinhosbrown.com.br/es/contactos/
Promesa Musical Esperanza Azteca	Música	México	Infancia	http://www.esperanzaazteca.com.mx/	https://www.youtube.com/watch?v=jWW6mmNDm8M	rarnaiz@tvazteca.com.mx
Proyecto Guri	Música	Brasil	Infancia y jóvenes	http://www.gurisantamarcelina.org.br/	http://www.youtube.com/watch?v=i-F3ubdPhzg	Contactar a través de su página http://www.gurisantamarcelina.org.br/contacto.aspx
Radio Nikosia	Radio, teatro, artes plásticas, música	España	Adultos, personas con NEE	http://radionikosia.org	http://www.youtube.com/watch?v=1_F-74YiY78	info@radionikosia.org
RAI	Todas las artes	España	Jóvenes, profesionales, entidades, (centros educativos)	http://rai.pangea.org	Buscar foto	rai-coordinacio@pangea.org

XARXA AAS - ANNEXES

Red de escuelas de Música	Música	Colombia	Infancia y jóvenes	http://www.tupatrocinio.com/patrocinio.cfm/proyecto/62349060102354535452685550484557.html#descripcion	Buscar foto	No hay contacto
Rhythm is it! (Esto es ritmo!)	Danza	Alemania	Jóvenes	http://www.rhythmist.com/en/php/index_flash.php	https://www.youtube.com/watch?v=_ecwOn5w3A&list=PL86482C30F03842C7	info@boomtownmedia.de
Rhythm Of Change	Artes plásticas, música, danza	Sudáfrica	Jóvenes	http://www.rhythmofchange.org/	Buscar foto	connect@rhythmofchange.org
Rhythmix	Música	Inglaterra	Jóvenes	http://rhythmixmusic.org.uk/	http://www.youtube.com/watch?v=Obh1e_Q4hzY	info@rhythmixmusic.org.uk
Ribermúsica	Música	España	Infancia, jóvenes, personas con NEE y gente mayor.	www.ribermúsica.org	https://www.youtube.com/watch?v=vkEntWJYmXM	ribermúsica@ribermúsica.org
SaludArte	Teatro, danza, música, artes plásticas	Uruguay	Infancia, jóvenes, y adultos	http://www.saludarte.org.uy/	http://www.youtube.com/watch?v=udOiMfVnVAA&feature=player_embedded	contacto@saludarte.org.uy
SICOR (Sistema de coros y orquestas)	Música	Bolivia	Infancia	http://www.sicor.org.bo/	https://www.youtube.com/watch?v=t5gC00CkV8s	sicor@sicor.org.bo
SINEM (Sistema nacional de educación)	Música	Costa rica	Infancia y jóvenes (con y sin NEE)	http://sinem.go.cr	http://www.youtube.com/watch?v=oJccl2MIUc	c.proyectosespeciales@gmail.com

XARXA AAS - ANNEXES

músical)						
Sistema Australia	Música	Australia	Infancia	http://sistemaaustralia.com.au/	https://www.youtube.com/watch?v=1HuEhZHz_ro	chrisn@sistemaaustralia.com.au
Sistema Nacional de Fomento Musical	Música	México	Infancia y jóvenes	http://snfm.conaculta.gob.mx/	https://www.youtube.com/watch?v=30rarzSkQ94	difusionsnfm@conaculta.gob.mx
Sistema Nacional de Orquestas Sinfónicas Infantiles & Juveniles, República Dominicana	Música	República Dominicana	Infancia y jóvenes	http://iberorquestas.org/index.php?option=com_content&view=article&id=73:sistema-nacional-de-orquestas-republica-dominicana&catid=60:republica-dominicana&Itemid=79	Buscar foto	cxpeguero.camilo@yahoo.com
Sistema Nazionale delle Orchestre Giovanili e infantili	Música	Italia	Infancia y jóvenes	http://www.federculture.it/attivita/sistema-delle-orchestre-e-cori-giovanili/	http://www.youtube.com/watch?v=W6TL5tDlJFo&feature=player_embedded	info@progettosonora.it
Soft Touch	Música, diseño, artes plásticas, vídeo, artes literarias, radio, teatro,	Inglaterra	Infancia, jóvenes (justicia juvenil), personas inmigrantes.	http://www.soft-touch.org.uk	http://www.youtube.com/watch?v=SwVnErmpa7g&feature=player_embedded	info@soft-touch.org.uk
Somdansa	Danza	España	Entidades y personas con NEE	http://somedansa.blogspot.com.es/	Buscar foto	somedansa@hotmail.com

XARXA AAS - ANNEXES

Sonidos de la Tierra	Música	Paraguay	Infancia, jóvenes y adultos	http://www.sonidosdelatierra.org.py/beta/ https://www.facebook.com/SonidosdeLaTierra	http://www.sonidosdelatierra.org.py/	sonidos@tierranuestra.org.py
Sound Connections	Música	Inglaterra	Jóvenes	http://www.soundconnections.org.uk	http://www.youtube.com/user/soundconnections1/videos	info@soundconnections.org.uk
Sound lincs	Música	Inglaterra	Infancia y jóvenes	http://www.soundlincs.org	http://www.youtube.com/watch?v=UXu7rRwMa0M&feature=player_embedded	info@soundlincs.org
Sound Sense	Música	Inglaterra	Entidades y profesionales	http://www.soundsense.org/metadot/index.pl?id=0	Buscar foto	info@soundsense.org
Street Wise Opera	Música	Inglaterra	Personas sin hogar	http://www.streetwiseopera.org/	http://www.youtube.com/watch?v=FEeKmNDq1nM&feature=player_embedded	admin@streetwiseopera.org
Take art	Danza, teatro, música,	Inglaterra	Infancia, jóvenes, gente mayor, adultos, profesionales	http://www.takeart.org/	Buscar foto	info@takeart.org
Teatre social FEMAREC	Teatro	España	Personas con NEE	http://www.femarec.cat/teatre/teatre1_2_cat.html	http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=EHuYMiFNyLs	teatresocial@femarec.cat
Teatraviesas	Teatro	España	Todo el territorio	http://teatraviesas.org/es	http://www.youtube.com/watch?v=-2OJaskCnC8	info@teatraviesas.org

XARXA AAS - ANNEXES

TEB. Associació per a Joves.	Vídeo, radio, música, danza	España	Jóvenes y adultos	jovesteb.org	http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=BaMMSKFvS7c#!	teb@ravalnet.org
The Arts Alliance	Vídeo, teatro, música, artes plásticas, danza, artes literarias	Inglaterra	Entidades y profesionales, centros penitenciarios	http://www.artsalliance.org.uk/	Buscar foto	jessica.plant @clinks.org
The Leadins Note Foundation Orkidstra Program	Música	Canadá	Infancia	http://www.leadingnotefoundation.org	https://www.youtube.com/watch?v=U-bCkN-QwM	orkidstra@leadingnotefoundation.org
The Song Writing Charity	Música	Inglaterra	infancia	http://www.nathanti-mothyfoundation.org/	http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=PI5_6FZpnPI#!	john@songwritingcharity.org
TNT (Tiempos nuevos teatro)	Teatro, música, artes plásticas, danza,	El Salvador	Infancia, jóvenes y adultos	http://www.tnt.org.sv/	http://www.youtube.com/watch?v=avoBm6Xt9Yk&feature=player_embedded	direccion@tnt.org.sv
Transformas	Teatro, vídeo	España	Centros penitenciarios, entidades, profesionales,	http://transformas.es/	http://vimeo.com/44309265#at=0	Contactar por el web: http://transformas.es/?page_id=710
UBU TV.	Vídeo, radio, música, danza	España	Infancia, jóvenes, adultos, todo el territorio	ubutv.wordpress.com	Buscar foto	ubutelevision@gmail.com
Ukusa	Música y danza	Sudáfrica	Jóvenes	http://music.ukzn.ac.za/UKUSA.aspx	http://www.youtube.com/user/UKZNSouthAfrica	mtselun@ukzn.ac.za

XARXA AAS - ANNEXES

Unidos por el Flow	Danza, música, teatro	España	Jóvenes	http://www.myspace.com/unidosporelflow	http://www.myspace.com/video/vid/51337942	unidosporelflow@gmail.com
Vichama Teatro	Teatro, artes circenses	Perú	Infancia, jóvenes	http://www.vichama.org	https://www.youtube.com/user/vichamasolidarite	informes@vichama.org
Vita Nova	Teatro, artes literarias, música	Inglaterra	Adultos, personas con problemas de drogodependencias,	http://www.vitanova.co.uk/	http://www.youtube.com/watch?v=caoxJGYXVAU&feature=player_embedded	office@vitanova.co.uk
Whitewood & Fleming	Teatro, música, vídeo,	Inglaterra	Infancia, jóvenes, profesionales, entidades	http://whitewoodandfleming.org/	http://vimeo.com/58988575#	info@whitewoodandfleming.org
Xamfrà	Música, teatro, vídeo y danza	España	Infancia, jóvenes y familias	http://xamfra.net/wp/	http://vimeo.com/21746468#	xamfra@xamfra.net

4. NÚMERO D'EXPERIÈNCIES PER CATEGORIES

4.1 Disciplines

DISCIPLINA	QUANTITAT
Arts plàstiques	25
Animació	2
Arts circenses	13
Arts literàries	7

Dansa	36
Disseny	6
Fotografia	7
Música	104

Radio	10
Teatre	45
Vídeo	22
Totes les arts	4

4.2 Destinataris

DISCIPLINA	QUANTITAT
Adults	38
Centres hospitalaris	1
Centres penitenciaris	4
Dones	4
Entitats ⁴	18

famílies	7
Infants	90
Joves	99
Persones a l'atur	1
Persones amb Necessitats educatives especials (NEE) ³	22
Persones amb problemes de drogodependència	3

Persones immigrants	8
Persones sense sostre	6
Professionals ²	15
Tercera edat	11
Tot el territori	21

² Aquestes entitats ofereixen formació a diferents professionals, ja sigui del camp artístic, social com educatiu.

³ Dins el col·lectiu de NEE s'hi ha agrupat tant les persones amb diferents discapacitats, amb problemes de salut mental, problemes actitudinals o de comportament, etc. Però no vol dir que totes les entitats treballin amb tots els col·lectius específics.

⁴ Dins les entitats trobem una gran varietat: escoles, instituts i qualsevol centre que treballi amb persones amb risc o situació d'exclusió social.

4.3 Països

PAÍS	Nº	Canadà	2	Estats Units	4	Itàlia	1	Perú	4
Alemanya	1	Colòmbia	3	França	1	Japó	1	Portugal	2
Anglaterra	39	Corea del sud	1	Gales	1	Kosovo	1	República dominicana	1
Argentina	7	Costa rica	3	Guatemala	1	Macedònia	1	Sudàfrica	2
Austràlia	1	Equador	1	Holanda	1	Malawi	1	Uruguai	2
Bolívia	3	El salvador	1	Hondures	1	Mèxic	3	Veneçuela	1
Bosnia - Herzegovina	1	Escòcia	1	Índia	1	Orient mitjà	1	Xile	4
Brasil	7	Espanya	31	Irlanda	1	Paraguai	2		

5. CORREUS PER PRESENTAR I DIFONDRE EL RECALL

5.1 Per Entitats i projectes

En aquests moments el correu s'ha elaborat en castellà, però quan el recull estigui penjat al web, es traduirà tant al català com a l'anglès per poder respondre més adequadament a la llengua de cada entitat.

Asunto: *Invitación a la Xarxa AAS (Arte y Acción Social)*

Soy, Júlia Martí y cómo trabajo de fin de grado en los estudios de Educación Social en la Universidad de Barcelona, he realizado, con el soporte de Josep Mª Aragay (Licenciado en Educación Social y músico terapeuta) un listado a nivel internacional, de experiencias de Arte y Acción Social (Xarxa AAS. Arte y Acción Social).

Ese listado tiene un carácter interactivo y se encuentra en el web BasketBeat. Allí se encuentran todas las entidades y proyectos recogidos ordenados alfabéticamente. Así mismo, para facilitar la búsqueda de experiencias, se puede especificar la disciplina, el país y el colectivo que nos interesa, limitando la búsqueda a los criterios seleccionados.

Xarxa AAS pretende ser un espacio dónde cualquier persona o entidad interesada en el Arte y la Acción Social, pueda aprender de distintas experiencias y proyectos existentes de todo el mundo, a la vez que busca el conocimiento entre las mismas entidades que recoge como punto de partida para establecer una conexión que nos permita crear conocimiento compartido y desarrollar y mejorar nuestras actuaciones.

Su proyecto o entidad se ha recogido en ese listado. Agradeceríamos recibir su consentimiento para que continúe siendo así; en caso de desconformidad, sin ningún problema su proyecto o entidad será quitado de la lista.

Si están conformes en formar parte de Xarxa AAS, también les invitamos a que revisen sus datos para poder detectar cualquier posible error o ayudarnos a completar la información existente, y en el caso que se exponga una foto o un vídeo de su proyecto, les pediríamos su autorización para mantenerlo en el web, al no ser así, también sin ningún problema será suprimido. Así mismo, si prefieren que se exponga otro vídeo o fotografía que presente mejor su entidad, enviadnos su propuesta y en breves realizaremos los cambios.

Finalmente decirles que existe la intención de convertir Xarxa AAS en una plataforma que ofrezca un espacio internacional para pensar, comunicarse, intercambiar conocimientos, actuar conjuntamente, compartir objetivos y recursos, unificar capacidades y esfuerzos y relacionar las distintas acciones de los presentes proyectos y entidades, para así contribuir al desarrollo de las iniciativas de Arte y Acción Social. Así mismo, el listado irá ampliándose cada mes para poder agrupar el máximo de experiencias posibles, de

ese modo si conocen alguna entidad o proyecto que no esté recogida al listado y que consideren que puede interesarle formar parte de él, les agradeceríamos también que nos facilitaran su contacto.

Les mantendremos informados sobre el progreso de la Xarxa AAS y de todas las iniciativas que se emprendan. Si tienen alguna duda, comentario, o sugerencia, no duden en contactar con nosotros.

A continuación les dejamos el enlace de la Xarxa AAS:

[Introducir enlace]

Muchas gracias.

Atentamente:

Josep Mª Aragay Borrás y Júlia Martí Pons

5.2 Per altres contactes

En aquests moments, el correu també es troba en castellà, i en aquest cas es traduirà al català

Asunto: *Presentación de la Xarxa AAS (Arte y Acción Social)*

Soy, Júlia Martí y cómo trabajo de fin de grado en los estudios de Educación Social en la Universidad de Barcelona, he realizado, con el soporte de Josep Mª Aragay (Licenciado en Educación Social y músico terapeuta) un listado a nivel internacional, de experiencias de Arte y Acción Social (Xarxa AAS. Arte y Acción Social). Ese listado recoge distintas experiencias que más allá de los resultados y procesos artísticos, pretenden obtener un impacto y unos resultados en la sociedad.

Tiene un carácter interactivo y se encuentra en el web BasketBeat. Allí se encuentran todas las entidades y proyectos recogidos ordenados alfabéticamente. Así mismo, para facilitar la búsqueda de experiencias, se puede especificar la disciplina, el país y el colectivo que nos interesa, limitando la búsqueda a los criterios seleccionados. La mayoría de proyectos y entidades cuentan con un vídeo donde se presenta la entidad o alguno de sus proyectos.

Xarxa AAS pretende ser un espacio dónde cualquier persona o entidad interesada en el Arte y la Acción Social, pueda aprender de distintas experiencias y proyectos existentes de todo el mundo, a la vez que busca el conocimiento entre las mismas entidades que recoge como punto de partida para establecer una conexión que nos permita crear conocimiento compartido y desarrollar y mejorar nuestras actuaciones.

A continuación les dejamos un vídeo de presentación donde se encuentran recogidos algunos de los vídeos de las experiencias recogidas en el listado.

[Introducir enlace del vídeo]

Les invitamos también a que visiten Xarxa AAS en la siguiente dirección:

[Introducir enlace del web]

Si conocen alguna entidad o proyecto que no esté recogida al listado y que consideren que puede interesarle formar parte de él, les agradeceríamos también que nos facilitaran su contacto.

Muchas gracias.

Por cualquier duda, comentario, o sugerencia, no duden en contactar con nosotros.

Atentamente:

Josep Mª Aragay Borrás y Júlia Martí Pons

6. ENQUESTES PER AVALUAR EL RECULL

6.1 Enquestes per les entitats i projectes

En aquest cas, l'enquesta també es troba en castellà, però també es traduiran al català i a l'anglès.

UTILIDAD Y TRANSFERENCIA	
El recurso presentado permite el conocimiento entre distintas entidades y proyectos de diferentes países.	1 2 3 4 5
Facilita la posibilidad de aprender de otras entidades y proyectos.	1 2 3 4 5
Facilita la posibilidad de iniciar sinergias con otras entidades y proyectos.	1 2 3 4 5
Es una propuesta novedosa e interesante.	1 2 3 4 5
PRESENTACIÓN, DISEÑO Y CONTENIDO	
La presentación del web que encabeza el listado, es adecuada para contextualizar y comprender el listado y su propósito.	1 2 3 4 5
El diseño de presentación y distribución de las experiencias es adecuado.	1 2 3 4 5
El buscador a partir de las categorías (disciplina, país y colectivo) facilita la búsqueda de experiencias.	1 2 3 4 5
La información que se presenta sobre las experiencias es suficiente y permite tener una visión general de ellas dando la posibilidad de conocerlas más profundamente.	1 2 3 4 5
Observaciones y otros comentarios	

6.2 Enquestes per a altres persones i entitats:

En aquest cas, l'enquesta també es troba en castellà, però també es traduiran al català.

INFORMACIÓN PERSONAL	
¿Formas parte de alguna entidad del ámbito de la acción social? ¿Qué tipología?	SÍ NO
¿Tenías conocimiento de la gran cantidad de proyectos, a nivel internacional, que se están desarrollando en el campo del Arte y la Acción Social?	SÍ NO
¿Crees que el recurso elaborado (listado, a nivel internacional de experiencias de Arte y Acción Social) es interesante?	SÍ NO
¿Porque?	
¿Conocías propuestas similares a este listado? ¿Cuáles?	
DIFUSIÓN	
Los canales de difusión utilizados (emails y entradas a blogs, redes sociales, etc.) y los recursos utilizados (presentación, enlace al web y vídeo de presentación de las experiencias) han sido adecuados para difundir el listado de experiencias.	1 2 3 4 5

XARXA AAS - ANNEXES

El vídeo presentado contribuye a tener una información general de las experiencias que se encuentran en el listado y hace surgir la curiosidad de visitarlo y consultarlo.	1 2 3 4 5
UTILIDAD Y TRANSFERENCIA	
El listado contribuye a la visibilización, difusión y conocimiento de experiencias de Arte y Acción Social.	1 2 3 4 5
Permite obtener un panorama y conocimiento general sobre las iniciativas de Arte y Acción Social que se están desarrollando a nivel internacional.	1 2 3 4 5
Facilita el contacto con diferentes entidades y proyectos de Arte y Acción Social.	1 2 3 4 5
Posibilita aprender de las metodologías de los proyectos de Arte y Acción Social y poderlas transferir a los propios contextos profesionales.	1 2 3 4 5
DISEÑO Y PRESENTACIÓN	
La presentación del web que encabeza el listado, es adecuada para contextualizar y comprender el listado y su propósito.	1 2 3 4 5
El diseño de presentación y distribución de las experiencias es adecuado.	1 2 3 4 5
El buscador a partir de las categorías (disciplina, país y colectivo) facilita la búsqueda de experiencias.	1 2 3 4 5
La información que se presenta sobre las experiencias es suficiente y permite tener una visión general de ellas dando la posibilidad de conocerlas en más profundidad.	1 2 3 4 5
Observaciones y otros comentarios	

6.3 Enquestes pels docents del grau d'educació social:

INFORMACIÓ PERSONAL	
Imparteixes alguna assignatura relacionada amb l'Art i l'Acció Social?	SÍ NO
A l'assignatura que imparteixes presentes la gran varietat de projectes d'Art i Acció Social que s'exposen al recull?	SÍ NO
Coneixies la gran quantitat de projectes, a nivell internacional, que s'estan desenvolupant en el camp de l'Art i l'Acció Social?	SÍ NO
Creus que el recurs elaborat (recull a nivell internacional d'experiències d'Art i Acció Social) és interessant en el marc del grau d'educació social?	SÍ NO
Perquè?	
Coneixies propostes similars a aquest recull? Quines?	
UTILITAT I TRANSFERÈNCIA	
Posibilita apropar els projectes d'Art i Acció Social al Grau.	1 2 3 4 5
El recull pot servir com a recurs per a l'assignatura que imparteixes.	1 2 3 4 5

A partir del recull l'alumnat pot conèixer més metodologies i exemples de projectes obtenint un coneixement i visió més àmplia sobre com utilitzar les arts en l'àmbit social.	1 2 3 4 5
DISENY I PRESENTACIÓ	
La presentació al web que encapçala el recull és adequada per contextualitzar i comprendre el llistat i el seu propòsit.	1 2 3 4 5
El disseny de presentació y distribució de les experiències és adequat.	1 2 3 4 5
El cercador a partir de les categories (disciplina, país y col·lectiu) facilita la recerca d'experiències.	1 2 3 4 5
La informació que es presenta sobre les experiències es suficient i permet tenir una visió general d'elles donant la possibilitat de conèixer-les en més profunditat.	1 2 3 4 5
Observaciones y otros comentarios	

6.4 Enquestes pels alumnes o ex alumnes del grau d'educació social

INFORMACIÓ PERSONAL	
Estàs cursant o has cursat alguna assignatura relacionada amb l'Art i l'Acció Social?	SÍ NO
A l'assignatura que curses o has cursat es presenten la gran varietat de projectes d'Art i Acció Social que s'exposen al recull?	SÍ NO
Coneixies la gran quantitat de projectes, a nivell internacional, que s'estan desenvolupant en el camp de l'Art i l'Acció Social?	SÍ NO
Creus que el recurs elaborat (recull a nivell internacional d'experiències d'Art i Acció Social) és interessant en el marc del grau d'educació social?	SÍ NO
Perquè?	
Coneixies propostes similars a aquest recull? Quines?	
UTILITAT I TRANSFERÈNCIA	
Possibilita apropar els projectes d'Art i Acció Social al Grau.	1 2 3 4 5
El recull pot servir com a recurs per a l'assignatura que curses.	1 2 3 4 5
A partir del recull pots conèixer més metodologies i exemples de projectes obtenint un coneixement i visió més àmplia sobre com utilitzar les arts en l'àmbit social.	1 2 3 4 5
DISENY I PRESENTACIÓ	
La presentació al web que encapçala el recull és adequada per contextualitzar i comprendre el llistat i el seu propòsit.	1 2 3 4 5
El disseny de presentació y distribució de les experiències és adequat.	1 2 3 4 5
El cercador a partir de les categories (disciplina, país y col·lectiu) facilita la recerca d'experiències.	1 2 3 4 5

XARXA AAS - ANNEXES

La informació que es presenta sobre les experiències es suficient i permet tenir una visió general d'elles donant la possibilitat de conèixer-les en més profunditat.	1 2 3 4 5
<i>Observaciones y otros comentarios</i>	